

P. V I R G I L I I
M A R O N I S
A P P E N D I X,

C V M I O S E P H I S C A L I G E R I Authorisatorum
nati
C O M M E N T A R I I S E T G A S T I G A T I O N I B V S, terminis

A D C L A R I S S. V I R V M I A C O B V M
Cuiacium, Iurisconf. nostrę ætatis facile principem.

A N T V E R P I A,

Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regij:

A N N O M. D. L X X V.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36

P. V I R G I L I I
M A R O N I S
A P P E N D I X,

C V M I O S E P H I S C A L I G E R I Authorisdam
nati
C O M M E N T A R I I S E T C A S T I G A T I O N I B V S, permisi

A D C L A R I S S. V I R V M I A C O B V M
Cuiacum, Juriscons. nostrę ætatis facile principem.

A N T V E R P I A,

Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regij:

A N N O M. D. L X X V.

CLARISS. VIR O
IACOBO CVIACIO
IVRISCO.

Iosephus Scaliger Iulij Cæsar's filius S. D.

V M una Lugduni effemus, Jacobo Cuiaci vir clariſſime & eruditissime, & varijs inter nos sermonibus de hisce meis in Appendicem Virgilianam lucubrationibus citoque inter nos agitatum effet: tandem eores deducta est, ut propter eas, quas olim obijci mihi meminisse, rationes vel differenda, vel prorsus non precipitanda earum mihi videretur editio. Tu vero ibi contramehortari, timido calcar addere, diffidentem, ac prorsus omni spe deiectum erigeré, deniq; illatua, qua ante omnes mortales plurimum apud me potes, auctoritate confirmare. Quibus rationibus hanc editionis necessitatem à me deprecatus sim, quibus tu contra machinis de illa animi pertinacia, quo tanquam unico subrustici pudoris mei præsidio fretus eram, me deieceris, nō alienus hic differendi locus videbatur: quod honesta ratio effet, cū ei sententia subscribere mihi necesse effet, cuius tu auctoritatē non defugeres, in auctore meo laudando eas potissimum cauſas adferre, quæ fidem apud homines facerent, illa exhortatione tua propositum potius meum expugnatū, quam modestiam oppugnatam fuisse. Omnibus enim sane testatum volo, quanti te faciam, cum aduersus iudicium meum tibi hac in re paruerim. Neminem tamen ignorare volo, quantum tenuitatis meæ mihi conscius sim, qui me hoc libello traducere veritus sim. Diversenim, ut scis, iudiciorum & ingeniorum gustus, proinde ut & varij disciplinarum sapores. Neque enim omnibus Poetica placent, siue id natura adscribendum putes, quod ab omni literarum culte refugiant sordida & obsoleta ingenia: siue infelicitati ciuidam, quia sero ad eas disciplinas se contulerit castigatus, ac moderatus amittere. Neque omnes libertatem Poetarum in argumentis, petulantiam in verbis scrunt. si propter improbitatis odium, laudo: si, ut presentes hominum mores, ex moribus Veterum iudicent, ac ut nostros carplant, suos iactent; ne infelices homines, qui aut ex scripta culpent, quæ ipsi non intelligunt: aut de ijs rebus palam contendere audeant, quas sapienter dissimulasse melius fuit, quam incepte, ac inutiliter notauisse. Hi ac pluribus verbis mihi praefanda erant: plena de his instituenda fuit defensio. idque ut facerem, non alia, quam ea, de qua modo indicaui, cauſa precipua fuit: pudor primum, cuius integrum existimationem aduersus publicationem quorundam Poematum, quæ in horum Catalectorum censu conscripta castorum hominum ingenuas aures violare possent, integrum, ac saluam constare mihi volo: deinde modestia, cum omnium veterum codicum ope destitutus tot desperatis veterum Poetarum vulneribus aliiquid opis me adferre posse confisus sim. Sed si quos offendit obscuritas, proponant sibi paupertinam Latini sermonis supellec̄t̄ilem: mirentur malas linguas aliquando bene dicere. Sin vero eos offendit labor, ac conatus noster, & non si aliquid à me non benedi-

aa 2 etum

T Y P O G R A P H V S L E C T O R I.

A DIE C I M V S huic editioni opuscula Maronis, emendata & explicata à doctissimo Iosepho Scaligerō, ne quid à nobis desiderares, hoc est, vt tāti poëtæ scripta omnia uno volumine à duobus Galliæ luminibus illustrata haberetis. Sed & paucula quædam ex aliis auctoribus idoneis ab eodem Scaligero huic coniecta tibi damus, vt quidem Lugduni sunt edita; piaculum enim duximus ob elegantiam & exquisitam viri doctrinam bene cohærentes eius commentarios quasi auulſos temerè in publicum proferre. Bene vale.

Etum sit, culpent, sed se melius dicere posse ex eo cognoscant, quod me male dixisse prius
deprehenderint. Cum hac omnia, doctissime Cuiaci, quod tacite pertentaret consciunt
pudorem meum, palam vero diffidentiam non sine aliquo mentis motu proderent, fu-
sus, & apertius testanda mibi esse apud omnes censerem: eius rei mihi copiam inter-
ceptam, & instituti mei exponendi occasionem mibi creptam esse doleo. Scis enim, ut
hodie repentina nuncio in Germaniam proficiendi mibi necessitas imposita sit. Quo
facto, magis huius infelicissimi libri solitudinem deplorem, quem ab omni defensione
nudum, ac destitutum relinquo: an absentiam tuam conquerar, qua me omnibus sua-
uissimi congressus tui fructibus priuauit, nescio. Certe siue hac, siue illa dolendi causa
est, utraque ex absentia tua nata est. Neque quidquam aliud mihi acerbius conti-
gisse certo scio, quam hoc discidium nostrum. Accipe igitur hunc librum, qui te solum
spectat, te solum intuetur, in te uno omnes st̄es innocentia sua st̄as ac collocatas habet.

*N*e grauare si tuis auspicijs se tollere audet, si te auctorem laudat, si te patronum, si
defensorem parat. te enim auspice, te auctore, te hortatore in lucem prodit. Esto hoc
pignus mei in te amoris, & obseruantiae: esto absentia nostra praesentia, remotissimo-
rum corporum fidissima coiunctio, dum interim ego tui desiderium ferre non possum.
Vale, Lugduni. xi. Kal. Septembris.

P. VIR:

M A R O N I S C V L E X,

A D O C T A V I V M.

Vsimus, Octavi, gracili modu-
lante Thaleia:
Atque vt araneoli tenuem for-
mauimus orsum.
Lusimus: haec propter Culicis
sint carmina dicta,
Omnis & historiae per ludum
confonet ordo,

Notitiaque Ducum voces: licet inuidus adsit,
Quisquis erit culpare iocos, Musamque paratus:
Pondere vel Culicis leuior, famaque feretur,
Posterius grauiore sono tibi Musa loquetur
Nostra: dabunt cuū securos mihi tempora fructus:
Vt tibi digna tuo poliantur carmina senſu.
Latona, magnique decus Louis, aurea proles
Phœbus erit nostri princeps, & carminis auctor,
Et recentine lyra fautor: siue educat illum
Alma Chimærae Xanthus perfusa liquore,
Seu nemus Asteria, seu qua Parnassia rupes
Hinc, atq; hinc patula præpandit cornua fronte,
Castaliaque sonans liquido pede labitur vnda.
Quate Pierij laticis decus ite forores

Naiades, & celebrate Deum * plaudente chorea.
Et tibi sancta Pales, ad quam ventura recurrit
Agrestum bona cura, sequi fit cura tenentis
Aëreos nemorum tractus, silvasque virentis.
Te cultrice vagus saltus feror inter, & astra.
Attu, cui meritis oritur fiducia chartis,
Octavi venerande, meis allabere coepit.
Sandre puer: tibi nanque canit nō pagina bellum,
Phlegra Giganteo ſparsa eft quo sanguine tellus:
Nec Centaureos Lapithas compellit in enseis:
Vrit Erichthonias Oriens non ignibus arcis.
Non perfossum Athos, nec magno vincula Ponto
Iacta, meo querent iam ſcra volumine famam:
Non Hellespontus pedibus pulsatus equorum;
Gracia cum tñmuit venientcis vndique Persas:
Mollia sed tenui pede currere carmina versu
Viribus apta suis Phœbo duce ludere gaudet.
Et tu sancte puer venerabilis, & tibi certet
Gloria perpetuum lucis mansura per ævum:
Et tibi ſede pia maneat locus, & tibi ſospes
Debita felicis memoretur vita per annos,
Grata bonis lucens, ſed nos ad cepta feramur.

Igneus æthereas iam Sol penetrat in arces,
Candidaque aurato quatiebat lumina curru,
Crinibus & roſeis tenebras Aurora fugarat.
Propulit è ſtabulis ad pabula lœta capellas
Pastor, & excelsi montis iuga ſumma petiuit:
Lutida qua patulos velabant gramina colleis.

Iam filuis, dumſque vagæ, iam vallibus abdunt
Corpora: iamque omni celeres è parte vagantes
Scrupea deferta perrepunt ad caua rupis.
Tendentur tenero viridiania gramina morsu,
Pendula proiectis carpuntur & arbuta ramis,
Denſaque virgultis aude labrusca petuntur.
Haec ſuſpensa rapit carpente cacumina morsu
Vel ſalicis lentæ, vel quæ noua nascitur alnus:
Haec teneras fruticum ſentes rimatur: at illa
Imminet in riuſ preſtantis imaginis vndam.

O bona paſtoris, ſi quis non pauperis vſum
Mente prius docta fastidiat, & prober illis
Omnia luxuriæ pretijs incognita curis,
Quæ lacerant atidas inimico peccore menteis.
Si non Affyrio fuerint bis lauta colore
Atralicis opibus data vellera: ſi nitor auri
Sublaqueare domus animū non * tangit auarum: *angit.*
Picturæque decus, lapidum nec fulgor in vlla
Cognitus vtilitate manet: nec pocula gratum
Alconis referent, Bœtique toteuma: nec Indi
Conchæ bacca maris pretio eft: at peccore puro
Sæpe tenero profernit gramine corpus:
Florida cum tellus * gemmantis pieta per herbas *genitrix.*
Vere notat * dulci diſtincta coloribus arua: *pallidior.*

Atque illum calamo lœtum recinente paluſtri,
Ortaque inuidia degentem, ac fraude remota,
Pollentemque ſibi viridi cum palmite luēns
* Vitea pampino ſubter coma velat amictu.
Illi ſunt gratae rorantes laetæ capellæ,
Et nemus, & fecunda Pales, & vallibus imis
Semper opaca nouis manantia fontibus antra.
Quis magis optato queat eſſe beatior æuo,
Quam qui mente procul pura, ſenſuq; probando
Non auidas agnouit opes, non tristia bella,
Nec funesta timet validæ certamina claffis:
Non, ſpolijs dum sancta Deum fulgentibus ornet
Templa, vel cuectus finem tranſcendat habendi,
Aduerſum ſeuſis vltro caput hostibus offert.
Illi falce Deus colitur, non arte politus:
Ille colit lucos: illi Panachaica thura,
Floribus agrestes herbae variantibus adsunt:
Illi dulcis adeſt requies, & pura voluptas,
Libera ſimplicibus curis: huic imminet, omneis
Ditigit hic ſenſus: haec cura eft ſubdita cordi,
Quolibet vt requie vieti contentus abundet,
Iucundoque locet languentia corpora ſomno.
O pecudes, ò Panes, & ò gratifirma Tempe
Fontis Hamadryadum: quarum non diuite cultu
Æmulus Ascræo paſtor ſibi quisque poëte
Securam placido traducit peccore vitam.

aa 3 Tali-

Talibus in studijs báculo dum nixus apricas
 Pastor agit curas, & dum non arte canora
 Compacta solidum modulatur arundine carmē:
 Tendit in euectus radios Hyperionis ardor,
 Lucidaque æthereo ponit discrimina mundo,
 Quæ iacit Oceanum flamas in vtrunq; rapaces.
 Et iam compellente vagæ pastore capellæ
 Ima susurrantis repetebant ad vada lymphæ,
 Quæ subter viridem residēbant cœrulea muscum.
 Iam medias operum parteis euectus erat Sol,
 Cum densas pastor pecudes cogebat in vmbras:
 Ut procul adspexit luco residete videnti,
 Delia Diua, tuo: quo quondam viâ furore
 Venit Nyctileum fugiens Cadmeis Agave
 Infandas scelerata manus è cæde cruenta:
 Quæ gelidis bacchata iugis requieuit in antro,
 Posterius pœnam gnati fœc morte futuram.
 Hic etiam viridi ludentes Panes in herba,
 Et Satyri Dryadesque choros egere puellæ,
 Naiadum cœtu. tantum non Orpheus Hebrum
 Restantem tenuit ripis, filuasque canendo:
 Quantum te Peneu remorantem dia chorea,
 Multa tibi lato fundentes gaudia vultu.
 Ipfa loci natura domum resonante susurro
 Quæs dabat, & dulci fessas refouebat in vmbra.
 Nam primum prona surgebant valle patentes
 Aëreæ platanus: inter quas impia Lotos,
 Impia, quæ socios Ithaci marentis abegit,
 Hospita dum nimia tenuit dulcedine captos.
 At quibus insigni curru proiectus equorum
 Ambustos Phaethon luco mutauerat artus:
 Heliades teneris amplexæ brachia truncis
 Candida fundebant tentis velamina ramis.
 Posterius cui Demophoon æterna reliquit
 Perfidiam lamentandi mala perfida multis.
 Quem coitabuntur fatalia carmina quercus:
 Quercus ante datae, Cereris quam semina, vita:
 Illas Triptolemi mutauit fulcus aristis.
 Hic magnum Argœ naui decus edita pinus
 Proceras decorat filias hirsuta per artus.
 Appetit aëreis contingere montibus astra
 Ilicis & nigræ species, & lata cupressus:
 Vmbrosaque manent fagus, ederaque ligantis
 Brachia, fraternalis plangat ne populus iætus:
 Ipsæque excedunt ad summa cacumina lenta,
 Pinguntque aureolos viridi pallore corymbos:
 Quæs aderat veteris myrtus non nescia fati.
 At volucres patulis residentes dulcia ramis
 Carmina per varios edunt resonantia cantus.
 His subter gelidis manans è fontibus vnda:
 Quæ leuibus placidum riuis sonat orta liquorem.
 Et quanquæ geminas auium vox obstrepit aëris,
 Hanc querula referunt voces, queis nantia limo
 Corpora lymphæ fouet: sonitus alit aëris Echo:
 Argutis & cuncta tremunt ardore cicadis.
 At circa passim fessæ cubuere capellæ,
 Excelsisque super dumis: quos leniter adflans
 Aura susurrantis possit confundere venti.
 Pastor, vt ad * fonte densa requieuit in vmbra,
fonte.

Mitem concepit proiectus membra soporem,
 Anxius infidijs nullis: sed lentus in herbis
 Securo pressos somno mandauerat artus.
 Stratus humi dulcem capiebat corde quietem:
 Ni fors incertos iussisset ducere casus.
 Nam solitum voluens ad tempus tractibus ijsdem
 Immanis vario maculatus corpore serpens,
 Mersus vt in limo magno subfideret æstu,
 Obuia vibranti carpens grauis aëra lingua,
 Squamosos late torquebat motibus orbis.
 * Tollebant auræ* venientis ad omnia visus.
 Iam magis atq; magis corpus reuolubile voluens
 Attollit nitidis pectus fulgoribus, & * se
 Sublimi ceruice * rapit: cui crista superne
 Edita purpureo lucens maculatur amictu,
 Adspicteque micant flammatia lumina toruo.
 Metabat feso circum loca, cum videt ingens
 Aduersum recubare duœm gregis. acrior instat
 Lumina diffundens intendere, & obuia toruo
 Sæpius arripiens infringere, quod sua quisquam
 Ad vada venisset: naturæ comparat arma:
 Ardet mente: furit stridoribus: intonat ore:
 Flexibus eueris torquetur corporis orbis:
 Manant sanguineæ per tractus vndique guttae:
 Spiritibus rumpit fauces: cui cuncta paranti
 Paruulus hunc prior humoris conterret alumnus,
 Et mortem vitare monet per acumina. nanque
 Qua diducta genas pandebant luminæ gemmis,
 Hac leuior is erat naturæ pupula telo
 Ita leui. tum profiluit furibundus, & illum
 Obtritum morti misit: cui dissitus omnis
 Spiritus excessit sensus. tum torua tenentem
 Lumina respexit serpentem cominus: inde
 Impiger, exanimis, vix compos mente refugit,
 Et validum dextra truncum detraxit ab orno:
 Qui casus sociaret opem, numenue Deorum.
 Nanque illi dederithe viam casusue, Deusue,
 Prodere sit dubium: voluit sed vincere taleis.
 Horrida iquamofí volucentia membra draconis,
 Atque reluctantis crebris, foedeque petentis
 Ictibus offa ferit, cingunt qua tempora cristam:
 Et quod erat tardus, omni languore remoto,
 Necfius adspiciens timor obcæcauerat artus:
 Hoc minus implicuit dira formidine mentem:
 Quem postquam vidit cæsum languefere, sedit.
 Iam quatit, & bijuges oriens Erebo cit equos
 nox,
 Et piger aurato procedit Vesper ab Oeta,
 Cum grege compulso pastor duplicatis vmbribis
 Vadit, & in fessos requiem dare comparat artus:
 Cuius vt intrauit leuior per corpora somnus,
 Languidaque effuso requierunt membra sopore:
 Effigies ad eum Culicis deuenit, & illi
 Tristis ab euentu cecinit conuictia mortis.
 Inquit, quid meritus, ad quæ delatus acerbis
 Cogor adire vices? tua dum mihi carior ipsa
 Vita fuit vita, rapior per inania ventis:
 Tu lentus refoues iucunda membra quiete
 Ereptus tetris è cladibus: at mea Manes
Vñscera.

Vñscera Lethæas cogunt transflare per vndas:
 Preda Charontis agor. viden' vt flagrantia tedi
 Lumina colludent infestis omnia templis?
 Obuia Tisiphone, serpentibus vndique compta,
 Et flamas, & fæua quatit mihi verbera pœna:
 Cerberus, & diris flagrant latratibus ora:
 Anguibus hinc, atq; hinc horrèt cui colla reflexis,
 Sanguineiq; micant ardorem luminis orbes.
 Heu quid ab officio digressa est gratia, cum te
 Refutu superis lethi iam limine ab ipso?
 Præmia sunt pietatis vbi? pietatis honores
 In vanas abierte vices, & rure recessit
 Institia prior illa fidcs: instantia vidi
 Alterius, sine respectu mea fata relinques.
 Ad parvæ agor euuentus: fit pœna merenti,
 Pœna fit exitium: modo fit dum grata voluntas,
 Exstat par officium. feror auia carpens,
 Auia Cimmerios inter distantia lucos:
 Quem circa tristes densentur in omnia pœnae.
 Nam vindicta sedet immanis serpentibus Otos,
 Deuictum mæstus procul adspiciens Ephialten,
 Conati quondam cum sint incendere mundum:
 Et Tityos Latona tuæ memor anxius iræ
 Implacabilis ira nimis, iacet alitis esca.
 Terreor a, tantis infistere, terreor Vmbris
 Ad Stygias reuocatus aquas. vix vltimus ambi
 Restat, nectarcas Diuum qui prodidit escas,
 Gutturis arenti reuolutus in omnia sensu.
 Quid, faxum procul aduerso qui monte reuolut,
 Contempisse dolor quæ Numina vincit acerbis,
 Ota quærentem frustæ vos itc puelæ.
 Ita, quibus tadas accendit tristis Erinnys,
 Sicut Hymen præfata dedit connubia mortis:
 Atq; alias alio densat super agmine turmas,
 Impietate fera vcoordem Colchida matrem
 Anxia sollicitis meditantem vulnra gnatis:
 Iam Pandionias miseranda prole puellas,
 Quarum vox Ityn, & Ityn, quod Bistonius Rex,
 Orbis Eops maret volucres euectus in auras.
 At discordantes Cadmæo sanguine fratres
 Iam truculentæ ferunt, infestaq; vulnera corpus
 Alter in alterius: iamq; aduersatus vterq;
 Impia germani manat quod sanguine dextra.
 Eheu, mutandus nunquam labor: auferor vltra
 In diuersa magis: distantia Numina cerno:
 Elysiam tranandus agor delatus ad vndam.
 Obuia Persephone comites Heroidas vget
 Aduersas perferre faces: Alcestis ab omni
 Inuolata vacat cura, quod fæua mariti
 Ipsa suis fatis Admeti fata morata est.
 Ecce Ithaci coniux semper decus Icariotis
 Femineum incorrupta decus manet, & procul illa
 Turba ferox iuuenum telis confixa procorum.
 Quin misera Eurydice tanto mærore recessit,
 Pœnaq; respectus, & nunc manet Orpheus in te.
 Audax ille quidem, qui mitem Cerberon vñquā
 Credidit, aut vlli Ditis placabile numen:
 Nec timuit Phlegethōta furentē ardētibus vndis,
 Nec mæsta obtentu diro, & ferrugine regna,
aa 4
Pallen.

Pallentesque lacus, & squalida Tartara terrent.
 Hic & Tantalei generis decus amplius Atrides
 Assidet, Argium lumen: quo flamma regente
 Doris Erichthonias prostrauit funditus arcis.
 Reddidit heu, grauius pœnas tibi Troia ruent;
 Hellefontiacis obiturus reddidit vndis.
 Illa vices hominum testata est copia quondam,
 Ne quisquam propriæ fortunæ munere diues
 Irct ineuctus calum super omne: propinquæ
 Frangitur inuidiæ telo decus. ibat in altum
 Vis Argoa petens patriam, ditataq; præda
 Arcis Erichthonia: comes huic erat aura secunda
 Per placidum cursu pelagus: Nereis ad vndas
 Signa dabant: pars inflexis super acta carinis,
 Cum seu cælesti fato, seu sideris ortu
 Vndique mutatur cali nitor: omnia ventis,
 Omnia turbinibus sunt anxia. iam maris vnda
 Sideribus certat consurgere: iamque superne
 Corruere & Sol iis, & sidera cuncta minantur,
 Ac venit in terras cali fragor. hoc modo lætum
 Copia nunc miseris circundatur anxia fatis,
 Immoriturque super fluctus, & saxa Capharei,
 Euboicas & per cautes Heraeaque late
 Litora, cum Phrygiæ passim vaga præda perempta
 Fluunt omnis in equoreo iam naufragia tractu.
 Hic alij sidunt pariles virtutis honore
 Heroës, mediisque siti sunt sedibus omnes,
 Omneis Roma decus magni quos suscipit orbis.
 Hic Fabij, Deciique: hic est & Horatia virtus:
 Hic & fama vetus nunquam moritura Camilli:
 Curtius & mediis quem quondam sedibus vrbis
 Deuotum bellis consumxit gurgitis haustus:
 Mucius & prudens ardorem corpore passus,
 Legitime cessit cui fracta potentia Regis.
 Hic Curtius claræ sloci virtutis, & ille
 Flaminius, deuota dedit qui corpora flammæ.
 Iure igitur talis sedes pietatis honorat.
 Illi Scipiadæque Duces: deuota triumphis
 Mœnia quos rapidos Libycæ Carthaginis horret.
 Illi laude sua vigeant: ego Ditis opacos
 Cogor adire lacus, viduos à lumine Phœbi,
 Et vastu Phlegethonta pati: quo Maxima Minos
 Conscelerata pia discernit vincula sede.
 Ergo iam caussam mortis me dicere vinclæ
 Verberibus saeu cogunt ab iudice pœnae:
 Cum mihi tu sis caussa mali, nec conscius adsis,
 Nec tolerabilibus curis hæc immemor audis:
 Quæ tamen, vt vanis diuittens omnia ventis,
 Digredior nunquam redditurus: tu cole fontes,
 Et vitideis nemorum filias, & pascua latus:
 Et mea diffusas rapiantur dicta per auras.
 Dixit, & extrema tristis cum voce recessit.
 Hunc vbi sollicitum dimisit inertia vitæ,
 Interius grauiter mentem ager: nec tulit ultra
 Sensibus infusum Culicis de morte dolorem,
 Quantumcumque sibi vires tribuere seniles,
 Queis tamen infestum pugnas deuicerat hostem:
 Riuum propter aquæ viridi sub fronde latenter,
 Conformat locum capit impiger: huc & in orbe

P. V I R G I L I I M A R O N I S
 C E I R I S, A D M E S S A L L A M.

DT si me vario iactatu laudis amore,
 Irritaque expertum fallacis præmia
 vulgi,
 Cecropius suauicis exspirans Hortu-
 lis auras
 Florentis viridi sophiæ complectitur vmbra:
 Num mea queret eo dignum sibi querere cat-
 men?
 Longe aliud studium, atq; alios accincta labores,
 Altius ad magni suspendit sidera mundi,
 Et placitum paucis ausa est ascendere collem.
 Non tamen absitam cœptum detexere munus:
 In quo iure meas vtinam requiescere Musas,
 Et leuiter blandum licet deponere morem.
 Quod si mirificum proferre valent genus omnes
 Mirificum sacer, modo sit tibi velle libido,
 Si me iam summa sapientia pangeret arce,
 Quatuor antiquis quæ hæredibus est data cōsors,
 Vnde hominum errores longe, lateque per orbem
 Despicere, atq; humileis possem cōtemnere curas:
 Non ego te talem venerar munere tali.
 Non equidem: quamuis interdum ludere nobis,
 Et gracilem molli licet pede claudere versum.
 Sed magno intexens, si fas est dicere peplo,
 Qualis Erichtheis olim portatur Athenis,
 Debita cum caste soluuntur *vota Mineruæ,
 Tardaue confecto redeunt Quinquennia lustro,
 Cum leuis alterno Zephyrus concrebuit Euro,
 Et prono grauidum prouexit pondere cursum.
 Felix ille dies, felix & dicitur annus:
 Felices qui tales annum videre, diemque.
 Ergo Palladiæ texuntur in ordine pugnæ:

Magna

Magna Gigantcis ornantur pepla tropæis:
 Horrida sanguineo pinguntur pœlia coco.
 Additur aurata deictus cuspidi Typho,
 Qui prius Ossa confiternens æthera saxis,
 Emathio celum duplicabat vertice Olympum.
 Tale Deæ velum solenni in tempore portant:
 Tali te velle iuuenum doctissime ritu
 Purpureos inter Soles, & candida Lunæ
 Sidera, cœruleis orbem pulsantia bigis,
 Naturæ rerum magnis intexere chartis:
 Äternum sophiæ coniunctum carmine nomen
 Nostra tuum senibus loqueretur pagina seculis.
 Sed quoniā ad tantas nunc primū nascimur artes:
 Nunc primum teneros firmamus robore neruos.
 Hac tamen interea quæ possimus, in quibus æui
 Prima rudimenta, & primos exegimus annos:
 Accipe dona meo multum vigilata labore,
 Et præmisla tuis non magna exordia rebus.
 Impia prodigiis vt quondam exterruit amplis
 Scylla nouisque avium sublimis in ære coetus
 Viderit: & tenui confitendens sidera penna
 Cœruleis sua tecta supereruolitur alis.
 Hanc pro purpureo pœnam scelerata capillo,
 Proque patris soluens excisa funditus vrbe.
 Complures illam, & magni Messalla pocta
 (Nam verum fateamur: amat Polymnia verum)
 Longe alia perhibent mutatam membra figura,
 Scyllæ monstra in faxum conuersa vocari.
 Illam esse crumnis quam saepe legamus Vlyssi
 Candida succinctam latrantibus inguina móstris,
 Dulichias vexasse rates, & gurgite in alto
 Deprenos nautas canibus lacerasse marinis.
 Sed neq; Mæonia hæc patiuntur credere chartæ,
 Nec malius istorum dubiis erroribus auctor.
 Nanque alias alij vulgo finxere puellas:
 Quæ Colophoniaco Scyllæ dicuntur Homero.
 Ipsi seu Lamæ mater sit, siue Cratæis,
 Siue illam monstro genuit Persæa biformi,
 Siue est neutra parens, atque hoc in carmine toto,
 Inguinis est vitium, & Veneris descripta libido:
 Siue etiam exactis speciem mutata venenis
 Infelix virgo. quid enim commiserat illa?
 Ipse pater *timidam sua complexus arena
 Coniugium cara violauerat Amphitrites:
 Attamen exegit longo post tempore pœnas:
 Ut cum cura sui veheretur coniugis alto,
 Ipsa trucem multo misceret sanguine pontum.
 Seu vero, vt perhibent, forma cu vinceret omnis,
 Et cupidos questu passim *spoliaret amanteis:
 Piscibus, & canibus rabidis vallata repente,
 Horribileis circum vidit sibi sistere formas.
 Heu quoties mirata nouos expalluit artus!
 Ipsa siuos quoties heu pertimuit latratus!
 Aufa quod est mulier numen fraudare Deorum,
 Et dictam Veneri votorum vertere pœnam:
 Quæ mala multiplici iuueni quod septa caterua
 Dixerat atque animo meretrax iaætara ferarum,
 Infamem tali meritorum more fuisse,
 Docta Palæphatia testatur voce papyrus.

Corolla.

Pallantis

10

CEIRIS.

Pallentis foliis caput exornarat oliva,
 Cum lapsa e manibus fugit pila, cumq; relapsa
 Procurrit virgo: quo vrinam ne prodita ludo
 Aurea tam gracili soluisse corpora palla
 Omnia, que retinere gradum, cursumq; morari
 Possent, ut tecum vellem tua semper haberet:
 Non vñquam violata manu sacraria Diuæ,
 Jurando infelix nequidquam iura piasses.
 Et si quis nocuisse tibi periuria credat,
 Caussa pia est: timuit fratri te ostendere Iuno.
 At leuis ille Deus, cui semper ad vlciscendum
 Quaritur ex omni verborum iniuria dicto:
 Aurea fulgenti depromens tela pharetra,
 Heu nimium tereti, nimium Tirynthia visu
 Virginis in tenera defixerat omnia mente.
 Quæ simul ac venis hausit sientibus ignem,
 Et validum penitus concepit in ossa furorem:
 Sæta velut gelidis Ciconum Bistonis in oris,
 Ictuæ barbarico Cybeles antistita buxo,
 Infelix virgo tota bacchatur in vrbe.
 Non storace Idæo flagranteis piæta capillos
 Cognita, non teneris pedibus Sicyonia seruans,
 Non niente retinens bacchata monilia collo.
 Multum illi incerto trepidant vestigia cursu.
 Sæpe redit patrios ascendere prodita muros:
 Aëriasque facit caussam se vñtere turreis.
 Sæpe etiam tristeis volvens in nocte querelas,
 Sedibus ex altis cæli speculatur amorem:
 Castraque prospectat crebris lucentia flammis.
 Nulla colum nouit: carum nec respicit aurum.
 Non arguta sonant tenui psalteria chorda:
 Non Libyco molles clauduntur pectine tela.
 Nullus in ore rubor, vbi enim rubor, obstat amor:
 Atque vbi nulla malis reperit solertia tantis:
 Tabidulamque videt labi per viscera mortem:
 Quo vocat ire dolor, subigunt quo tendere fata,
 Fertur: & horribili præceps impellitur cestro:
 Ut patris ah demens crinem de vertice ferret
 Furtim, atque arguto detonsum mitteret hosti,
 Nanque hæc conditio misera proponitur vna.
 Siue illa ignorans: quis non bonus omnia malit
 Credere, quam scelere tanto damnare puellam?
 Heu tamen infelix (quid enim imprudentia pro-
 dest?)
 Nise pater: cui ditepta crudeliter vrbe,
 Vix erit vna super sedes in turribus altis,
 Fessus vbi extructo possis confidere nido.
 Tu quoque ausi moriere: dabit tibi filia pœnas.
 Gaudete o celeres subnixæ nubibus altis,
 Quæ mare, quæ virides filius, lucosque sonantes
 Incolitis: gaudete vagæ, blandæque volucres,
 Vosque adeo humani mutatae corporis artus.
 Vos o crudeli fatorum lege puelle
 Dauliades (crudel) venit carissima vobis
 Cognatis augens reges, numerumque suorum
 Ciris, & ipse pater: vos o pulcherrima quondam
 Corpora, caruleas pœuerite in æthera nubes,
 Qua nouus ad superum sedes Calcheus, & qua
 Candida concessos ascendant Ceiris honores.

Iamque adeo dulci deuinctus lutmina fomno
 Nisus erat: vigilumque procul custodia primis
 Excubias foribus studio iactabat inani:
 Cum furtim tacito descendens Scylla cubili
 Auribus arrectis nocturna silentia tentat:
 Et pressis tenuem singultibus aëra captat.
 Tum suspensa leuans digitis vestigia primis
 Ereditur: ferroque manus armata bidenti
 Euolat: at dempte subita in formidine vires,
 Cæruleas sua fulta prius testantur ad umbras.
 Nam qua se ad patrium tendebat semita limen,
 Vestibulo in thalami paulum remoratur, & altum
 Suspicit ad culti nutantia sidera mundi,
 Non accepta piis promittens munera Diuæ.
 Quam simul Ogygij Phœnicis filia Charme
 Surgere sensit anus (sonitum nam fecerat illi
 Marmoreo æratus stridens in limine cardo)
 Corripit extemplo fessam languore puellam:
 Et simul, o nobis sacram caput, inquit alumna:
 Non tibi ne quidquam viridis per viscera pallor
 Ægrotas tenui suffudit sanguine venas.
 Nec leuis hæc facie (neq; enim pote) cura subegit:
 Haud fallor, quod te potius Rhamnusia fallit.
 Nam quæ te caussa nec dulcis pocula Bacchi,
 Nec grauidos Cereris dicam contingere fetus:
 Quæ caussa ad patrium solam vigilare cubile:
 Tempore quo fessas mortalia peccora curas,
 Quo rapidos etiam requiescunt fluminia cursus?
 Dic age nunc miseræ saltæ, quod spæ petenti
 Iurabas nihil esse mihi, cum mæsta parentis
 Formosos circum virgo morettere capillos?
 Hei mihi, ne furor ille tuos inuaserit artus,
 Ille Arabis Myrræ quondam qui cepit ocellos,
 Ut sceleræ infando, quod nec sinit Adraستea,
 Lædere vtrunque vno studeas errore parentem.
 Quod si alio quoquis animo iæctaris amore:
 Nam te iæctari, non est Amathusia nostri
 Tam rudis, ut nullo possim cognoscere signo:
 Sin concessus amor noto te macerat igne,
 Per tibi Dictynnæ præsentia numina iuro,
 Prima Deum quæ te mihi dulcem donat alumna,
 Omnia me potius digna, atque indigna laborum
 Millia visuram, quam te tam tristibus istis
 Sordibus, & scoria patiar tabescere tali.
 Hæc loquitur: molliq; ut se velauit amictu,
 Frigidulam iniecta circundat veste puellam,
 Quæ prius in tenui steterat succincta corona.
 Dulcia deinde genis orantibus oscula figens,
 Persequitur miseræ caussas exquirere taleis.
 Nec tamen ante villas patitur fibi reddere voces,
 Marmoreum tremebunda pede quæ retulit intra:
 Illa autem, quid nunc me, inquit, nutricula torques?
 Quid tantum properas nostros nouisse furores?
 Non ego consueto mortalibus vror amore,
 Nec mihi nororum deflectunt lumina vultus,
 Nec genitor cordi est: vltro nãq; odimus omnes.
 Nil amat hic animus, nutritrix, quod oportet amari,
 In quo falsa tamen lateat pieratis imago:
 Sed media ex acie, mediis ex hostibus, cheu,

Quid

Quid dicam? quodue ipsa malu hoc exordiat ore?
 Dicam equidem: quoniā quid tu tibi dicere nutrit
 Nō finis: extremū hoc munus morientis habeto.
 Ille vides, nostris qui incenibus assidet hostis,
 Quem pater ipse Deum sceptri donauit honore,
 Cui paræ tribuere nec villo vulnere laedi:
 Dicendum est, frustra circumuictor omnia verbis.
 Ille mea, ille idem oppugnat præcordia Minos.
 Quod te per Diuum crebros obtector amores,
 Perq; tuum memoris haustu mili poctus alumna:
 Ut me si seruare potes, ne perdere malis.
 Sin autem optatæ spes est incisa salutis,
 Ne mihi, quæ merui inuideas nutricula mortem.
 Nāni te nobis malus, o malus optima Charme,
 Ante hunc conspectum casusue, Deusue tulisset:
 Aut ferro hoc (aperit ferrum quod veste latebat)
 Purpureum patris dempissim vertice crinem,
 Aut mihi præsenti peperisse vulnere lethum.
 Vix hæc ediderat cum clade exterrita tristi
 Intonsos multo deturpat pulucre crineis,
 Et grauter questu Charme complorat anili.
 Omiliu nunc iterum crudelis reddite Minos,
 Oiterum nostræ Minos inimice senectæ
 Semper: & aut olim nata ò te propter eundem,
 Aut amor insanæ luæ portauit alumnæ:
 Tene ego tam longe capta atque aucta neequi,
 Tam graue seruitum, tam duros passa labores,
 Effugere, vt fistam exitium crudele meorum?
 Iam iam nec nobis ea quæ senioribus, vllum
 Copia viuendi vita genus, vt quid ego amens
 Te erupta ò Britomarti, meæ spes vna salutis,
 Te Britomarti diem potui producere vitæ:
 Atque vtinam Cereri, nec tantum grata Diana
 Venatus es virgo seftata virorum,
 Cnossia neu Partho contendens spicula cornu
 Dictæas ageres ad gramina nota capellas:
 Nunquam tam obnixe fugiens Minois amores,
 Præceps aæris specula de montibus isses:
 Vnde alij fugisse ferunt, & numina Phœcæ
 Virginis assignant: alij quo notior esses,
 Dictynnæ dixerunt tuo de nomine lunam.
 Sint hæc vera velim: mihi certe gnata peristi.
 Nunquæ ego te summo volitante in vertice mōtis
 Hycanos inter comites, agmenque ferarum
 Conficiam, nec te redeuntem amplexa tenebo.
 Verū hæc tum nobis grauia, atque indigna fuere,
 Tum mea alumna, tui cum spes integra maneret:
 Et vox ista meas nondum violauerat aureis.
 Tene etiam fortuna mihi crudelis ademit?
 Tene ò sola meæ viuendi caussa senectæ?
 Sæpe tuo dulci nequidquam capta sopore,
 Cum premeret natura, mori me velle negauit,
 Ut tibi Corycio glomerarem flamea luto.
 Quo nūc me infelix, aut quæ me Numinæ seruat?
 An nefcis qua lege patris de vertice summo
 Edita candenteis prætexat purpura canos?
 Quæ tenui patriæ spes fit suspenfa capillo?
 Si nefcis, aliquam possum sperare salutem:
 Inicia quandoquidem scelus es conata nefandu.

*Hinc ma-
gen-
tata Tonæ*

Cum

Purpuream concussum apex in vertice cristam.
Penderent folijs, & pingui Pallas olua,
Secretos amneis ageret cum gratia ruris.
Non cefit cuiquam melius sua tempora nosse.
Ultima quis tacuit iuuenum certamina Colchos?
Quis non Argolico desleuit Pergamon igni
Impositam, & tristem gnatorum funere matrem,
Aduersum diei sparsum in semine dentem?
Quis non periuræ doluit mendacia puppis,
Desertam vacuo Minoida litore questus?
Quidquid in antiquum iactata est fabula carmen,
Fortius ignotas molimur pectore curas:
Qui tanto motus operi, quæ cauſa perenneis
Explicit in densum flammas, & ruget ab imo
Ingenti sonitu moles, & proxima quæque
Ignibus irriguis vrat: mens carminis hæc est.
Principio, ne quem capiat fallacia vatuum,
Sedes esse Dei, tumidisque è fauibus ignem
Vulcani ruere, & clausis resonare caucris
Festinantis opus, non est tam sordida Diuis
Cura, neque extremias ius est dimittere in artis
Sidera: subducto regnauit sublima caelo
Illa, neque artificum curant tractare laborem.
Discrepat à prima facies hæc altera vatuum.
Illi Cyclopas memorant fornacibus vlos,
Cum super incudem numeroſa in verbera fortes,
Horrendū magno quaterent sub pondere fulme,
Armarentq; Iouem, turpe est sine pignore carme.
Proxima viuaces Ætnæ verticis ignis
Impia sollicitat Phlegræis fabula castris.
Tentauere, nefas olim detrudere mundo
Sideta, captiuique Iouis transferre Gigantes
Imperium, & vieto leges imponere caelo.
His natura sua est alio tenus: ima per orbis
Squameus intortos sinuat vestigia serpens.
Construit magnis ad prælia montibus agger:
Pelion Offa terit: sum' premit Ossa Olympus,
Iam coaceruatis nituntur scandere moles:
Impius, & miles metuentia cominus astra
Prouocat infestus cunctos ad prælia Diuos.
Prouocat è admotis.
Iupiter è caelo metuit: * dextramque coruscans
Armatus, * flamma remouet caligine mundum.
Incursant vasto primum clamore Gigantes.
Hic magno tonat ore pater, geminatq; fauenteis
Vndiq; discordes comitum sumul agmine ventos.
Denfa per artonitas funduntur fulmina nubes:
Quin & in arma ruit quæcunq; poteritia Diuum:
Et Mars saevis erat, iam cetera turba Deorum.
Strant vtrinque metus, validos tum Iupiter ignis
Increpat, & * iacto proturbat fulmine montis.
Illinc deuictæ verterunt terga ruinae,
Infestæ Diuis acies, atque impius hostis
Præcepit cum castris agitur, materisque iacentis
* Impellens viatos, tum pax est redditæ mundo:
Tum Liber celsa venit per fidera caeli,
Defensaque decus mundi nunc redditur astris.
Gurgite Triñacio morientem Iupiter Ætna
Obruit Enceladum: vasti qui pondere montis

CORNELII SEVERI ÆTNA.

A Etna mihi, ruptique cauis fornaci-
bus ignis,
Et quæ tam fortes voluant incen-
dia caußæ:
Quod fremat imperium, quid rau-
cos torqueat ætus,
Carmen erit, dexter venias mihi carminis auctor:
Seu te Cynthos habet, seu Delos gratori illa,
Seu tibi Dodone potior: tecumque fauentes
In noua Pierio properant à fonte forores
Vota: per insolitum Phœbo duce cautius itur.
Aurea securi quis nescit secula regis?
Cum domitis nemo Ceretem iactaret in artus,
Venturisque malas prohibet frugibus herbas,
Annua sed saturæ completerent horrea messe,

Purpuream

C E I R I S.
22
Cum longo quod iam captat succurrere amori.
Nō minus illa tamē reuehi, quod mœnia crescant;
Gaudeat: & cineri patriæ est lucunda sepulto.
Ergo metu capiti Scylla est inimica paterno:
Tum coma Sidonio florens succiditur ostro:
Tū capitum Megara, & diuum respona probatur:
Tum suspensa nouo ritu de nauibus altis,
Per mare caruleum trahitur Nefea virgo.
Complures illam Nymphæ mirantur in vndis:
Miratur pater Oceanus, & candida Tethys,
Et cupidus secum rapiens Galatea forores:
Illa etiam, iunctis magnum quæ piscibus æquor,
Et glauco bipedum currut metitur equorum:
Leucothoë, parvusq; Dea cum matre Palaemon.
Illi etiam, altènas fortiti viuere lutes,
Cara Iouis * siboles, magnum Iouis incrementū,
Tyndaridæ niueos mirantur virginis artus.
Has adeo voces, atque hæc lamenta pet auras
Fluctibus in medijs questu voluebat inani,
Ad cælum infelix ardentina lumina * tollens,
Lumina: nam teneras arcebant vincula palmas.
Supprimite ò paullum turbati flamina venti,
Dum queror: & Diuos, quanquā nil testibus illis
Profeci, extrema moriens tamen alloq; hora.
Vos ego, vos adeo venti testabar, & auræ:
Vos * Numantina si qui de gente venitis,
Cernitis, illa ego sum cognato sanguine vobis
Scylla, quod ah saluaciteat te dicere Procne.
Illa ego sum Nisi pollentis filia quondam:
Certatim ex omni petij quam Gracia regno,
Qua curuus terras amplectitur Helleponus:
Illa ego sum Minos, facrato foedere coniux
Dieta tibi: tamen hæc, & si non accipis audis.
Vinctane, tam magni tranabo gurgitis vndas?
Vincta totaſſiduas pendebo ex ordine lutes?
Non equidē me alio possum contendere dignaſ
Suppicio: quod sic patriam caroſque Penates
Hostibus immitique addixi ignara tyranno.
Verum * est hoc, Minos, illos scelerata putauit,
Si nostra ante aliquis nudasset foedera casus,
Facturos: quorum diteptis mœnibus virbis,
O ego crudelis flamma delubra petui:
Te verò viatore prius vel fidera cursus
Mutatura fuis, quam te mihi talia captae
Facturum mortui, iam iam scelus omnia vincit.
Ten'ego plus patrio dilexi perdita regno:
Ten'ego nec mirum, vultu decepta puella
Vt vidi, vt perij! vt me malius abstulit error!
Non equidem ex isto speravi corpore posse
Tale malum nasci: forma, vel fidera fallor.
Non medelicis commouit regia diues,
Diues coralio fragili, & lacrymoſo electro,
Me non florentes æquali corpore Nymphæ,
Non metus incensam potuit retinere Deorum.
OMNIA vincit amor, quid enim non vinceret ille?
Nec mihi iam pingui sudabunt tempora myrra,
Pronuba nec castos accendet pinus odores,
Nec Libys Asyrio sternetur lectulus ostro.
Magna queror, nec & illa quidē cōmunis alumna

fabulas.

tendens.

o Manti-

ns.

efta haec.

Purpuream

Æstuat, & patulis exspirat fauibus igneis.
Hæc est mendosæ vulgata licentia famæ.
Vatibus ingenuum est: hinc audit nobile carmen
Plurima pars scenæ, verum est fallacia, vates
Sub terris nigros viderunt carmine Mancis,
Atque inter cineres Ditis pallentia regna:
Mentiti vates Stygias vndasque canesque.
Hi Tityon septem strauerit in iugera foedum.
Sollicitant magna te circum Tantale poena,
Sollicitantq; Scinim. Minos, tuaq; Hæce in umbbris
Iura canunt, ijdemque rotant Ixionis orbem,
Quicquid & interius falsi sibi conscia terra est.
Non est terra satis, speculantur numina Diaum:
Nec metuunt oculos alieno admittere cælo.
Norunt bella Deum: norunt abscondita nobis
Coniugia, & falsa quories sub imagine peccant.
Taurus in Europen, in Ledam candidus ales:
Jupiter vs Danaë pretiosus fluxerit imber.
Debita carminibus libertas ista: sed omnis
In vero mihi cura, canam quo feruida motu
Æstuat Ætna, nouosq; rapax sibi congerat igneis.
Quacunque immensus terræ se porrigit orbis,
Extremique maris curuis incingitur vndis:
Non totum est solidum. deficit namq; omnis hiatu.
Secta est omnis humus, penitusq; cauata latebris,
Exiles suspensa vias agit, vtque animantis,
Per tota errantes percurrunt corpora venæ,
Ad vitam fanguisque omnis qua commeat idem,
Terra voraginibus conceptas digerit auras.
Scilicet haud olim diuiso corpore mundi
In maria, ac terras, & fidera, fors data cælo
Prima: secuta mari, deseditque infima tellus:
Sed totis rimosa cauis, & qualis acerius
Exsilit imparibus iactis ex tempore saxis,
Vt crebro intorsus spatio vacuata corymbos
Pendeat in se: simili quoque terra figura
In tenuis laxata vias, non omnis in arctum
Nec stipata coit, siue illi causa vetusta est,
Nec nata est facies: seu liber spiritus intrâ
Effugiens molitur iter: seu lympha perenni
Edit humum limo, furtimque obstantia mollit.
Aut etiam inclusi solidum exedere vapores,
Atque igni quæsta via est, siue omnia certis
Pugnauerit locis, non est hic causa doceendi,
Dūstet opus caussæ, quis enim non credit inancis
Esse sinus, penitus tantos emergere fonteis
Cum videt, ac torrentem imo se emergere hiatu?
Non ille ex tenui, vocemq; agat aucta necesse est,
Cum fluit: errantes arcessant vndique & vndas,
Et trahat ex pleno quod fontem contrahat amne.
Flumina quinetiam latis currentia riuis
Occafus habuere suos: aut illa vorago
Direpta in præcepis fatali condidit ore:
Aut occulta fluunt tectis adoperta cauernis,
Atque inopinatos referunt procul edita cursus.
Quod si diuersos emittat terra canaleis
Hospitium fluuiorum: aut semita nulla profecto
Fontibus, & riuis constet via; pigraque tellus
Conferta in solidum segnis sub pondere ceset.

Quod si præcipiti conduntur flumina terræ,
Condita si redeunt, si qua ante incognita surgunt:
Haud mirum clausis etiam si libera ventis
Spiramenta latent, certis tibi pignora rebus,
Atque oculis hæsura vias dabit ordine tellus.
Immensos plerumque sinus, & iugera pesum
Intercepta leges, densæque abscondita nocti,
Prospectare procul Chaos, ac sine fine ruinæ
Cernis, & in filiis spatio cubilia retro,
Antraque demissis pedibus fodisse latebris.
Incompta via est operum: tantum influit intra,
Argumenta dabunt ignoti vera profundi.
Tu modo subtileis animo duce percipe curas,
Occultamque fidem manifestis adstrue rebus.
Nam quo liberior, quoque est animosior ignis,
Semper & inclusus, nec vextus, saevior ira est.
Sub terra penitusq; mouens: hoc plura necesse est:
Vincla magis soluant, magis hoc obstantia pellat.
Nec tamen in rigidos exit contenta canales
Vis animæ: flamma auertit qua proxima cedunt:
Obliquumq; secat, qua visa tenerrima caussa est.
Hinc terræ tremor, hinc motus, vbi densus hiatu
Spiritus exagitat venas, cessantiaque virget.
Quod si spissa foret, solidoque instaret inani:
Nulla daret miranda sui spectacula tellus,
Pigraq; & in pondus confessim mobilis esset.
Sed summis si forte putas concredere caussis
Tantum opus, & summis alimētum viribus oris,
Quæ valida in promptu cernis, validosq; recessus,
Fallere: sed nondum tibi certa hæc lumine redit.
Nanq; illud quodcunq; vacat, specus omnis hiatu,
Et res introitu soluunt, adituque patenti
Conuersa languent vires, animosque remittunt.
Quippe vbi contineat ventos, qua quiq; morates
In vacuo defint, cessat, tantumque profundi
Explicat erranteis, & in ipso limine tardat.
Angustis opus est turbare in fauibus illos,
Feruet opus, densique fremunt, premiturq; ruina
Hinc furtim Borea, atq; Nota: nunc virus vteriq;
Hinc venti rabies, hinc saeuo quassat hiatu.
Fundamenta solo trepidant, vrbesq; caduce.
Inde, neque est aliud, si fas est credere, mundo
Venturam antiquam faciem, veracius qmen.
Hæc primo species rerum, naturaque terræ,
Intorsus cessante solo trahit vndique venas.
Ætna sui manifesta fides, & proxima vero est:
Non illic, duce me, occultas scrutabere caussas:
Occurrent oculis ipsæ, cogentque fateri.
Plurimæ nanque patent illi miracula monti.
Hinc vasti terrent aditus, merguntq; profundo:
Corrigit hinc artus, penitusq; quod exigit ultra.
Hinc spissa rupes obstant, discordiaq; ingens
Inter opus: nequit *varium, mediumq; coercent:
Pars igni domitæ, pars ignes ferre coadæ,
Vt maior species Aetna succurrat inanis.
Hæc illis fedes, tantarumque area rerum est.
Nunc opus artificem incendit, caussamq; reposcit,
Non illam parui, aut tenuis discriminis, ignes
Conferta in solidum segnis sub pondere ceset.

Res.

Res, oculique docent: res ipsæ credere cogunt.
Quin etiam tactu moneant contingere toto,
Si licet: prohibent flammæ, custodiaq; ignis
Illi operum est: arcant aditu diuinaq; rerum.
Vt maior species Aetna succurrat inanis,
Cura sine arbitrio est: academi procul omnia cernis.
Nec tamē est dubium penitus quis torqueat Aetna,
Aut qui mirandus tantæ faber imperet arti.
Pellitur exustæ glomeratus nimbus arene:
Flagrantes properant moles: volvuntur ab imo
Fundamenta: fragor tota nunc rumpitur Actna:
Nunc fusca pallent incendia mista ruina.
Ipse procul magnos miratur Jupiter igneis,
Neu sepulta noui surgant in bella Gigantes:
Neu Ditem regni pudeat, neu Tartara calo
Vertat: in occulto tantum premit omnia dextra
Congeries operis, faxorum, & putris arena
(Quæ nec sponte sua faciunt, nec corporis vlli
Sustentata cadunt robustis viribus) omnis
Exigitur: vertit vasa omnia vertice saeuo:
In densum congesta rotant, volvuntq; profundo.
Hac caussa expectata ruunt incendia montis.
Spiritus inflatis no men languentibus aëri.
Nam prope natura par est violentia semper.
Ingenium velox illi motusque perennis.
Verum opus auxilio est, vt pollat corpore: nullus
Impetus est ipsi: qua spiritus imperat, audet.
Nuc princeps, magnusq; sub hoc duce militat ignis.
* Nuc quoniā in protu est operis natura, solique,
Cum subito cohibetur: inest qua caussa silenti,
Subsequar, immensus labor est, sed fertilis idem:
Digna laborantis respondent præmia curis.
Non oculis solum pecudum miranda fuere
More, nec effusis in humu græve pascere corpus:
Nosse fidei rebus, dubia que exquirere caussas
Sacra perurgentem, capitique attollere cælum:
Scire quot, & quæ sint: cur magno talia mundo
Principia occasus metuunt, ad facula pergunt:
Et firma æternæ religatiæ est machina mundo.
Solis scire modū, & quanto minor orbita lunæ est:
Curilli breuior, cur isti periuol orbis
Annius: ille monet, quæ certo sidera currant
Ordine, quæ sua carant incondita cura.
Scire vicis etiam signorum & tradita iura:
Nubila cur cælo, terræ denuntiet imbreis,
Quo rubet Phœbe, quo frater palreas igni:
Tempora cur variant anni, primaque iuuentur
Ver præstatatem: cur æstas ipsa senescit,
Aurum quoque obrepit hinc, & in orbe recurrat.
Axem scire Helices, & tristem nosse cometen:
Lucifer vnde micet, quæque Hesperus, vnde Bootes:
Saturni cur stella tenax, cur Maria pugnax:
Quo rapiant nautes, quo sidere lintea tendant.
Scire vias maris, & cæli prædicere cursus.
Quo volet Orion, quo Seirius incubet index,
Et quæcumque iacent tanto miracula mundo.
Non digesta pati, nec acerio conditæ rerum,
Sed manifesta notis certa disponere sede

bb 2 Prioriter

Singula: diuini est animi, ac iucunda voluptas.
Sed prior hec hominis cura est cognoscere terram,
Et quæ nunc miranda tulit natura notare:
Hæc nobis magna affinis cælestibus astris.
Nam quæ, mortales, spes est, quæ amentia maiori:
In Iouis errantem regno perquirere velle:
Tantū opus ante pedes trahi & perdere segneis:
Torquemur miseri in paruis, premimurq; labates,
Dum sepe pretio redimant: verumq; professæ,
Tum demum viles taceant, inopeq; relictæ:
Noctes atque dies festinant arua coloni:
Callent rure manus: glebarum vsu experiuntur.
Fertilis hæc, segetisque seracior, altera vitis:
Hæc planis humus, hæc herbis dignissima tellus:
Hæc diti melior pecori, silvisque fidelis.
Aridiora tenent olea: succosior vlmis
Grata, leues cruciant animos, & corpora caußæ,
Horrea vti satient, tuantur & dolia musto,
Plenaque defecto surgant fenilia campo.
Sic audi semper, qua vifum est carius istis,
Implendus sibi quisque bonis est artibus. illæ
Sunt animi fruges: hæc rerum maxima merces,
Scire quid occulto naturæ terræ coeret:
Nullum fallere opus, non multos cernere sacros
Ætnæ montis fremitus, animumque furontis:
Non subito pallere sono, non credere, subter
Scrutamus rimas, cœrtimus omne profundum:
Queritur argenti semen, nunc aurea vena,
Torquentur flamma terræ, ferroq; dominentur:
Cælestis migrasse minas ad Tartara mundi.
Nosse quid impedit ventos, quid nutrit ignis:
Vnde repente quiete, & multo fœdere pax sit.
Concileant animi penitus: seu forte cauernæ,
Introitusq; ipsi seruent: seu terra minutis
Rara forainibus, ne venis abstrahat auras.
Plenius hoc etiam rigido qua vertice surgit,
Illinc infestus, atque hinc obnoxius, intus
Vndique diuersas admittere cogitat auras,
Et coniuratis addit concordia vires:
Siue intorsus agunt nubes, & nubilus Auster:
Seu forsæ flexere caput, tergoque feruntur:
Præcipiti de lata fono premit vna, sugatq;
Torreanteis curas, pullataq; corpora denat:
Nam veluti resonante diu Tritone canoro,
Pellit opes collectus aquæ, victusque mouere
Spiritus, & longas emugit buccina voces,
Carmineque irriguo magni cortina theatri
Imparibus numero, modis, canit arte regentis,
Quæ tenuem impellens anima subrenigat vndam:
Haud aliter submota furens torrentibus aura
Pugnat in angusto, & magnu cōmūrurat Ætna:
Credendum est etiam ventorū existere caussas
Sub terris similes harum quas cernimus extra:
Vt cum densa crémant inter se corpora, turba
Elisa in vacuum fugiant: & proxima secum
Nomina tota trahunt, tutaq; in fede resistunt:
Quod si forte milii quædam discordia tecum est,
Principiisque aliis credas consurgere ventos:
Non dubium, rupes aliquas, penitusq; cauernas

ÆTNÆ

16

Proruere ingenti sonitu, caluq; propiriquas
Diffugere impellique animas: hinc cernere vētos,
Aut humore etiam nebulas effundere largo:
Vt campis, agrisque solent, quos obruit amnis.
Vallibus exoriens caligat nubilus aëris.
Flumina parua ferunt auras: vis proxima vēto est.
Eminus adspicit fortis, & verberat humor,
Atque hæc in vacuo si tanta potentia rerum est,
Hoc plura efficiant infra clauisque necesse est.
His agitur caussis extra, penitusque coactis
Exagitant ventos: pugnant in fauibus arête:
Pugnantes suffocant intus. vt vnda profundo
Terque quaterque exhausta graueis vbi peribbit
Euros,
Ingeminat fluctus, & primos vltimus vrget:
Haud secus adstrictus certamine tangitur iectu
Spiritus, inuoluensque suo sibi pondere vires,
Densa per ardenteis exercet corpora venas,
Et quacunque iter est properat, transitq; morante,
Donec confluio reuolutis æstibus amnis
Exsilit, atque furens tota vomit igneus Ætna.
Quod si forte putas iisdem decurrere ventos
Faucibus, atq; iisdem pulsis remeare: notandas
Res oculis locus ipse dabit, cogetque negare.
Quamuis cæruleo siccus sic frigeat æther,
Purpureoque rubens surgat iubar aureus ostro;
Illinc obscura semper caligine nubes,
Pigraque defuso circum stupet humida vultu:
Prospectat sublimis opus, vastosque recessus.
Non illam videt Ætna, nec vlo intercipit æstu:
Obsequitur quacunque iubet leuis aura, reditq;.
Placanteis etiam cælestia Numina thure,
Summo cerne iugo, vel qua liberrimus Aetna
In prospectus hiat, tantarum semina rerum,
Si nihil irritet flamas, stupeatque profundum.
Huic igitur credis, torrens vt spiritus ille,
Qui rupes terramque vorat, qui fulminat igneis,
Cur egit vires, & præcepit flexit habenas.
Præfertim ipsa suo decliviuia pondere nunquam
Corpora ditipiant: validoq; absoluere arcu.
Quod, nisi fallor, adest species: tantusq; ruinis
Impetus attentos oculorum transfigit iectus.
Nec leuitas tantos igitur ferit aura, mouerque,
Sparsa liquore manus sacros vbi ventilat igneis:
Verberat ore tamen, pulsataq; corpora nostra
Incursant: adeo tenuis vim caufa repellit.
Non cinerem stipulamue leuem, non arida sorbet
Gramina: non tenuis plantis liquor exit iisdem,
Surgit adoratis sublimis fumus ab aris.
Tanta quies illi est & pax innoxia parti.
Siue peregrinis igitur propriisve potentes
Coniurant animæ caussis: ille impetus ignis
Et montis parteis atras subuertit arena,
Vaftaque concursu trepidantia saxa frgoris,
Ardenteisque simul flamas, ac fulmina rumpūt.
Haud aliter, quam cum prono iacuere sub Austro,
Aut Aquilone fremunt siluae, dant brachia nodo
Implicitæ, hæc serpunt iunctis incendia ramis.
Nec te decipient stolidi mendacia vulgi,

edoratis.

Exhaustos cessare sinus: dare tempora rufius,
Vt rapiant vires, repeatantq; in prælia vieti.
Pelle nefas animo, mendacemque extic famam.
Non est diuinis tam fordida rebus egestas:
Nec paruas mendicat opes, nec corrogat auris.
Præsto sunt operi ventorum examina semper,
Causa latet, querunt patiter, coguntq; morari.
Sæpe premit fauces magnis exstructa ruinis
Congeries, claudiq; vias luctamine ab imo,
Et scissio veluti tecto sub pondere præsto est:
Haud secus ac teneros cum secum frigida monti ^{fusca.}
Desidia est, tutoq; licet discedere monteis:
Post vbi continuere moram, velocius vrgent,
Pellunt oppositas moles, ac vincula rumpunt.
Quicquid in obliquum est frangut iter: auctor iectu
Impetus exoritur: magnis operata rapinis
Flamma micat, latosque ruens exundat in agros:
Si cessant à rure, ferunt spectacula venti:
Nunc superant quæcumque regunt incendia silue,
Quæ flamas alimenta vocet, quid nutrit <ætna.
Incendi poterunt, illis vernacula caussis
Materia oppositumq; igni genus vtile terret.
Vritur assidue calidus nunc sulfuris humor,
Nunc spissus crebro præbetur vimine succus:
Pingue bitumen adest, & quidquid cominus atras
Irritat flamas: illius corporis Ætna est.
Atque hanc materiam penitus discurrere fontes,
Infecta erumpunt & aquæ radice sub ipsa.
Pars oculis manifesta iacet: quæ corpore dura est,
Aclapis: in pingui feruent incendia succo.
Quin etiam varie quædam sine nomine saxa
Toto monte liquant: illis custodia flammæ
Vera, tenaxq; data est: sed maxima caussa molaris
Illi incendi lapidis ^{et} vindicat Ætnam.
Quem si forte manu teneas, & robore cernas,
Nec seruare putes ignem, nec spargere posse.
Sed simul ac ferro quæras, respondet & iectu
Scintillat calor, hunc multis circundare flammis,
Et potes extorquere animos, atque exue robur,
Fundetur ferro citius, nam mobilis illi,
Et metuens natura mali est, vbi cogitur igni.
Sed simul atque haufit flamas, nō tutior haufit
Vlla domus seruans aciem, duramque tenaci
Sæpta fides: tutum est illi, patientia vñcto.
Vix vñquam reddit in vires, atque euomit ignem.
Tutus enim denso stipatur robore: tarda
Per tenuis admissa vias incendia nutrit,
Cunctanterq; eadem, pigreq; accepta remittit.
Nec tamé hoc vno quod montis plurima pars est,
Vincit, & incendi caussam tenet: illa profecto
Miranda est lapidum viuax, animosaque virtus.
Cetera materies, quæcumque est fertilis igni,
Vt simel accensa est, moritur: nec restat in illa,
Quod repetas: tantu cinis, & sine semine terra est.
Hic simel atque iteru patiens, ac mille perhaultis
Ignibus instaurat vires: nec definit ante,
Quam leuis * excocto defecit robore pumex.
In cinerem, putreisque iacet delapsus arenas.
Cerne locis etiam simileis artisse cateruas.

Illic

Ilic materiæ nascentis copia maior:
Sed genus hoc lapidis certissima signa coloris,
Quod nullas adiunxit opes, & languit ignis.
Dicitur insidijs flagrans Ætnaria quondam
Nunc extincta super: tectisque Neapolin inter
Et Cilicas locus est, multis iam frigidis annis:
Quamvis æternum pinguecat ab vberè sulfur,
In mercem legitur, tanto est fecundior Ætna
Infula, cui nomen facies dedit ipsa rotunda.
Sulfur enim solum, nec obesa cacumine terra est,
Et lapis accretus regerendis ignibus aptus.
Sed raro fumat, qui vix, si accenditur, ardet:
In breue mortaleis flamas quod copia nutrit,
Insula durata Volcani nomine sacra.
Pars tamen incendi maior refrixit, & alto
Iactatas recipit classeis, portuque tuerit.
Quæ restat, minor & diues satis vberè terra est:
Sed non, Ætnaxis vires quas conferat, illi.
Atq; hæc ipsa tamen iam quondam extincta fuisset,
Ni furtim aggerneret secretis callibus humor.
Materiam, siluanque suam, pressoque canali
Huc illuc ageret ventos, & pasceret ignis.
Sed melius res nota ipsa est, spectataque veris
Occurrit signis: nec tentat fallere pœstem.
Nam circa latera, atque imis radicibus Ætna
Candenteis efflat lapides, disiectaque faxa
Inter eunt venis, manifesto vt credere possis
Pabula, & ardendi caussam lapidem esse molarē:
Cuius defectus iejunus colligit ignis.
Ille, vbi collegit flamas, iacit, & simul iectu
Materiam accedit, cogitque liquefcere secum.
Haud equidē mirum factu, quod ternimus extra.
Silenit opus, restat magis: vritur illic,
Sollicitatque magis vicina incendia saxum,
Certaque venturæ præmitti, pignora flammæ.
Nam simul atq; mouet curis, turbamq; minutus
Diffugit: extemploq; solum trahit, ita que ramis,
Er graue sub terra murmur demonstrat, & ignis.
Tum pauidū fugere, & sacrifit tum credere rebus,
Parere & tuto speculaberis omnia colli.
Nam subito efferuent onerosa incendia raptis:
Accensæ subeunt moles, trinquaque ruinae:
Prouoliunt, atque atra sonant examina arenæ:
Nec recipit flamas mons, hic defessus anhelat,
Atque aperit se hostis, decrescit spiritus illic.
Haud aliter, quam cum læto deuicta tropæo
Prona iacet campis acies, & castra sub ipfa.
Tum si quis lapidum summo pertabuit igni:
Asperior sopita, & quædam fordida fax est:
Qualem purgato cernes discedere ferro.
Verum vbi patullatim exfiluit sublata caducis
Congeries faxis, angusto è vertice surgunt.
Sic veluti in fornace lapis torretur, & omnis
Exitur penitus venis, subtilius humor
Amphis opibus, leuis sine pondere pumex
Excoquitur: liquet ille magis seruare, magisque
Fulminis in speciem mitis procedere tandem
Incipit, & primis demittit collibus vndas:
Illæ paullatim bis sena in millia pergunt.

exsuffia.

que.

et

Exsudant pretium. quædam fortasse profundo
Incompta iacent, similique obnoxia fort.
Nec locus ingenio est: oculi te iudice vincent.
Nec lapis ille riget percussum, & ignibus obstar,
Si paruis torrere velis: cæloque patent
Candentem, pressumq; agedum fornace coërcet:
Nec suffere potest, nec sœvum durat in hostem:
Vincitur, & soluit vires, captusque liqueficit.
Quæ maiora putas autem tormenta moueri
Posse manu? quæ tanta putas incendia nostris
Sustentari opibus, quantis fornacibus Aetna
Vritur, à sacro nunquam non fertilis igne?
Sed non, qui nostro feruet moderatior vnu,
Sed cælo propior: vel quali Iupiter ipse
Armatus flamma est: his viribus additus ingens
Spiritus, adstricis elisus faucibus ut cum
Fabriles opera rudibus contendere massis
Feltinant, igneis quatunt, follesque trementeis
Exanimant, pressosque instigant agmine ventos.
Hæc operis fama est: sic nobilis virtus Aetna.
Terra foraminibus vires trahit, vrgit in arctum,
Spiritus incendi viuit per maxima faxa.
Magnificas laudes, operosaque visere templa
Diuitijs hominum, aut sacra memorare vetusta
Traduce materia, & tetris per proxima fatis
Currimus, atque audi veteris mendacia famæ
Eruimus, cunctasque libet percurrere genteis.
Nunc iuvat Ogygij circundata mcenia Thebis,
Cernereque & fratres: ille impiger, ille canorus
Condere felices alieno interficit auro.
Inuitata pio nunc carmine saxa, lyraque,
Nunc gemina ex uno fumantia saxa vapore
Miratur, septemq; Duces, raptumq; profundo.
Detinet Eurotas illuc & sparsa Lycurgi,
Et facer in bellum numerus sua turba recenti.
Nunc hic Cecropiæ varijs spectantur Athenæ
Carminibus, gaudentque sua victorie Minerua.
Excudit hic reduci quondam tibi perfide Theseu
Candida sollicito permettere vela parenti.
Tu quoque Athenarum carmen tam nobile fidus
Erigone: sedes vefra en Philomela canoris
Euocat in siluis, & tu sôr hospita testis
Acciperis: solis Tereus ferus exultat agris.
Miramus Troiæ cineres, & flebile victis
Pergamon, extinctoque suos Phrygas: Hectora
primum.
Cōpicimus magni tumulū Ducas. hic & Achilles
Impiger, & vicitus magni iacet Hectoris vltor.
Quin etiam Graæ fixos tenuere tabellæ,
Signaque, nunc Paphiæ orantes parte capilli,
Sub truce nunc parui ludentes Colchide gnat,
Nunc tristes circa subiectæ altaria ceruæ,
Velatusque pater, nunc gloria viua Myronis:
Quin etiam illa manus operū, turbæq; morantæ,
Hæc viscida putas terræ dubiusque, marisque?
Artificis naturæ ingens opus adspice. nulla
Cum tanta humanis Phœbus spectacula cernes
Præcipueque vigil, feruens, cum Seirius ardens.
Insequitur miranda tamen sua fabula montem:

Nec minus ille pius, quanquam fors nobilis ignis,
Nam quando ruptis excanduit Aetna cauernis,
Et velut eversis penitus fornacibus ignes,
Et vecta in longum rapidis feruoribus vnde:
Haud aliter seuo quam cum Iove fulgurat aether,
Et nitidum obscura cælum caligine torquet.
Ardebat aruis segetes, & mollia culta
Iügera cum dominis, siluæ, colleisque virentes.
Vix dum castra putant hostem mouisse, tremebant;
Et iam finitima portas euaserat vrbis.
Tum vero, vt cuique est animus, viresque, rapina
Tutari conantur opes, gemit ille sub auro:
Colligit ille arma, & stulta ceruice reponit.
Defectum raptis illum sua carmina tardant.
Hic velox nimium properat sub pondere pauper:
Et quod cuique fuit cari, fugit ipse sub illo.
Sed non incolumis dominu sua præda secuta est.
Cunctanteis vorat ignis, & vndiq; torret auaros,
Consequitur fugillis ratos, & præmia captis
Concrepat, ac nullis parsura incendia pascunt,
Vel solis parsura *pijs. nanque optima proles
Amphilinomus, fraterque, pari sub munere fortes,
Cum iam vicinis streperent incendia teat,
Adspiciunt pigrumq; patrem matremq; senemq;
Eheu defessos posuisse in limine membra.
Parcite auara manus, dites attollite prædas:
Illi diuitiæ solæ, materque paterque:
Hanc rapiunt prædā, mediumq; exire per ignem
Ipso dante fidem properant, ò maxima rerum,
Et merito pietas, homini tutissima virtus.
Erubueret pios iuuenes attingere flammæ:
Et quacunque ferunt illi vestigia, cedunt.
Felix illa dies, illa est innoxia terræ.
Dextra sœua tenent, lœuque incendia feruent.
Ille per obliquos igneis, fraterque triumphans,
Tutus vterque pio sub pondere sufficitilla:
Et circa geminos audius sibi temperat ignis.
Incolumes abeunt tandem, & sua numina secum
Salua ferunt: illos mirantur carmina vatuum.
Illeque se posuit claro sub nomine Ditis.
Nec sanctos iuuenies attingunt fôrdida fata:
Sed vere cessere domus, & iura piorum.

EIVS DEM COR. SEVERI CAR
MEN IN OBITVM M. T. CICERO
NIS EX LIBRIS DE BEL
LO CIVILI.

Raque magnanimum spirantia pe
ne virorum
In Rostris iacuere suis: sed enim abf
tulit omnes
Tanquam sola foret rapti Cicero
nis imago.
Tunc redeunt animis ingentia Consulis acta,
Iurataque manus, deprensaque fœdera noxæ:
Patriumque nefas etiam tum, vt poena Cethegi,
Diectusque redit votis Catilina nefandis.
Quid fauor, aut cœrus, pleni quid honoribus anni
Profue-

Continuis rimis calcanea scissa rigebant.
Hanc vocat, atque arsura focis imponere ligna
Imperat, & flamma gelidos adolere liquores:
Postquam impleuit opus iustum ver facile finem:
Transfert inde manu fusas in cribra farinas,
Et quatit, ac remanent summo purgamina dorso:
Subsidit sincera, foraminibusque liquatur
Emundata Ceres, leui tum protinus illam
Componit tabula, tepidas superingerit vndas:
Contrahit ad mistos tum fonteis, atque farinas
Transuersat durata manu, liquidoque coacto
Interdum grumos spargit sale, iamque subactum
Format opus, palmisque suum dilatat in orbem,
Et notat impressis æquo discrimine quadris.
Infert inde foco (Cybale mundauerat aptum
Ante locum) testisq; tegens superaggerat igneis:
Dumque suas peragit Vulcanus, testisq; partis,
Simulus interea vacua non cessat in hora:
Verum aliam fibi querit opem: neu sola palato
Sit non grata Ceres, quas iungat, comparat elcas,
Non illi suspensa focum carnaria iuxta,
Durati sole terga suis, truncique vacabant:
Traiectus medium sparto sed caseus orbem,
Et vetus adstricte fascis pendebat anethi:
Ergo aliam molitur opem fibi prouidas heros.

Hortus erat iunctus casula, quæ vimina pauca,
Et calamo redimita leui munibat arundo:
Exiguus spatio, varijs sed fertilis herbis.
Non illi deerat quod pauperis exigit vñus:
Interdum locuples à paupere plura petebat,
Nec sumptus erat illud opus, sed regula curæ,
Si quando vacuum casula, pluviæque tenebant,
Festae lux, si forte labor cessabat aratri,
Horti opus illud erat, varias disponere plantas
Norat, & occ. ultra committere feminæ terra,
Vicinoque apte cura summittere riuos.
Hic olus, hic late fundentes brachia betæ,
Fecundusque ruimex, maluæq; inulæq; virebant.
Hic cicer, & capitæ nomen debentia cæpe.
Hic etiam noctuum capiti, gelidumque papauer,
Grataque nobilium requies lactica ciborum,
Et grauis in latum demissa cucurbita ventrem.
Verū hic non domini (quis enim contractior illo?)
Sed populi prouentus erat, * certisque diebus
Venaleis olerum fasceis portabat in vrbem:
Inde domum ceruice leuis, granis ære redibat;
Vix vñquam vrbani comitatus merce macilli.
Carpa rubens, sectaque famem donat arca porri,
Quæque trahunt acri vultus nasturtia morsu,
Intubaque, & Venerem retiocans eruca morante.
Tunc quoq; tale aliiquid meditans intrauerat horru:
Ac primum leuiter digitis tellure refossa,
Quatuor educit cum spissis halia fibris.
Inde comes apij gracileis, rutamque virentem
Vellit, & exiguo cotiandra trementia filo.
Hæc vbi collegit, lœtum confedit ad ignem:
Et clara famulam poscit mortaria voce.
Singula tum capitum numerosa cortice nudat,
Et summis spoliat corijs, contemptaque passim

Spargit humi, atq; abicit: seruatū gramine būlū
Tingit aquā, lapidisq; cauum demittit in orbem.
^{repergit.} Hinc salis* inspergit micas, sale durtis adesō
Caseus adjicitur, dictas superingerit herbas,
Et laeua vestem setosā sub inguinā fulcit.
Dextera pistillo primum fragrantia mōllit
Halia: tum pariter misto terit omnia succo.
It manus in gyrum: paullatim singula vires
Deperdunt proprias: color est plūribus vntūs.
Nec totus viridis, quia lactea frusta repugnant:
Nec de lacte nitens, quia tot variatur ab herbis.
Sæpe viri nares acer iaculatur apertas
Spiritus, & simo damnat sua prandia vultu.
Sæpe manu suā lacrymantia lumina tertit,
Immeritoque furens dicit conuitia fumo.
Procedebat opus, non iam salebrosus, vt ante,
Sed grauior lento ibat pistillus in orbeis,
Ergo Palladij guttas instillat oliui,
Exiguique super vires infundit acetū,
Atque iterū commiscet opus, mistumq; retrahat.
Tum demum digitis mortaria tota duobus
Circuit, inque globum distantia contrahit vnum:
Conset ut effecti species, nomenque moreti.
Eruit interea Cybale quoque sedula panem:
Quem lotis recipit manibus, pulsoque timore
Iam famis, inque diem securus Simulus illam,
Ambit crura ocreis paribus, teatustque galero
Sub iuga parentes cogit lorata iuuencos,
Atque agit in segetes, & terrae condit aratum.

V A L E R I I C A T O-
N I S D I R A E.

Dattare cycneas repetamus carmine
ne voces;
Diuinas iterum sedes, & rura canamus,
Rura, quibus diras indiximus, im-
pia vota.
Ante lupos rapient hædi, vituli ante leones,
Delphini fugient pisceis, aquilæ ante columbas,
Et conuersa retro rerum discordia gliscet
^{fem.} Multa prius,* fuerit quam non mea libera auena.
Montibus & filuis dicam tua facta, Lycurge,
Impia. Trinacriæ sterilecant gaudia nobis.
Nec fecunda senis nostri, felicia rura,
Semina parturiant segetes, non pascua colles,
Non arbusta nouas fruges, non pampinus vuas.
Ipsæ non filiæ frondes, non flumina montes.
Rursum, & hoc iterum repetamus Battare carmē.
Effetas Cereris sulci condatis auenas:
Pallida flauescant æstu fitientia prata:
Immatura cadant ramis pendentia mala:
Desint & filuis frondes, & fontibus humor:
Nec desit nostris deuotum carmen alienis.
Hæc Veneris vario florentia ferta decore,
Purpureo campos quæ pingit auena colore.
Hinc auræ dulces, hinc suavis spiritus agri
^{aduent.} * Mittant pestiferos æstus, & tetra venena.

Dulcia non oculis, non auribus villa ferantur.
Sic precor: & nostris superent hæc carmina votis.
Ludimus, & multum nostris cantata libellis
Optima siluarum, formosis densa viretis.
Tondeamus virideis* vmbras: nec lata comanteis
^{frondis,} lastabis molles ramos inflantibus auris,
^{alata, lat.} Nec mihi sæpe meum resonabit Battare carmen.
Militis impia cum succèder dextera ferro,
Formoseque cadent vmbrae, formosior illis
^{furta.} Ipsa cades, veteris domini felicia ligna
Nequidquam nostris toties deuota libellis,
Ignibus æthereis flagrabunt. Iupiter ipse,
Iupiter hanc aluit: cinis hæc tibi fiat, oportet.
Thræcis tum Boreæ spirent immânia vires:
Eurus agat mistam fulta caligine nubem:
Africus immincat nimbis minitantibus imbre:
Cum tua cyaneo resplendens æthere silua
Noscer iter, ducens Erebo tua Lydia Ditis.
Vicinæ flammeæ rapiant ex ordine viteis:
Pascantur segetes, diffusis ignibus aura
Transiulet arboribus, coniungat & arbor aristas.
Pertica, quæ nostros metata est impia agellos,
Qua nostri fines olim: cinis omnia fiant.
Sic precor, & nostris superent hæc carmina votis.
Vnde, quæ vestris pulsatis litora lymphis,
Litora, quæ dulcis auras diffundit agris,
Accipite has voces: migret Neptunus in arua
Fluctibus, & spissa campos perfundat arena.
Qua Vulcanus agros pastor Iouis ignibus arcet,
Barbara dicatur Libye foror altera Syritis.
Tristius hoc, memini, reuocasti Battare carmen,
Nigro multa mari dicunt portenta natare,
Monstra repentinis torrentia saepe figuris:
Cum subito emersere furenti corpora Ponto.
Hæc agat infesto Neptunus cæca tridenti,
Atrum conuertens æstum maris vndique ventis:
Et fuscum cinerem canis exhaustiat vndis.
Dicantur mea rura ferum mare, nauta cauetu
Rura, quibus diras indiximus, impia vota.
Si minus, heu, Neptune tuis infundimus aris,
Battare fluminibus tu nostros trâde dolores.
Nam tibi sunt fontes, tibi flumina semper amica:
Nil est, quod perdam vterius merita omnia, dixi.
Flectite currentis lymphas vaga flumina retro,
Flectite, & aduersis rursum diffundite campis.
Incurrant amnes passim remeantibus vndis,
Nec nostro seruire finant erroribus agros:
Dulcius hoc, memini, reuocasti Battare carmen.
Emanent subito sicca tellure paludes,
Et metat hic iuncos, spicas vbi legimus olim:
Occupet arguti grylli caua garrula rana.
Tristius hoc rursum dicat mea fistula carmen,
Præcipitent altis spumantes montibus imbre,
Et late teneant diffuso gurgite campos:
Quæs dominis infesta minantes stagna relinquat,
Vnde relapsa meos agros peruenierit vnda.
Piscetur nostris in finibus aduena arator:
Aduena ciuili qui semper crimine crevit.
O male deuoti* pratorum crimine agelli,
^{præf.} Tuq;

Tuq; inimica tui semper discordia ciuis.
Exsul ego, indemnatus, regens mea rura reliqui,
Miles vt accipiat fuæstī præmia belli.
Hinc ego de tumulo mea rura nouissima visam:
Hinc ibo in siluas: obstabunt iam mihi colles:
Obstabunt montes, campos nec adire licebit.
Dulcia rura valete, & Lydia dulcior illis,
Et casti fontes, & felix nomen agelli.
Tardius, ah, miseræ descendite monte capellæ:
Mollia non iterum carpatis pabula nota.
Tuq; resiste pater: en prima, nouissima nobis
Intueor campos: longum manet hostis in illis.
Rura valete iterum, tuque optima Lydia salue:
Siuæ eris, & si non, mecum morieris, vt runque
Extremum carmen renocemus Battare auena.
Dulcia amara prius sicut, & mollia dura:
Candida nigra oculi cernent, & dextera laea:
Migrabunt casus aliena in corpora rerum,
Quam tua de nostris emigret cura medullis.
Quamvis ignis eris, quamvis aqua, semper amabo.
Gaudia semper enim tua me meminisse iuuabit.
Inuideo vobis agri, formosaque prata:
Hoc formosa magis, mea quod formosa puella
Est vobis, tacite vestrum suspirat amorem.
Vos nunc illa videt, vobis mea Lydia ludit.
Vos nunc alloquitur, vos nunc ardidet ocellis,
Et mea summissa meditatur carmina voce,
Cantat, & interea, mihi quæ cantabat in aurem.
Inuideo vobis agri: discetis amare.
O fortunati nimium, multumque beati,
In quibus illa pedis niuei vestigia ponet:
Aut roseis digitis viridem decerpferit vuam,
(Dulci nanque tumet nondum viticula Baccho)
Aut inter varios Veteris stipidia flores
Membra reclinarit, teneramq; illiserit herbam,
Et secreta meos furtim narrabit amores.
Gaudebunt filiæ, gaudebunt mollia prata,
Et gelidi fontes, auiumq; silentia fient.
Tardabunt* riui labentes currere lymphæ,
Dum mea incundas exponat cura querelas.
Inuideo vobis agri: mea gaudia habetis,
Et vobis nunc est, mea quæ fuit ante, voluptas.
At mihi tabescunt morientia membra dolore,
Et calor infuso decedit frigore mortis,
Quod mea non mecum domina est, non vlla puella
Doctior in terris fuit, aut formosior: ac, si
Fabula non vana est, tauru Ioue digna, vel auro.
Iupiter auertas aureis, mea sola puella est.
Felix taure pater magni gregis, & decus: a te
Vaccula non vñquam secreta cubilia captans,
Frustra te patitur filiis mutigre dolore.
Et pater hædorum felix, semperq; beate:
Siuæ petis monteis præruptos saxa pererrans:
Siuæ tibi filiis noua pabula fastidire;
Siuæ liber campis: tecum tua lata capella est.
Et mas quoq; est, illi sua femina iuncta,
Interpellatos nunquam plorauit amores.
Cur non & nobis facilis natura fuisse?
Cur ego crudelem patior tam sæpe dolorem?

P. V I R G I L I I M A R O N I S

C A T A L E C T A.

Ad Tuccam.

DE qua Tucca tibi vetit, sed sæpe vi-
dere
Non licet, occulitur limine clausa
viri.
De qua sæpe tibi, non venit adhuc
mihi, nanque
Si occulitur longe est tangere, quod nequeas.
Venerit aut tibi, sed iam iam mihi nuntius iste
Quid prodest? illi dicite, quæ rediit.

Corinthiorum amator iste verborum
Iste iste rhetor, nanque quatenus totus

Thucy.

Thucydides tyrannus Atticæ febris
Tau Gallicum spinæ ipsem male illisit,
Ista omnia, ista verba miserunt fratri.

Socer beate, nec tibi, nec alteri,
Generque Noctuine putidum caput,
Tuque nunc puella talis, & tuo
Stupore pressar abibit, & mihi
Ut ille versus vsqueaque perrinet.
Gener, socerque perdidisti omnia.

Superbe Noctuine putidum caput,
Datur tibi puella, quam petis, datur,
Datur superbe Noctuine, quam petis.
Sed o superbe Noctuine, non vides
Duas habere filias Attilum,
Duas, & hanc, & alteram tibi dari.
Adeste nunc, adeste, ducit ut decet,
Superbus ecce Noctuinus hirneam.

Iaceré me, quod alta non possim, putas,
Ut ante vectari freta:
Nec ferre durum frigus, aut aestum pati,
Neque arma victoris sequi.
Valent, valent milii ira, & antiquus furor:
Et lingua, qua adsim tibi,
Et prostituta turpe contubernium
Sororis, o quid me incitas?
Quid impudice, & improbande Cæsatii?
Sed furta dicantur tua,
Et heluato sera patrimonio
In fratre parsumonia:
Vel acta pueri cum viris cohuiuia,
Vdæque per somnum nates:
Et inscio repente clamatum semper,
Thalassio, Thalassio.
Quid palliasti femina? an ioci dolent?
An facta cognoscis tua?
Non me vocabis pulcri per Cotytria
Ad feriatis fascinos.
Nec dein mouere lumbos in crocotorum
Prensis videbo altaris,
Flavum prope Thybrim & olentis nauticum
Vocare: vbi appulsa rates
Stant in vadis cœno retentæ sordido,
Macraque luctantes aqua.
Neque in culinam, & vincita compitalia,
Dapesque ducis sordidas:
Quibus repletus vt saliuos aquis
Obesam ad vxorem redis,
Et astuanteis docte soluis partices,
Osusque lambis sauis.
Nunc lede, nunc lacefesse, si quidquam vales:
Et nomen abscribo tuum.
Cinæde Luci, ante reliquetunt opes?
Fameque genuini crepant?
Videbo habentem præter ignauos nihil,
Fratres, & iratum Iouem,
Scissumque ventrem, & herniosi patru

Pe des inedia turgidos.

Ad Venerem.

Si mihi suscepsum fuerit decurrere munus,
O Paphon, o sedes quæ colis Idalias:
Troius Æneas Romana per oppida dingo
Iam tandem vt tecum carnine vectus eat:
Non ego thure modo, aut piæta tua tépla tabella
Ornabo, & puris ferta feram manibus.
Corniger hos aries humilis, & maxima taurus
Victima sacratos tinget honore focos.
Marmoreusque tibi, aut digne coloribus ales
In morem piæta stabit amor pharetra.
Adfis o Cytherea: tuus te Cæsar Olympo,
Et Surentini litoris ora vocat.

Ite hinc inanæ rhetorum manipli,
Inflata rore non Achaico verba,
Et vos *Sile, Albuti, Arquitique, Varroque,
Scholasticorum natio madens pingui.
Ite hinc inanis cymbalon iuuentutis,
Tuque o meatum cura Sexte curarum
Vale Sabine: iam valete formosi.
Nos ad beatos vela mittimus portus,
Magni potentes docta dicta Scironis,
Vitamque ab omni vindicabimus cura.
Ite hinc Camenæ vos quoque *limate fæua,
Dulces Camenæ: nam fatebitur verum,
Dulces fuisisti: & tamen meas chartas
Reuistote: sed pudenter, & raro.

De Sabino.

Sabinus ille, quem videtis hospites,
Ait fuisse mulio celertimus:
Neque vlli volantis impetum Cisi
Nequissime præterire: siue Mantuam
Opus foret volare, siue Brixiam.
Neque hoc negat Triphonis æmuli dominus
Negare nobilem, insulamque cæruli:
Vbi iste post Sabinus, ante Quinctio
Bidente dicit attondisse fornici
Comata colla, ne qua fordidum iugo
Prementem dura vulnus ederet iuba.
Cremona frigida, & lutoſa Gallia
Tibi hæc fuisse, & esse cognitissima
Ait Sabinus, ultima ex origine.
Tua stetisti dicit in voragine,
Tua in palude deposuisse sarcinas,
Et inde tot per orbitosa millia
Iugum tulisti: laua, siue dextera
Stringere mulas, siue vtrunque coeperas.
Neque villa vota semitalibus Deis
Sibi èesse facta, propter hoc nouissimum
Paterna lora, proximumque pectinem.
Sed hæc prius fueti, nunc eburnea
Sedetque sede, seque dedicat tibi
Gemelle Caſtor, & Gemelle Caſtoris.

Ad Varium.

*Scilicet hoc, sine fraude, Vari dulcissime, dicam:
Dispeream, nisi me perdidit iste potus.
Sin autem præcepta vetant me dicere: fane;

Non

Non dicam, sed me perdidit iste puer.

Ad villam Scironis.

Villula, quæ Scironis eras, & pauper agelle,
Verum illi domino tu quoque diuitiae:
Me tibi, & hos vna mecum, quos semper amauit:
Si quid de patria tristius audiero,
Commendo, in primisq; patrem, tu nunc eris illi,
Mantua quod fuerat, quodq; Cremona prius.

Pauca mihi, tñueo sed non incognita Phœbo,
Pauca mihi doctæ dicite Pegasides.
Victor adest magni, magnu decus ecce triumphi.
Victor qua terræ, quaque patent maria:
Horrida Barbaricæ portans insignia pugnae,
Magnus vt Æneides, vtque superbus Eryx.

Nec minus iccirco nostros exprimere cantus
Maximus, & sanctos dignus inire choros.

Hoc itaque infuetis iactor magis optime curis:
Quid de te possim scribere, quidue tibi.

Nanque, fatebor enim, quæ maxima deterrendi
Debuit, hortandi maxima cauſa fuit.

Paucia tua in nostras venerunt carmina chartas,
Carmina cum lingua, tum sale Cecropio.

Carmina, quæ Pylium seclis accepta futuris,
Carmina, quæ Pylium vincere digna senem.

Molliter hic viridi patulæ sub tegmine queruscus
Moeris pastores & Melibœus crant,

Dulcia lactantes alterno carmina versu,
Qualia Trinacriæ doctus amat iuuenis.

Certatim ornabant omnes Heroida Diuæ:
Certatim Diuæ munere quæq; suo.

Felicem ante alias tanto scriptore puellam:
Alter non famam dixerit ipse prior.

Non illa, Hesperidum ni munere capta fuisse,
Quæ volucrem cursu vicerat Hippomanem:

Candida cycneo non edita Tyndaris ouo,
Non supero fulgens Cassiopeia polo.

Non defensæ diu volucrum certamine equorum,
Optabant Graiae quam sibi quæq; manus.

Sæpe animam generi pro qua pater impius haufit:
Sæpe rubro Eleis sanguine fluxit humus.

Regia non Semele, non Inachis Acrifione,
Immitti exspectant fulmine, & imbre Iouem.

Cuius & ob raptum pulsi liquere Penates
Tarquinii patrios, filius, atque pater.

Ilio, quo primum dominatus Roma superbos
Mutauit placidis tempore Consulibus.

Multa neq; immitteris donavit præmia alumnis:
Præmia Messalilis maxima Poplicolis.

Nam quidego immēsi memorē studia ista laboris:
Hortida quid duræ tempora militie?

Caſtra foro folitos vrbi præponere caſtra
Tam procul hoc nato, tam procul hac patria?

Immoderata pati nunc frigora, nuncq; calores?
Stertere vel dura posse iuper silice?

Sæpe trucem aduerſo perlabi fidere Pontum?
Sæpe audendo mare vincere, sæpe hiemem?

Sæpe etiam densos immittere corpus in hosteis:
Communem bellii nec timuisse Deum?

Nunc celereis Afros, perituraq; millia gentis:

Aurea nunc rapidi flumina adire Tagi?

Nunc aliam ex alia bellando quarere gentei?

Vincete & Oceanî finibus vterius?

Non nostrum est, inquam, tantas attingere laudes:

Quin, ausim hoc etiam dicere, vix hominu est.

Ipsa, hæc ipsa ferent rerum monumenta per orbem:

Ipsa sibi egregium facta decus parcent.

Nos ea, quæ tecum fixerunt carmina Diu;

Cynthius, & Musæ, Bacchus, & Aglaïe.

Si laudes adspirem, humili sed adire Camena:

Si patrio Graios carmine adire sales

Possumus optatis plus iam procedimus ipſis.

Hoc satis est, pingui nil mihi cum populo.

Adspice quieti valido subnixum gloria regno
Altius & cæli sedibus extulerat.

Terrarum hic bello magnum concusserat orbem:

Hic Reges Asia fregerat, & populos.

Hic graue feruitum tibi, iam tibi Roma cerebat.

Cetera nanq; viri cuspidē conciderant:

Cum subito in medio rerum certamine præcepis
Corruit, e patria pulsus in exilium.

Tale Deæ numen, tali mortalia nutu

Fallax momento temporis hora dedit.

Quocunque ire ferunt varia nos tempora vita,
Tangere quas terras, quosque videre homines:

Dispeream, si te fuerit mihi carior alter.

Alter enim quis te dulcior esse potest?

Cui Venus ante alios, Diu, Diuumq; forores:

Cuncta neq; indigno, Musæ, dedere bona,

Cuncta, quibus gaudet Phœbus, chorus ipseque
Phœbi.

Doctior o quis te Musæ fuisse potest?

O quis te in terris loquitur iucundior vno?

Cleio nam certe candida non loquitur.

Quare illud satis est, si te permittis amari:

Non contra vt sit amor mutuus inde mihi.

Quis Deus Oftau te nobis abstulit? an quæ

Dicunt, ah nimio pocula dura mero?

Vobis si culpa est bilis, sua quemque sequuntur

Fata: quod immeriti crimen habent cyathi.

Scripta quidem tua nos multum mirabimur, & te

Raptum, & Romanam flebitus historiam.

Sed tu nullus eris, peruersi dicite Manes,

Hunc superesse parti quæ fuit iniuria?

C O P A I N C E R T I

A V G T O R I S

O P A Syrisca caput Graia redimita
mitella,

Crispum sub crotalo docta mo-

uere latus:

Ebria famosa saltat lasciuia taberna,

Ad cubitum raucos excutiens calamos.

Quid iuuat æstiu defessum puluere abesse,

Quam potius bibulo decubuisse toro?

Sunt

E L E G E I A

Sunt cupæ, calices, cyathi, rosa, tibia, chordæ,
Et trichila vmbriteris frigida arundinibus.
Est & Mænalis quæ garrit dulce sub antro,
Rustica pastoris fistula in ore sonans.
Est & vappa cado nuper diffusa picato:
Est strepitans rauco murmure riuis aquæ.
Sunt etiam croceo violæ de flore corollæ,
Serraque purpurea lutea mista rosa:
Et quæ virginæ libata Achelois ab amne
Lilia vimineis attulit in calathis.
Sunt & caseoli, quos *iuncea fiscina siccata:
Sunt *autumnali cerea pruna *die,
Castaneæq; nüces, & suave rubentia mala:
Est hic munda Ceres, est Amor, est Bromius.
Sunt & mora cruenta, & lentis vua racemis:
Est pendens iuncu cæruleus cucumis.
Et tuguri custos armatus falce faligna:
Sed non & vasto est inguine terribilis.
Huc *Alibida veni: fessus iam sudat asellus:
Parce illi: vestrum delicium est asinus.
Nunc cantu crebro rumpunt arbusta cicadæ:
Nunc etiam in gelida fede lacerta latet.
Si sapis, astiūo recubans nunc proluce vitro;
Seu vis crystallo ferre nouos calices.
*Eia age pampinea fessus requiesce sub vmbra,
Et grauidum roseo nocte caput strophio.
Formosæ tenore. *Candida formosæ decerpere ora puella;
Ah pereat, cui sunt prisca supercilia;
Quid cineri ingrato seruas bene olentia ferta?
Anne coronato vis lapide ista legi?
Pone merum, & talos: pereat, qui crastina curat.
Morsaurem vellens, viuite, ait, venio.

C. P E D O N I S A' L B I N O V A
N I N M A E C E N A T I S
O B I T U M E L E G E I A.

DEFLERA M iuuenis tristi modo carmine fata:
Sunt etiam merito carmina danda seni.
Vt iuuenis deflendus erat tam candidus, & tam
Longius atnoso viuere dignus aui.
Irreligata rati nunquam defessa carina,
It, redit in vastos semper onusta lacus.
Illa rapit iuuenies prima florente iuuentu:
Non oblitera rapit sed tamen illa senes.
Nec mihi Mæcenas tecum fuit vñus amic:
Lollius hoc ergo conciliat opus.
Fidus erat nobis nam propter Cæsaris arma,
Cæsaris & similem propter in arma fidem.
Regis eras genus Etrufci: tu Cæsaris almi
Dexteræ, Romanae tu vigil vrbis eras.
Omnia cum posses, tanto tam carus amico:
Te sensit nemo posse nocere tamen.
Pallade cum docta Phœbus donauerat arteis.
Tu decus, & laudes huius & huius eras.
Vincit vulgareis, vincit Beryllus arenas,

*firpea.
autumnali.
Dea.
ad liba.**Et.**Formosæ
tenore.**ad liba.**Et.*

E L E G E I A

Litore in extremo quas simul vnda mouet.
Quod discinctus eras animo quoq; carpitur vnū:
Diluitur nimia simplicitate tua.
Sic illi vixere, quibus fuit aurea virgo:
Quæ bene præcinctos postmodo pulsa fugit.
Inuide, quid tandem tunicae nocuere solutæ?
Aut tibi ventosi quid nocuere finis?
Num minus vrbis erat custos, & Cæsaris hospes?
Num tibi num tutas fecit in vrbe vias?
Nocte sub obscura quis te *spoliauit amantem?
Quis tetigit ferro durior ipse latus?
Maius erat potuisse tamen, nec velle triumphos:
Maior res, magnis abstinuisse, fuit.
Maluit vmbrosam quercū, Nymphasq; canenteis,
Paucaq; pomosi iugera certa foli.
Pieridas, Phœbumq; colens in mollibus hortis
Sederat argutas garrulus inter aueis.
Marmora Mænorum vincunt monumenta libelli:
Viuitur ingenio: cetera mortis erunt.
Quid faceret? defunctus erat, comes impiger idæ:
Miles & Augusti fortis, & vsq; pius.
Illum piscoi viderunt saxa Pelori.
Ignibus hostilis reddere ligna ratis.
Puluere in Emathio forte videre Philippi.
Quam tunc ille tener! quam grauis hostis erat!
Cum freta Niliaca texerunt lata carinæ,
Fortis erat circum, fortis & ante Ducem.
Militis Eoi fugientis terga secutus,
Territus ad Nili dum fugit ille caput,
Pax erat, hæc illos laxarunt otia cultus.
Omnia viatores Marte sedente decent.
Accius ipse lyram plestro percussit eburno,
Postquam viætrices conticuere tubæ.
Hiç modo miles erat, ne posset semina Romam
Dotalem stupri turpis habere sui.
Hic tela in profugos (tantum curuauerat arcum)
Misit ad extremos exorientis equos.
Bacche, coloratos postquam deuiciimus Indos,
Potasti galea dulce iuante merum.
Et tibi securæ tunicae fluxere solutæ:
Te puto purpureas tunc habuisse duas.
Sum memor, & certe memini sic ducere thyrsois
Brachia purpurea candidiora niue.
Et tibi thyrsois erat gémimis ornatus & auro:
Serpentes ederæ vix habuere locum.
Argentata tuos etiam sandalia talos
Vinixerunt certe: nec, puto, Bacche negas.
Mollissis es solito mecum tum multa locutus,
Et tibi confusio verba fuere noua.
Impiger Alceide multo defuncte labore,
Sic memorant curas te posuisse tuas.
Sic te cum tenera læratum lusisse puella
Oblitum Nemæa, iamq; Eritianthe tui.
Ultra' nunquid erat? toristi pollice fusos:
Lenisti mortuæ lœuia fila parum.
Percussit crebros te propter Lydia nodos.
Te propter dura stamina rupta manu.
Lydia te tunicas iussit lasciuia fluenteis
Inter lanificas ducere sapere suas.

Claua

I N M A E C E N A T I S O B I T U M.

Clatta torosa tibi pariter cum pelle iacebat,
Quam pede suspenso percutiebat Amor.
Quis fore credebat, premeret cū iam impiger in
Hydros ingenteis vix capiente manu? (fals)
Cumue renascentem tereret velociter Hydram?
Frangeret immaneis vel Diomedis equos?
Vel tribus aduersis communem fratribus aluum,
Et sex aduersas solus in arma manus?
Fudit * Aloidas postquam dominator Olympi
Dicitur in nitidum procubuisse * diem:
Atq; aquilam misisse suam, quæ quereret, ecquis
Posset anaturo vina referre Ioui:
Valle sub Ideâ dum te formosc ficerdos
Inuenit, & presso molliter vngue rapit.
Sic est: viator amet, viator potiatur in vmbra,
* Viator odorata dormiat inque rosa.
Victorem vietus metuat: metus imperet illi,
Membrana nec in strata sternere discat humo.
Tempora dispensant vñsus, & tempora cultus:
Hæc homines, pecudes, hæc moderantur aueis:
Lux est, taurus arat: nox est, requiecit, arator
Liberat emerito feruida colla boui.
Conglaciatur aqua: scopolis se condit hirundo:
Verberat egelidos garrula Vere lacus.
Cæsar amicus erat: poterat vixisse solute,
Cum iam Cæsar idem, quod cupiebat, erat:
Indulxit merito: non est temerarius ille.
Vicimus: Augusto iudice dignus erat.
Argo saxa paucis postquam Scylleia legit,
Cyaneosq; metus iam religanda ratis:
Visceræ disseceti * mutauit in auctis agnum
* Aetias, & succis omne perita suis.
His te Mæcenas iuuenescete posse decebat.
Hæc vtinam nobis Colchidos herba foret,
Redditur arboribus florēns retinrentibus ætas:
Ergo non homini, quod fuit ante, reddit?
Viuaceq; magis ceruos decet esse paumenteis,
Si quorum in torua cornua fronte rigent?
Viuere cornices multos dicuntur in annos:
Cur nos angusta conditione sumus?
Pascitur Aurora Tithonus nectare coniux:
Atque ita iam tremulo nulla fenepta nocet.
Vt tibi vita foret semper medicamine sacro,
Te vellem Aurora complacuisse virum.
Illius aptus eras rocas * adiungere bigas.
Tu dare purpurea lora regenda manu:
Tu mulcere iubam, cum iam torsisset habenas
Procedente die respicientis equi.
Quæsiuere tori iuuenem sic Hesperon illum
Quem nexum medio soluit in igne Venus.
Quem nunc in fuscis placida sub nocte nitentem
Luciferum contra currere cernis equis.
Hic tibi Corycium, cafeas hic donat olenteis:
Hic è palmiferis balsama missa iugis.
Nunc pretiū candoris habes: nūc redditus vñbris,
Te sumus oblii decubuisse senem.
Ter Pylium fleuere sui, ter Nestora canum:

*Dicebant
que tam
tioni.*

Dicebant tamen hunc non fatis esse senem.
Nestoris annos vixisse secula, si me
Dispensata tibi stamina mente forent.
Nunc ego quid possum? tellus leuis ossa teneto,
Pendula librato pondus & ipsa tuum:
Semper ferta tibi dabimus, tibi semper odores:
Non vñquam sitiens, florida semper eris.
Sic est Mæcenas fatu veniente locutus,
Frigidus, & iam iam cum moriturus erat.
Mene, inquit, juuenis primævi Iuppiter ante
Augustam Brutus non cecidisse fidem?
Pectora maturo fuerat pter, integer æuo,
Et magnum magni Cæsaris illud opus.
Discedo: vellemque prius non omnia dixit,
Inciditque pudor, quæ prope dixit amor.
Sed manifestus erat moriens, querebat amatae
Coniugis amplexus, oscula, verba, manus.
Si tamen hoc satis est, vixi te Cæsare amico:
Et morior, dixit, dum moriorque, satis.
Mollibus ex oculis aliquis tibi procidet humor,
Cum dicar subita voce suis tibi.
Hoc mihi contingat: iaceam tellure sub æqua:
Nec tamen hoc vltra me potuisse velim:
Sed meminisse velim, viuam sermonibus: illic
Semper ero: semper si meminisse voles.
Et decet, & certe viuam tibi semper amicus:
Nec tibi qui moritur, desinit esse tuus.
Ipse ego quidquid ero cineres, interque fauillas,
Tunc * ego non potero non memor esse tui.
Exemplum vixi te propter molle beatu:
Vnus Mæcenas teque ego propter eram:
Arbiter ipse fui: volui, quod contigit esse:
Pectus eram vere pectoris ipse tui.
Viue diu mi caro senex: pete sidera sero:
Est opus hoc terris: te quoque velle decet.
Et tibi succrescant iuuenes bis Cæsare digni,
Et tradant porro Cæsaris vñque genus.
Sic secura tibi cum primum Liuia coniux,
Expletat amissi munera rupta gener.
Cum Deus in terris Diuus insignis auitis,
Te Venus in patrio collocet alma sinu.

È I V S D E M C. P E D O N I S
A L B I N O V A N I E L E G I A D E
M O R T E D R U S I
N E R O N I S.

AD LIVIAM AVGUSTAM.

NIsa diu felix mater modò dicta Ne-
ronum;
Iam tibi dimidium nominis hu-
ius adest.
Iam legis in Drusum miserabile Li-
via carmen;
Vnum, qui dicat iam tibi mater habes.
Nec tua te pietas distendit amore tuorum,
Nec posito fili nomine, dicis, Vter?
Et quisquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quisquam lacrymas temperat ore tuas?

cc

Hei

Hei mihi, quā facile est, quāvis hoc contigit, omnes
Alterius luctu fortia verba loqui.
Scilicet exiguo percussa es fulminis istu,
Fortior ut possis cladibus esse tuis.
Occidit exemplum iuuenis venerabile morum,
Maximus ille armis, maximus ille toga.
Ille modō eripuit latebrofas hostibus Alpes,
Et titulum belli dux duce fratre tulit.
Ille genus Sueus acre, indomitusq; Sicambros
Contudit, inquē fugam barbara terga degit.
Ignotumque tibi meruit Romane triumphum,
Protulit in terras imperiumque nouas.
Soluere vota Ioui fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ soluere vota Deæ.
Gradiuumque patrem donis implere parabas,
Et quo sunque coli est iusque, piumque Deos.
Maternaque sacros agitabas mente triumphos,
Forsitan & curæ iam tibi currus erat.
Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
Et tumulus Drusum pro Iouis arce manet.
Fingebas reducem, perceptaque mente souebas
Gaudia, & ante oculos iam tibi victor erat.
Iam veniet, iam me gratantem turba videbit;
Iam mihi pro Druso dona ferenda meo.
Obuia progrediar, felixque per oppida dicar,
Collaque, & os, oculosque illius ore premam.
Talis erit, sic occurret, sic oscula iunget,
Hoc mihi narrabit, sic prior ipsa loquar.
Gaudia magna soues, spē pone miserrima falsam,
Desine de Druso læta referre tuo.
Cæfaris illud opus, veluti pars altera vestri
Occidit, indignas Liuia solue comas.
Quid tibi nunc mores prosunt, actumq; pudicè
Omne æxum? & tanto iam placuisse viro?
Quidque pudicitia tantum inuiolata bonorum,
Ultima sit laudes inter vt illa tuas?
Quid tenuisse animum, contra sua secula rectum?
Altius & vitis exeruisse caput?
Nec nocuisse vlli, & fortunam habuisse nocendi?
Nec quenquam neruos extimuisse tuos?
Nec vires errasse tuas campoque, foroque,
Quamque licet critra constituisse domum?
Nempe per hos etiam fortunaie iniuria mores
Regnet, & incerta est hic quoque nixa rota.
Hic quoque sentitur, nequid non improba carpatur,
Sæuit, & iniustum ius sibi vbique facit.
Scilicet immunis si luctus vna fuisset
Liuia, fortunæ regna minora forent.
Quid si non habitu sic se gessisset in omni,
Vt sua non essent inuidiosa bona?
Cæfaris addedomum, quæ certè funeris expers
Debuit humanis altior esse malis.
Ille vigil summa facer ipse locatus in arce,
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fieri ipse suis, nec quenquam fieri suorum,
Nec quæ nos patimur vulgus, & ipse pati.
Vidimus erepta mærentem stirpe fororis,
Luctus, vt in Druso, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam quo te Marcellæ sepulcro,

Siccine

Et cepit generos iam locus ille duos.
Vix posito Agrippa, tumuli bene ianua clausa est:
Perficit officium funeris ecce soror.
Ecce ter ante datis iactura nouissima Drusus
A magno lacrymas Cæfare quartus habet.
Claudite iam Parcae, nimium reserata sepulcra
Claudite, plus iusto iam domus ista pater.
Cedis, & incassum tua nomina Druse leuantur,
Ultima sit fati haec summa querela tui.
Iste potest implere dolor vel secula tota,
Et magni luctus obtinuisse locum.
Multi in te amissi, nec tu tot verba bonorum,
Omnis cui virtus contigit, vnuas eras.
Nec genitrix tua foecundior vlla parentum,
Tot bona per partus quæ dedit vna duos.
Heu par illud vbi est totidem virtutibus æquum?
Et concors pietas, nec dubitatus amor?
Vidimus attonitum fraternal morte Neronem
Pallida promissa flere per ora coma.
Diffimilemque sui vultu profitente dolorem,
Hei mihi quām toto luctus in orbe fuit.
Tu tamen extremo moritum tempore fratrem
Vidisti, lacrymas vidit & ille tuas.
Affigique suis moriens tua pectora sensit,
Et tenuit vultu lumina fixa tuo.
Lumina cœrulea iam * iam nutantia morte,
Lumina fraternalis iam subitura manus.
At miseranda parens suprema neque oscula fixit,
Frigida nec mouit membra tremente sinu.
Non animam apposito fugientem exceptit hiatu,
Nec traxit cæcas per tua membra comas:
Raptus es absenti, dum te fera bella morantur,
Vtilior patriæ quām tibi Druse tuæ.
Liquitur, vt quandam Zephyris, & solibus iæta
Soluuntur teneræ vere tepente niues.
Te queritur, casusque malos, irrisaque tales,
Accusatque annos vt diurna siuos.
Talis in vmbrosis mitis nunc denique filius
Deflet Threicium Daunias ales Itryn.
Halcyonum tales ventosa per æquora questus
Ad surdas tenui voce sonantur aquas.
Sic plumosa nouis plangentes pectora pennis
Oeniden subitæ concinuistis aues.
Sic fleuit Clymene, sic & Clymeneides altæ,
Cùm iuuenis patrijs excidit iæta equis.
Congelat interdum lacrymas, duratque, tenetq;
Suspensasque oculis fortior iæta agit.
Erumpunt, iterumq; grauant gemitumq; sinusq;
Effusæ grauidis, vberibusque genis.
In vires abiit flendi mora, plenior vnda
Defluit, exigua siqua retenta mora.
Tandem vbi per lacrymas licuit, * sed flebilis orsa est,
Singultu medios impediente sonos.
Nate breuis fructus, duplices fors altera partus,
Gloria confectæ nate parentis vbi es?
Sed neq; iam duplices, nec iam fors altera partus,
Gloria confectæ nunc quoque matris, vbi es?
Heu modō tantus vbi es? tumulo portaris, & igni:
Hæc sunt in redditus dona paranda tuos?

Siccine

Iura silent, mutæque tacent sine vindice leges;
Aspicitur toto purpura nulla foro.
Dijque latent tæplis, neq; iniqua ad funera vultis
Præbent, nec poscunt thura ferenda rogo.
Obscuros delubra tenent: pudet ora colentum
Aspicere, inuidiaæ quam meruere metu.
Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
Sustulerat timidas fidera ad alta manus.
Iamq; precaturus, Quid ego iam credulus, inquit,
Suscipiā in nullos irrita vota Deos?
Liulia non illos pro Druso Liulia mouit:
Nos erimus magno maxima cura Ioui?
Dixit, & iratus vota insuscepta reliquit,
Durauitque animum, destituitque preces.
Obuia turba ruit, lacrymisque rigantibus ora,
Consulūs erepti publica damna refert.
Omnibus ijdem oculi, par est concordia flendi:
Funeris exequijs adsumus omnis eques.
Omnis adest ætas: mærent iuuenesque senesque,
Ausoniae matres, Ausoniaeque nurus.
Autorisque sui præfertur imagine mæsta,
Quæ viætrix templis debita laurus erat.
Certat onus luctu generosa subire iuuentus,
Et studet officio sedula colla dare.
Et voce, & lacrymis laudasti Cæsar alumnū,
Tristia cùm mediis rumperet * offa dolor. * offa.
Tu letum optasti, Dijs auerſantibus omni,
Partibi, si sinceret te tua fata mori.
Sed tibi debetur cælum: te fulmine pollens,
Accipiet cupidi regia magna Iouis.
Quid petij? vult ille tibi vt sua facta placherent,
Magnaque laudatus præmia mortis habet.
Armatæque rogum celebrant de more cohortes;
Ast pedes exequias reddit, equesque duci.
Te clamore vocant iterumq; iterumq; supremo;
At vox aduersis collibus idæa redit.
Ipse pater flaui Tiberinus adhorruit vndis,
Sustulit è medio nubilus amne caput.
Tum salice implexu, muscoq; & arundine crinæ,
Cæruleum magna legit ab ore manu;
Vberibusque oculis lacrymarum flumina misit,
Vix caput adiectas alueus altus aquas.
Iamque rogi flammas extinguere fluminis istu,
Corpus & intactum tollere certus erat:
Sustentabat aquas, cursusque inhibebat equoru,
Vt posset toto proluere amne rogum.
Sed Mauors templo vicinus, & accola campi,
Tot dixit siccis verba neque ipse genis:
Quaquæ amnes decet ira, tamè Tiberine quiescas:
Non tibi, non vllis vincere fata datur:
Iste meus perij, perijque arma inter, & enses;
Et dux pro patria, funere causa latet.
Quod potui tribuiss, dedi: viatoria parra est:
Autòr abit operis, sed tamen extat opus.
Quondam ego tentau, Clothoq; duasq; forores,
Police quæ certo pensa seuerat trahunt:
Vt Remus Iliades, & frater conditor vrbis;
Effugenter aliqua stagna profunda via.
Detribus vna mihi, partē accipe, quæ datur, inquit;

Mune-

cc 2

Muneris ex istis quod petis, alter erit.
 Hic tibi mox Veneri Cæsar promissus vterque,
 Hos debet solos Martia Roma deos.
 Sic cecinete Deæ, nec tu Tiberine repugna,
 Irrita nec flamas amne morare tuo.
 Nec iuuenis positi supremos destrue honores:
 Vade agè, & immisſis labere pronus aquis.
 Paret, & in longum spatioſas explicat vndas,
 Strictaque pendentī pumice tecta ſubit.
 Flamma diu cunctata caput contingere ſanctū
 Errauit poſto lenta ſibi vſque toro.
 Tandē vbi cōplexa eſt ſyluas, alimentaç ſumpſit,
 Æthera ſubiectis lambit & aſtra comis.
 Qualis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ,
 Cūm ſunt imposito membra cremata Deo.
 Vritur heu decor ille viſi, generoſaque forma,
 Et facilis vultus vritur ille vigor,
 Viſtricesque manus, facundaque principis ora,
 Pectoraque ingenij magna, capaxque domus.
 Spes quoque multorū flammis vruntur in iſdem,
 Iſte roguis miſera vifcera matris habet.
 Facta ducis viuent, operoſaque gloria rerū
 Hæc manet, hæc audios effugit vna rogoſ.
 Pars erit historiae, totoque legetur in æuo,
 Seque opus ingenijs, carminibusque dabit:
 Stabis & in roſtris tituli ſpeciosus honore,
 Causaque dicemur nos tibi Drufe necis.
 At tibi ius venie ſuperet Germania nullum,
 Postmodò tu pœnas barbare morte dabis.
 Aspiciam regum liuentia colla catenis,
 Duraque per ſeuas vincula nexa manus.
 Et tandem trepidos vultus, inque illa ferocum
 Inuitis lacrymas decidere ora genis.
 Spiritus ille minax, & Drufi morte ſuperbus,
 Carnifici in mæſto carcere dandus erit.
 Conſtam, laetiſque oculis, laetusque videbo
 Strata per obſcenas corpora nuda vias.
 Hunc aurora diem ſpectacula tanta ferentem
 Quamprimum croceis roſida portet equis.
 Adiſce Ledaos concordia fidera fratres,
 Templaque Romano conficienda foro.
 Quam paruo numeros impleuit principis æuo,
 In patriam meritis occubuitque ſenex.
 Nec ſua conficiet (miſerū me) munera Drufus,
 Nec ſua p̄a templi nomina fronte leget.
 Saepē Nero in lacrymas ſummiſſa voce loquetur,
 Cur adeo fratres, heu ſine fratre deos?
 Certus eras nunquam, niſi viator, Drufe reuerti.
 Hæc te debuerant tempora, viator eras.
 Conſule nos, duce nos, duce iam viatore caremus,
 Inuenit & tota mæror in vrbe locum.
 At comitum ſqualent immissis ora capillis,
 Infelix, Druso ſed pia turba ſuo.
 Quorum aliquis tendens in te ſua brachia dixit,
 Cur fine me? cur ſic incomitatus abis?
 Quid referam de te dignissima coniuge Drufos?
 Atque eadem Drufi digna parente nurus?
 Par bene compositum, iuuenum fortiflum alter,
 Altera iam forti mutua cura viro.

Casu-

Cafurum triplex vaticinatur opus.
 Iuncl, & rebus tanta impendente ruina
 In te ſolam oculos, & tua daſna refer.
 Maximus ille quidem iuueni ſpes publica vixit;
 Et qua natuſ erat gloria ſumma domus.
 Sed mortalis erat, nec tu ſectura fuſti,
 Fortia progenie bella gerente tua.
 Vita data eſt vtenda, data eſt ſine ſcenore nobis
 Mutua, nec certa perſoluenda die.
 Fortuna arbitrijs tempi dispensat vbiq[ue],
 Illa rapit iuuenies, luſtulit illa ſcenes.
 Quaq[ue] ruit, furibunda ruit, totumq[ue] per orbem
 Fulminat, & cæca triumphant equis.
 Regna Deæ immitis parce iritate querendo,
 Sollicitare animos parce potentis heræ.
 Quæ tameſi hoc vno triftis tibi tempore venit,
 Sæpe eadem rebus fauit amica tuis.
 Nata quod es altè, quod fecitibus aucta duobus,
 Quodque etiam magno conſociata Ioui.
 Quod ſemper domito rediſt tibi Cæſar ab orbe,
 Gefat & inuicta proſpera bellâ manu.
 Quod ſpēs implorūt inaeriaq[ue] vota Nerones,
 Quod pulsus toties hostis vtroque duce.
 Rhenus & Alpinæ valles, & ſanguine nigro
 Decolor infecta testis Itargus aqua.
 Dantibusq[ue] capax, & Daciis orbe remoto
 Appulus huic hoſti per breue Pontus iter.
 Armenijsq[ue] fugax, & tandem Dalmata ſupplicet,
 Summaque diſperſi per iuga Parinonij.
 Etmodà Germani Romanis cognitus orbis,
 Aspice quam meritis culpa fit vna minor.
 Ade quod eſt abſens febris, nec cernere nati
 Semineces oculos luſtineſt tibi.
 Qui dolor & menti leuiſſimus inſluſt ægra,
 Acciperes luctus aure coacta tuos.
 Preueritque metus per longa pericula luctum,
 Tu quibus auditis anxiā mentis eras.
 Non ex p̄cipiti dolor in tua pectora venit,
 Sed per mollitos ante timore gradus.
 Iuppiter ante dedit fati mala ſigna cruentia,
 Flammei petiſt cum tria templi manu,
 Iunonisque graui nocte, impauidaque Mineruæ;
 Sancta que & immensi Cæſaris icta manus.
 Sidera quin etiam cælo fugiſſe feruntur,
 Lucifer & ſolitas deſtituſſe vias.
 Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
 Et venit ſtella non p̄aeunte dies.
 Sideris hoc obitus terris inſtar monebat,
 Et merti Stygia nobile numen aqua.
 At tu qui ſuperes in eſta ſolatia matri,
 Comprecor illi iſpi cotiſpiciare ſenex.
 Perque annos diuturnus eas fratrisque, tuisque,
 Et viuat nato cum ſene mater anus.
 Et ventura p̄ecor Deus excuſare priora,
 Dum volet, & Druso cætera leta dabit.
 Tu tamen aufa potes tanto indulgere dolori,
 Longius ut nolis, heu male fortis ali.
 Nec tu de tanto crede minora viro.
 Et tibi, ſitque precor multotum filius inſtar,
 Parsque tui partus ſit tibi ſalua prior.
 Et coniux tutela hominum, quo ſoſpice veſtram
 Litia funerata dedecet eſte domum.

cc 3 E IV S.

Ampridem post terga diem, sole-
que relictum
Iampridem notis extorres fugimus
oris
Per non concessas audaces ire tene-
bras,
Hesperij metas, extremaque littora mundi,
Nunc illum, pigris immania monstra sub vndis
Qui ferat, Oceanum: qui sœus vndique Piftes,
Æquoreosque canes, ratibus consurgere panis.
Accumulat fragor ipse merus: iam fidere limo
Nauigia, & rapido desertam flamme classem.
Seque feris tradunt per inertia fata marinis
Tam non felici laniandos forte relinqu.
Atque aliquis prora se dat sublimis ab alta,
Aera pugnaci luctatus rumpere nisu.
Ut nihil erpto valuit dignoscere mundo,
Obstructo tales effundit pectora voces:
Quo ferimur? ruit ipse dies, orbemq; relictum
Ultima perpetuis claudit Natura tenebris.
Anne alio positas vltra sub cardine gentes,
Atque alium libris intactum quærimus orbem?
Dij reuocant, rerumq; vetant cognoscere finem
Mortales oculos, aliena quid æqua remis,
Et sacras violamus aquas, Diuumque quietas
Turbamus sedes?

M. ANNÆ I LVCANI A D
CALPVRNIVM PISONEM
PANEGRICVM.

VNde prius cœpti surgat mihi car-
minis ordo,
Quosue canam titulos, dubius fe-
ror, hinc tua, Piso,
Nobilitas, veterisq; citant sublimia
Nomina, Romanas inter fulgētia gétes: (Calpi
Hinc tua me virtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos: quæ, si decesserit tibi fortè creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuisse.
Nam quid imaginibus, quid autis fulta triumphis
Atria, quid pleni numero so Consule fasti,
Prosternit, cui vita labat: perit omnis in illo
Nobilitas, cuius laus est in origine sola.
Felix, qui tantis animum natalibus æquas,
Et partem tituli non sumimam ponis in illis,
Ipse canendus eris: nā quid memorare necesse est,
Vt domus à Calpo nomen Calpurnia ducat:
Claraque Pisonis tulerit cognomina prima,
Humida callosa cùm pinceret hordea dextra?
Nec si cuncta velim, breuiter decurrere possim:
Et prius æthereæ moles circumuaga flamæ
Annua bissenis reuocabit mensibus astra,
Quam mihi priscorum titulos, operosaque bella
Contigerit memorare: manus sed bellica patrum

Qualis

30
31
Armorumque labor, veteres docuere Quintes,
Atque illos cecinere sui per carmina vates.
Nos quoque pacata Pisonem laude nitentem,
Exequamus ausis. tamen etiæ bella querunt,
Non perit virtus: licet exercere togatæ
Munera militiae: licet & sine sanguinis haustu
Mitia legitimo sub iudice bella mouere.
Hinc quoque seruati contingit gloria ciuis,
Altaque vistrices intexunt limina palmæ.
Quin agè maiorum iuuenis facunde tuorum,
Scande super titulos, & auitæ laudis honores,
Armorumque decus præcede forensibus actis.
Sic etiam magno iam tunc Cicerone vigente
Laurea facundis cesserunt arma togatis.
Quæq; patrum claros quandam visura triumphos
Olim turba vias impleuerat agmine denso,
Ardua nunc eadem stipat fora, cùm tua mæstos
Defensura reos vocem facundia mittit:
Seu trepidos ad iura decem citat hasta virorum,
Et firmare iubet centeno iudice caussas:
Seu capitale nefas operosa diluia arte,
Laudibus ipsa tuis resonant fora, tu quoque Piso
Iudicis affectum, possefaque pectora ducis
Viator, sponte sua sequitur quocunque vocasti:
Flet, si flere iubes: gaudet coactus:
Et te dante capit iudex, quam non habet, iram.
Sic auriga solet feruentia Thessalus ora
Mobilibus frenis in aperto flectere campo,
Qui modò non solùm rapido permittit habenas
Quadrupedi, sed calce citat, modò torquet in au-
ras
Flexibiles rictus, & nunc ceruice rotata
Incipit effusos in gyrum carpere cursus.
Quis non attonus iudex tua respicit ora?
Quis regit ipse suam, nisi per tua pondera, mentem?
Nam tu, siue libet pariter cum grandine nimbos,
Densaque vibrata, iaculari fulmina lingua,
Seu iuuat adstrictas in nodum cogere voces,
Et dare subtili viuacia verba catenæ,
Vim Laertiadæ, breuitatem vincis Atridæ.
Dulcia seu mavis, liquidoque fluentia cursu
Verba, nec incluso, sed aperto pingere flore,
Inlyta. Nestorei cedit tibi gratia mellis.
Nec te Piso tamen populo sub iudice sola
Mirantur fora, sed numerosa laude Senatus
Excipit, & meritas reddit tibi curia voces.
Quis dignè referat, qualis tibi luce sub illa
Gloria contigerit, qua tu, reticente Senatu,
Cùm tua bissenos numeraret purpura fasces,
Cæsareum grato cecinisti pectora numen?
Huc etiam tota concurrit ab vrbe iuuentus,
Auditura virum, si quando iudice fesso
Turbida prolatis tacuerunt iurgia rebus:
Tunc etenim leuibüs veluti proludit in armis,
Compositisque suas excerset litibus artes.
Quinetiam facilis Romano profluit ore
Græcia, Cecropiæq; sonat grauis æmulus vrbi.
Testis Acidalia quæ condidit alite muros,
Euboicam referens secunda Neapolis arcem.

Igne quinetiam Superum pater arma recta fidit,
Et Ganymedæ repetens coniuia mensæ,
Pocula sumit ea, qua gesit fulmina, dextra.
Temporibus feruire decet: qui tempora certis
Ponderibus pensavit, eum si bella vocabunt,
Miles erit: si pax, positis toga gestet armis.
Hunc foræ pacatum, bellante castra decebunt.
Felix illa dies, rotumque canenda per orbem,
Quæ tibi, vitales cùm primum traderet auras,
Contulit in pumeras intra tua pectora dotes.
Mira subest grauitas inter foræ: mirus omissa
Paulisper grauitate lepos, si carmina fortè
Nectere ludenti iuuit fluitantia versu,
Aonium facile deducit pagina carmen.
Sue chelyn digitis, & ciburno verbere pulsas,
Dulcis Apollinea sequitur testudine cantus,
Et te credibile est Phœbo didicisse magistro.
Nec pudeat pœpulisse lyram, cùm pace serena
Publica securis exultent otia terris.
Nec pudeat Phœbea chelys, si creditur illis
Pulsari manibus, quibus & contenditur arcus.
Ipse fidem mouisse ferox narratur Achilles,
Quamvis mille rates Priamicius vreret heros,
Et grauis obstreperet in modulatis buccina neruis.
Illo dulce melos Nereus extudit heros
Pollice, terribilis quo Pelias ibat in hostem.
Arma tuis etiam si fortè rotare lacertis,
Inq; gradum clausis libuit consistere membris,
Et vitare simul, simul & captare petentem:
Mobilitate pedum celeres super orbibus orbes
Flectis, & obliquis fugientem cursibus vrges,
Et nunc viuaci scrutaris pectora dextra,
Nunc latus aduersum nec opino percutis istu.
Nec tibi mobilitas minor est, si fortè volantem
Aut geminare pilam iuuat, aut reuocare cadentem,
Et non sperato fugientem reddere gestu.
Hæret in hac populus spectacula, totaque ludos
Turba repente suos iam sudabunda relinquit.
Te si fortè iuuat studiorum pondere fessum,
Non sangure tamen, lufusq; mouere per artem,
Callidore modo tabula variatur aperta,
Calculus, & vitreο peraguntur milite bella,
Vt injus nigras, nunc & niger alliget albos.
Sed tibi quis non terga dedit? quiste duce cessit
Calculus: aut quis nō periturus perdidit hostem?
Mille modis acies tua dimicat, ille petentem
Dum fugit, ipse rapit: longo venit ille recessu,
Qui stetit in speculis, hic se committere rixæ
Audet, & in prædam venientem decipit hostem.
Ancipites subit ille moras, similisque ligato
Obligat ipse duos: hic ad maiora mouetur,
Vt citus & fracta prorumpat in agmina mandra,
Clausaque deiecit populetur mœnia vallo.
Interea sefit, quamvis acerrima surgant
Prælia, militibus, plena tamen ipse phalanxe,
Aut etiam pauco spoliata milite vincis,
Et tibi captiuia resonat manus utraq; turbæ.
Sed prius emenso Tiran versetur Olympo,
Quam mea tot laudes decurrere carmina possint.

Felix, & longa iuuenis dignissime vita,
Eximumque tuae gentis decus, accipe nostri
Certus, & hoc veri complectere pignus amoris.
Quod si digna tua minus est mea pagina laude,
At voluisse sat est: animum, non carmina iacto.
Tu modo latuis ades, forsitan meliora tenemus:
Et vires dabit ipse fauor, dabit ipsa feracem.
Spes animum: dignare tuos aperire Penates.
Hoc solium pertimus, nec enim me diuitis aurum
Imperiosa fames, & habendi saeva libido
Impulerit, sed laudis amor, iuuat, optime, tecum
Degere, cumque tuis virtutibus omnem per auxilium
Carminibus certate meis, sublimior ibo.
Si famae mihi pandis iter, si detrahis vimbram.
Abdita quid prodest generosi vena metalli,
Si cultore caret: quid inertis condita portu,
Si ductoris egit, ratis efficit, omnia quamvis
Armamenta ferat, refetiique fluentia malo
Posit & excusso dimittere vela rudente?
Ipse per Aufonias Aenca carmina genteis
Qui sonat, ingenti qui nomine pulsat Olympum,
Mæoniūmque senem Romano provocat ore,
Forsitan illius nemoris latuisset in umbra,
Quod canit, & sterili tantum cantasset avena,
Ignotus populis, si Mæcenate careret.
Qui tamen haud vni patefecit limina vati,
Nec sua Virgilio permisit nomina soli.
Mæcenas Tragico quatientem pulpitā gestu
Euexit Varium. Mæcenas alta Toantis
Eruit, & populis ostendit nomina Grajus.
Carmina Romanis etiam resonantia chordis,
Aufoniāmque chelyn gracilis patefecit Horati.
O decus, & toto merito venerabilis auctor
Pierij tutela chori, quo præfide tui
Non unquam vates in opere timuerit senecte.
Quod si quis nostris precibus locus, & mea vota
Si mentem subiere tuam, memorabilis olim
Tu mihi Mæcenas teleti cantabere versu.
Possutius aeterna nomen committere fama:
Si tamet hoc ulli de se promittere fas est,
Et Deus vltor abest: superest animosa voluntas,
Ipsaque nescio quid mens excellētius audet.
Tu nanti protende manum: tu Piso latentein
Exete, nos humilis domus & sincera parentum,
Sed tenuis Fortuna sua caligine celat.
Possutius impositis caput exonerare tenebris,
Et lucem spectare nouam, si quid modo latus
Annus, & nostris subscribis, candide, votis.
Est mihi, crede, meis animus constantior annis,
Quamvis hunc iuvenile decus mihi pingere mala
Cooperit, & nondum vicepsima venerit astas.
Quod si tam validæ mihi robur mentis inefset,
Et solidus primos impleret spiritus annos,
Auderem voces per carmina nostra referre
Piso tuas: sed fessa labat mihi pondere ceruix,
Et tremefacta cadunt succiso poplite membra.
Sed nec olorinos audet Pandionis ales
Parua referre sonos, nec, si velit improba, possit,
Sic & Aedonia superantur voce cicada.

Non

Stridula cum rapido faciunt conuicia foli.
Quare agè Calliope, posita grauitate forensi,
Limina Pisōnis mecum pete: plura supersunt,
Quæ laudare velis inuenta Penatibus ipsis.

C. PETRONII ARBITRI
DE M V T A T I O N E R E L
P V B L I C A E R O M A N A E.

Rbec iam totum victor Romanus
habebat,
Qua mare, qua terra, qua fidus cur-
rit vtrunque.
Nec satiatus erat: grauidis frcta
pulsa carnis
Iam peragrabantur, si quis sinus abditus ultra,
Si qua foret tellus, que fuluum mitteret aurum,
Hostis erat: fatisque in tristia bella paratis.
Quarebantur opes, non vulgo nota placebant
Gaudia: non vsu plebeio trita voluptas.
Assyria concham laudabat miles in vnda.
Quæsitus tellure nitor certauerat ostro.
Hinc Numidae crustas, illinc noua vellera Seres.
Atque Arabum populus sua despoliauerat arua.
Ecce aliae clades, elisæ vulnera pacis.
Quæritur in siluis Mauri fera: & ultimus Ammō
Afrorum excutitur, ne desit bellua dente
Ad mortes pretiosa suas, premit adiuena classes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Ut bibat humanum populo plaudente cruentem.
Heu pudet effari, perituraque prodere fata.
Persarum ritu male pibescentibus annis
Surripere viros: exctaque viscera ferro
In venitem fregere: atque ut fuga mobilis æui
Circumscripta mora properantes differat annos.
Quare se natam non inuenit, omnibus ergo
Scota placent, fractaque enerui corpore gressus,
Et laxi crines, & tot notia homina veltis,
Quæque virtum querunt. Ecce Afris cruta terris
Citrea mensa: greges seruorū: ostrumq; renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurum,
Quæ sensum turbant, hostile, ac mobile lignum
Turba sepulta mero circunuenit: omniaque orbis
Præmia correptis miles vagus extruit armis.
Ingeniosa gula est. Siculo scarus æquore mersus
Ad mensam viuus perducitur: atque Locrinis
Eruta litoribus vendunt conchylia coenæ
Ut renouent per damna famé, iam Phasidis vnda
Orbata est auibus: mutoque in litore tantum
Solæ desertis adspicant frondibus aura.
Nec mitor in campo furor est, empti q; Quirites
Ad prædam, strepitumque lucri suffragia vertunt.
Venalis populus, venalis curia Patrum.
Est fator in pretio: senibus quoque libera virtus
Exciderat, sparsisque opibus conuersa potestas.
Ipsaque maiestas auro corrupta iacebat.
Pellitur à populo viatu Cato: tristior ille est
Qui vicit, fascesque pudet rapuisse Catoni.
Namque hoc dedecus est populi, mortuusq; ruina.

REIPVB.

Non homo pulsus erat: sed in vno vieta potestas
Romanumque decus, quare iam perdita Roma
Ipsa sui merces erat, & sine vindice præda.
Porro tergeminò deprensam gurgite & pridem
Funeris illuies, vlsusque exederat aris.
Nulla est certa domus, nullæ sine pignore corpus.
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens curis latrantibus errat.
Arma placent miseris, detritaque commoda luxu
Vulneribus reparantur, inops audacia tuta est.
Hoc merisam cœno Romam, somnoque iacentem
Quæ poterant artes sana ratione mouere,
Ni furor, & bellum, ferroque excita libido?
Tres tulerat Fortuna duces: quos obruit omnes
Armorum strue diuersa feralis Enyo.
Crassum Parthus habet: Libyco iacet æquore Ma-
gnus.
Julius ingratam perfudit saeviæ Romam.
Et, quasi non possit tot Tellus ferre sepulcræ,
Divisit cineres, hos gloria reddit honores.
Est locus exciso penitus demersus hiatu,
Parthenopen inter, magnæq; Dicachidos arua,
Cocyta perfusus aqua, nam spiritus, extra
Qui furit effusus, functo spargitur æstu.
Non hac autumno Tellus viret, aut alit herbas
Cæspite latus ager, non verno persona cantu
Mollia discordi strepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos, & nigro squalentia pumice faxa
Gaudent ferali circumtumulata cupressu.
Has inter sedes Ditis pater extulit ora;
Bustorum flamus, & cana sparsa fauilla.
Ac tali volucrem Fortunam vocè lacefit.
Rerum humanarum, diuinarumque potestas:
Quæ noua semper amas, & mox possessa relinquis;
Ecquid Romano sentis te pondere vitam?
Nec posse vterius peritaram extollere molem?
Ipsa suas vires odit Romana iuuentus,
Et quas struxit opes, male sustinet, aspice late
Luxuriam spoliorū, & censum in damna furente.
Ædificant auro, sedesque ad sidera mittunt.
Expelluntur aquæ faxis: mare nascitur aruis:
Et permutata rerum statione rebellant.
En etiam mea regna petunt, perfostra dehisce
Molibus insanis Tellus, iam montibus haustis
Antra gemunt: & dum varius lapis inuenit vsum,
Infernī manus cælum sperare fatentur.
Quare age Fors, muta pacatum in pœcilia vultum,
Romanoque cie: ac nostris da funera regnis.
Iampridem nullo perfundimus ora cruento.
Nec mea Tisiphone sidentes perluit artus,
Ex quo Sullanus bibit cnis: & horrida Tellus
Exultit in lucem nutritas sanguine fruges.
Hæc vbi dicta dedit, dextræ coniungere dextram
Conatus, rupto tellurem soluit hiatu.
Tunc Fortuna leui defudit pectore voces:
O Genitor, cui Cocytus penetrâlia parent,
Si modo vera mihi fas est impune profari,
Vota mihi cedunt, nec enim minor ira rebellat
Pedlore in hoc, leuiorq; exurit flamma medullas.

Omnia, quæ tribui Romanis arcibus, odi:
Muneribusque meis irascor, destruat istas
Idem, qui posuit, moles Deus, & mihi cordi
Quippe cremare viros, & sanguine pascere luxū:
Cerno equidem gemino iam stratos Marte Phi-
lippos,
Theſaliaque rogos, & funera gentis Iberæ.
Iam fragor armorum trepidantes personat aures.
Et Libyæ cerno, & tua Nile gementia castra:
Aëtiosque sinus, & Apollinis arma trementes.
Pande age terrarum sitientia regna tuarum:
Atq; animas arcessit nouas. Vix nauita porcheius* Sufficer simulacra vitum traducere cyma.
Classe opus est, tuque ingenti satiare ruina
Pallida Tisiphone, concisaque vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.
Vixdui finierat, quin fulgere rupta corusco
Intremuit nubes, elisosque abscidit ignes.
Subsedit pater vñbrarum, gremioque reductus
Telluris, puitans fratnos palluit Ætus.
Continuo clades hominum venturaque damna
Auficijs patuere Deum, nanque ore cruento
Deformis Titan vultus caligine texit.
Ciuiiles acies iam tum spirare putares.
Parte alia plenos extinxit Cynthia vultus,
Et lucem sceleri subduxit, rupta tonabant
Verticibus lassis montis iuga, nec vaga passim
Flumina per notas ibant morientia ripas.
Armorum strepitu cælum furit, & tuba mortem
Sideribus transmissa ciet, iamque Ætna voratur
Ignibus insolitis, & in æthera fulmina mitrit.
Ecce inter tumulos, atque ossa arenaria bustis
Vñbrarum facies diro stridore minatur.
Fax stellis comitata nouis incendia dicit:
Sanguineoque recens descendit Iuppiter imbre.
Hæc ostenta breui soluit Deus. Exxit omnes
Quippe moras Cæsar, vindictæque actus amore
Gallica proiecit, ciuilia sustulit arna.
Alpibus aereis, vbi Graio nomine pulsæ
Descendunt rupes, & se patiuntur adiri,
Est locus Herculeis aris facer, hunc niue dura
Claudit hyems, canoque ad sidera vertice tollit,
Cælum illinc cecidisse putas: noa solis adulti
Mansuecunt radij: non verni temporis aura:
Sed glacie concreta rigens, hyemsque pruinis
Totum ferre potest humeris inimitatibus orbe:
Hæc vbi calcavit Cæsar iuga milite latro,
Optauitque locum: summo de vertice montis
Hesperia campos late prospexit, & ambas
Intentans cum voce manus ad sidera, dixit:
Iuppiter omnipotens, & tu Saturnia Tellus
Armis læta meis, olimque onerata triumphis:
Tector ad has acies, inuitum arcessere Martem,
Inuitas me ferre manus, sed vulnere cogor,
Pulsus ab vrbe mea, dum Rhenum sanguine vincor:
Dum Gallos iterum Capitolia nostra petentes
Alpibus excludo, vincendo, certior exul:
Sanguine Germano, sexagintaque triumphis,
Esse nocens coepi, quanquam quos gloria terret,

Aut

Aut qui sunt, qui bella videt? mercedibus emptæ,
Ac viles operæ: quorum est mea Roma nouerca,
Vt reor, haud impune, neque hanc sine vindice
dextoram.

*frequen-
tia.

Incident ignauis: victores ite * ferentes
Ité mei comitis, & caussam dicite ferro.
Namque omnes vnū crimen vocat, omnibus vna
Impendet clades, reddenda est gratia vobis.
Non solus vici, quare? quia poena tropæis
Imminet, & fordes meruit victoria nostra.
Iudice fortuna cadat alea, sumite bellum,
Et tentate manus, certe mea causa peracta est.
Inter tot fortis armatus nescio vinci.
Hæc vbi persenuit, de cælo Delphicus ales
Omnia lata dedit, pepulitque è montibus auras.
Nec non horrendi nemoris de parte sinistra
Insolita voces flama sonueri sequente.
Ipse nitor Phœbi vulgato latior orbe
Creuit, & aurato præcinxit fulgere vultus.
Fortior ominibus mouit Mauortia signa
Cæsar: & insolito gressu prior occupat ausus.
Prima quidem glacies, & cana iuncta pruina
Non pugnauit humus, mitique queuit honore.
Sed postquam turmæ nimbos fregere ligatos,
Et pauidus quadrupes vndarum vincula rupit:
Incaluere niues, mox flumina montibus altis
Vndabant modo nata. sed hæc quoque missa pu-
tares.
Stantibus at viæta fluctus stupuere pruina:
Et paulo ante lues iam concienda iacebat.
Tum vero malefida prius vestigia lusit,
Decepitque pedes, passim turmæque, viri que,
Armaque congesta trœu deplorata iacebant.
Ecce etiam rigido concusse flamme nubes
Exonerabantur, nec rupti turbine venti
Deerant: ac tumida confractum grandine cælū.
Ipsæ iam nubes ruptæ super arma cadebant,
Et concreta gelu Ponti velut vnda ruebat.
Viæta erat ingenti Tellus niue: viætaque cæli
Sidera: viæta suis hærentia flumina ripis:
Nondū Cæsar erat, sed magnam nixus in hastam
Horrida securis frangebat gressibus arua.
Qualis Caucasea decurrens arduus arce
Amphytryoniades: aut toruo Iuppiter ore,
Quum se verticibus magni demisit Olympi,
Et periturorum deiecit tela Gigantum.
Dum Cæsar tumidas iratus deprimit arcæ:
Interea volucer motis conterrata pennis
Fama volat, summiq; petit iuga cælsa palati:
Atque hæc Romano attonito fert omnia signa:
Iam classæ fluitare mari, totasq; per Alpes
Feruere Germano perfusas sanguinis turmas.
Arma, crux, cædes, incendia, tota que bella
Ante oculos volitant, ergo pulsata tumultu
Pectora per dubias scinduntur territa caussas.
Huic fuga per terras, illi magis vnda probatur:
Et patria est Pontus iam tutior, est magis, arma
Qui tentata velit: fatisque iubentibus actus,
Quantum quisque timet, tantum fugit, ocyo ipse

Hos inter motus populus, miserabile visu,
Quo mens iæta iubet, deserta dicitur vrbe.
Gaudet Roma fuga, debellati que Quirites
Rumoris sonitu mærentia teæta relinquunt,
Ille manu trepidi natos tenet: ille penates
Occultat gremio, deploratumque relinquit
Limen, & absentem votis interficit hostem.
Sunt qui coniugibus mærentia pectora iungant,
Grændæuosq; patres oneris non gnara iuuentus
Id, pro quo metuit, tantum trahit, omnia fecum
Hinc vehit imprudens, prædamq; in prælia dicit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auster,
Et pulsas euertit aquas, non arma ministri,
Non regimen prodeft: ligat alter pondera pinu:
Alter tuta sinu, tranquillaq; littora querit:
Hic dat vela fugæ, Fortunæque omnia credit.
Quid tam parua queror? gemino cum Consulē
magnus

Ille tremor Ponti, fæti quoque terror Hydaspis,
Et piratarum scopulus: modo quem ter ouantem
Iuppiter horruerat: quem fracto gurgite Pontus,
Et veneratus erat submissa Bosporus vnda,
Pro pudor, Imperij deserto nomine fugit,
Vt Fortuna leuis Magni quoque terga videret.
Ergo tanta lues Diuum quoque numina vidi:
Consenstque fugæ cæli timor, ecce per orbem
Mitis turba Deum, terras exosa furentes
Deferit: atque hominū damnatū auertitur agmæ,
Pax prima ante alias, niueos pulsata lacertos
Abfcondit galea viætum caput: atque relicto
Orbe fugax, Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it sincera Fides, & crine soluto
Iustitia, & lacera mærens Concordia palla.
At contra, sedes Erebi qua rupta dehiscit,
Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et Bellona minax, facibusque armata Megæra:
Letumque, insidiæque, & lurida mortis imago.
Quas inter furor, abruptis ceu liber habenis,
Sanguineum late tollit caput, ora que mille
Vulnibus confusa cruenta casside velat.
Hæret detritus leua Mauortius vimbo,
Innumerabilibus telis grauis: atque flagrant
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra Deos, mutataque fidera pondus
Quæsiuere suum, nanque omnis Regia cæli
In partes diuæta ruit: primumque Dione
Cæsaris æcta sui dicit, comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens* Mauortius hastam:
Magnaque cum Phœbo foror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis similis Tirynthius actis.
In fremuere tubæ, ac scissæ discordia crine
Extulit ad superos Stygium caput, huius in ore
Concretus sanguis, contusaque lumina flebant.
Stabant irati scabra rubigine dentes:
Tabo lingua fluens, obfessa draconibus ora
Atque inter toto laceratam pectora vestem
Sanguineum tremula quatiuebat lampada dextra.
Hæc vt Cocytus tenebras, & Tartara liquit,
Alta petit gradiens iuga nobilis Apennini,

Vnde

Vnde omnes terras, atque omnia litora posset
Aspicere, ac toto fluitantes orbe cateruas:
Atque has erupit furibundo pectoro voces.
Sumite nunc gentes accensis mentibus arma,
Sumite, & in medias immittite lampadas vrbes.
Vincetur, quicunque latet, non foemina cesset,
Non puer, aut æuo iam desolata senectus.
Ipsa tremat Tellus, lacerataque teæta rebellent.

F I N I S .

V A R I O R V M P O E T A R V M

I N V I R G I L I I O P E R A , E T

V I T A M , P RÆC O N I A C V M M A I O-

re, quam ante hac accessione.

I O S E P H V S S C A L I G E R I V L I I C A E S .

F. A V X I , S V P P L E V I , R E C E N S V I .

Omnia ex veteribus codicibus:

Aut ex certissima coniectura.

P V B . V I R G I L I I M A R O N I S

V I T A A F O C A G R A M M A T I C O

V R B I S R O M Æ V E R S I-

B V S E D I T A .

P RÆFATI O.

O vetustatis memoranda custos
Regios actus simul, & fugaces
Temporum cursus docilis referre

Aurea Clio:

Tu nihil magnum finis interire,
Nil mori clarum pateris, referuans
Posteris prisci monumenta fæcl

Condita libris.

Sola fucatis variare dictis
Paginas nescis: sed aperta quicquid
Veritas prodit, recinis per ævum

Simplice lingua.

Tu senescentes titulos laborum
Flore durantis reparas iuuentæ:
Militat Virtus tibi, te notante

Crimina pallent.

Tu fori turbas, strepitusque litis
Effugis dulci moderata cantu.
Nec retardari pateris loquelas

Compede metri.

Hic faue dictis, retegenda vita est
Vatis Hetruſci, modo qui perenne
Romulæ voci decis adrogauit

Carmine sacrò.

Mæonij specimen vatis veneranda Maronem
Mantua Romulæ generauit flumina linguæ.

Quis * fœcunda tuos toleraret Græcia fastus?
Quis tantum eloquij potuisset ferre tumorem,

* secunda.

Æmula Virgilium tellus nili Tusca dedisset?

Huic genitor figulus Mato nomine, cultor agelli;

Vt referunt alij, tenui mercede locatus.

Sed plures figulum. Quis non miracula rerum

* Hæc stupeat! Diues partus de paupere vena

* Ille.

* Enicuæ

Enituit: figuli sôboles noua carmina finxit.

Mater Polla fuit, Magij non infima proles;

* clara.

Quem socerum probitas fecit iam * data Maroni.

Hæc cum maturo premeretur pondere ventris,

Vt solet, in somnis animus ventura repingens

Anxius, & vigili præsumere gaudia cura

Phœbei nemoris ramum fudiisse putauit.

O sopor indicium veri! nil certius vñquam

Cornea porta tulit, facta est interprete lauro

Certa parens, onerisque sui cognoverat artem.

Consule Pompeio vitalibus editus auris,

Et Crasso, tetigit terra, quo tempore Chelas

Iam mitis Phæthon post Virginis ora receptus.

Infantem vagisse negant, nam fronte serena

Conspexit mundum, cui commoda tanta ferebat.

Ipse puerijs adrisit latior orbis:

Terra iniunxit flores, & muhære verno

Herbida stipposuit puero fulmenta virescens.

Præterea, si vera fides, sed vera probatur,

Lata cohors apium subito per rura, iacentis

Labra fauis texit, dulces fusura loquelas.

Hoc quondam in sacro tantum mirata Platone

Indicium linguæ memorat famosa Vetustas.

Sed Natura parens properans extollere Romanam

Et Latio dedit hoc, ne quid concederet yni.

Intra:

Instuper his, Genitor, nati dum fata requirit,
Populeam sterili virgam mandauit arenæ:
Tempore quæ nutrita breui, dum crescit, in omne
Altior emicuit cunctis, quas auxerat ætas.
Hæc propter placuit puerum committere musis,
Et monstrare viam venturæ in sœcula famæ.
Tuin Ballista rudem lingua titubante receptum
Instituit primum: quem nox armabat, in umbbris
Graffari solitum. Crimen doctrina tegebat.
Mox patescet viri pressa est audacia faxis.
Incidit titulum iuuenis, quo pignora vatis
Edidit, auspiciis sufficit poena Magistri.
^{*alii,} Monte sub hoc lapidū ^{premitur.} tegitur Ballista sepultus.
Nocte die tutum carpe viator iter.

Nos tamen hoc breuius si fas simulari Marone.
Ballistam sua poena tegit, via tutæ per ^{auras.}

" Hic Ballista iacet; certo pede perge viator.

" Carcere montoso clausus Ballista tenetur,

" Securi fraudis pergit nocte viri.

" Quid trepidas tandem gressu pauitante viator?

" Nocturni furem saxeum imber habet.

" Ballistæ vitam rapuit lapis. ipse sepulcrum

" Intulit. vmbra nocens pendula laxa tremunt.

" Crimina latronis dignissima poena coercent.

" Duritiam mentis damnat ubique lapis.

Hinc culicis tenui prælufit funera versu.

Parue culex, pecorum custos tibi tale merenti

" Funeris officium vita pro munere reddit.

^{*Sironi.} Tum tibi Sironem, Maro, contulit ipsa magistrū

Roma potens, procerefū suos tibi iunxit amicos.

Poilio, Mæcenas, Varius, Cornelius ardent.

Et sibi quisque rapit per te vieturus in ænum.

Musa refer, quæ causa fuit componere libros.

Sumpserat Augustus rerū moderamina princeps.

Iam necis vltor erat patriæ: iam cæde piorum

Perfusis, acies legitur visura Philippos.

Cassius hic Magni vindex, & Brutus in armis

Intereunt, viutor nondum contentus opimus

Emeritas bellî spoliis ditasse cohortes,

Proscriptis miseræ florentia rura Cremonæ.

Totaq; militibus p̄tēum concessa laborum

Præda fuit. violenta manus bacchata per agros.

Non flatus, non tela Iouis, non spumeus amnis,

Non imbræ rapidi, quātum manus impia vastat.

Mantua tu coniuncta loco, sociata periclis,

Non tamen ob meritum miseram vicinia fecit.

Iam Maro pulsus erat. sed viribus obuius ibat

Fretus amicorum clypeo: cùm penè nefando

Ense perit. quid dextra furis? quid viscera Romæ

Sacrilego mucrone petis? tua bella tacebit

Posterior, ipsumq; ducem, nisi Mantua dicat.

Non tulit hanc rabiem doctissima turba potentū.

Itur ad auctorem rerum. quid Martius horror

Egerit, ostendunt: quid tunc miseranda tulisset.

Cæsar hic placido nutu repetuntur agelli.

His austus meritis cum digna rependere vellet,

Inuenit carmen, quo munera vincere posset.

Prædia dat Cæsar, quorum breuis vsus habendi:

Obtulit hæclaudes, quas sœcula nulla filescant.

Pastores cecinunt primos. hoc carmine Consul
Pollio laudatur terra reuocantibus annis.
Composito, post hæc ruris præcepta colendi
Quatuor exposuit libris, & commoda terræ
Edocuit geminis anno minus omnia lustris.
Inde cothurnato Teucrorum prælia verſu
Et Rutulum tonuit, biffena volumina ^{*fum} sacrum
Formauit donata Duci, tricte ride quarta.
Sed loca, quæ vulgi memorauit tradita fama
Æquoris, & terræ, statuit percurrere Vates,
Cætius ut libris oculo dictante notaret.
Pergitur: vt Calabros tetigit, liuore nocenti
Parcarum, vehemens luxauit corpora morbus.
Hic vbi languores, & fata ^{*macta} micantia sensit

Cetera deerant in exemplari.

INCERTI AVCTORIS DE O P E R I B U S V I R G I L I A N I S.

Mæonium quisquis Romanus nescit Homerum;
Me legat, & lectorum credit vtrunque sibi.
Illius immenſos miratur Græcia campos;
Ast minor est nobis; sed bene cultus ager.
Hic tibi nec pastor, nec curuus deerit arator:
Hæc Graijs constant singula, tria mihi.

A L C I N O I D E V I R G I L I O.

De numero vatuum si quis seponat Homerum,
Proximità primo tum Maro primus erit.
Et si post primum Maro seponatur Homerum:
" Longe erit à primo quisque secundus erit.

C. S V L P I C I I A P O L L I N A R I S G R A M M A T I C I I N Æ N E I D E M Virgilianam.

Iusserat hæc rapidis aboleri carmina flammis
Virgilius, Phrygium quæ cecinere ducem.
Tucca vetat Varusq; simul, tu maxime Cæsar
Non finis, & Latiae consulis historia.
In felix alio cecidit prope Pergamon igni,
Et pene est alio Troia cremata rogo.

I M I T A T I O E I V S D E M, P H O C Ā G R A M M A T I C I E X F R A G M E N to vite Virgilij. versus planè grammaticales.

Carmina Virgilium Phrygium prodentia Martem
Secum fatali iusserat igne mori.
Tucca negat, Varus prohibet: superaddito Cæsar
" Nomen, in Ænea non finis esse nefas.
O quam penè iterum geminasti, funere funus
Troia bis interitus causa futura tui!

D E E A D E M R E V E R S V S A T T R I B U T I C O R. G A L L O, S C H O laſſici poëte, vt appareat, imitati ex eodem Sulpicio Carthaginensi.

Temporibus lætis tristamur, maxime Cæsar,
Hoc vno amissio, quem fleo Virgilium.
Sed vetuit relegi, si tu patiere, libellos,
In quibus Æneam condidit ore facio.

Roma

Roma rogat: precibus totus tibi supplicat orbis;
Ne pereant flammis tot monumenta ducum.
Atque iterū Troiam, sed maior, flamma cremabit.
Fac laudes Italum, fac tua facta legi.
Aeneamque suum fac maior nuncius ornat.
Plus fatis possunt Cæsaris ora Dei.

D E E A D E M R E, V E T E R I S S C H O L A S T I C I P O E T A V E R S V S S V B nomine Auguſti Cæſaris.

Ergone supremis potuit vox improba verbis
Tam dirum mandare nefas? ergo ibit in ignes,
Magnaque doctiloqui morietur Musa Maronis?
Ah! celus indignum, soluet littera diues?
Et poterunt spectare oculi? nec parcere honori
Flamma suo? dignumq; operi seruare decorum?
* Noſter Apollo veta. Musa prohibet Latinae.
Liber, & alma Ceres succurrere, vester in armis
Miles erat: vester docilis per rura colonus.
Nam docuit, quid Ver ageret, quid cogaret Aestas:
Quid daret Autumnus, quid Bruma nouissima
ferret.

* Arua reformauit: sociauit vitibus vmos:
Curauit pecudes: apibus sua castra dicauit.
Hæc dedit, vt pereant: ipsum si dicere fas est.
Sed legum est seruanda fides, suprema voluntas
Quod mandat, fierique iuber, parere necesse est.
Frangatur potius legum *veneranda potestas,
Quam tot congestos noctesque diesque labores
Hauserit vna dies, supremaque *iussa parentis
Amittant vigilasq; suum, si forte *furenti
Errauit in morte *dolor: si lingua locuta est
Nescio quid titubante animo, nō sponte, sed altis
Expugnata malis, odio languoris iniqui:
Si mens cæca fuit: iterum sentire ruinas
Troia suas, iterum cogetur reddere voces:
Ardebit miseræ post vulnera vulnus Elise:
* Hoc opus æternum ruet: & tot bella, tot crives
In cineres dabit hora nocens, & perfidus error:
Huc huc Pietides *nemorum per lustra loquaces
Tendite: & ardentes ignes fluvialibus vndis
Mergite: ne pereat tam clari Musa poëta,
Flammaque vanescat, viuat Maro clarus in orbe,
Ingratusque sibi, sed quid male iuss'erat ipse,
Sit vetuſſe meum, sacer est post tempora vite:
Sicque erit æternum tota resonante camæna

Carmen, & imperij diuī sub nomine viuat.
Laudetur, placeat, vigeat, telegatur, ametur.
E O R V N D E M V E R S V V M S C H O
L A S T I C A I M I T A T I O P E R F O C A M
Grammaticum ex vita Virgilij:
Fragmentum.

* * * * *
Nescio quid, fugiente anima, non sponte, sed altis
Expugnata malis, odio languoris iniqui:
Infertur Tyriæ post vulnera vulnus Elise:
Sentiet applicitos turbata Sibylla vapores
Eierata morti? nec cingula reddet Amazon;

Dij meliora date, ac sensum reuocate nocentem:
Pace viti liceat tanti, nec commoda lingua
Diuīs intereant: per quam Romana iuuentus
Aeternum floret, verum, quod iuferat ille,
Sit vetuſſe meum, nam pōst sua tempora vite
Non taceat, imo æternum resonante camæna
Laudetur, placeat, viuat, relegatur, ametur.

A L I V S C V I V S D A M S C H O L A S T I C I P O E T A E R G V M E N T A in Aeneidem, sub nomine Ouidij.

P R A E F A T I O.

Virgilius magnō quantum concessit Homero,
Tantum ego Virgilio Naso poëta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre poëta.
Ingenio tantum si sequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notaui,
Errorem ignarus ne quis habere queat.
Bis quinos legerent, feci, quos carmine, versus;
Æneidos totum corpus vt esse potent.
Adfirmo grauitate mea me carmine nullum
Liuoris titulum præpositisse tibi.

P R I M I L I B R I.

Vir magnus bello, nulli pietate secundus
Æneas odij Junonis pressus iniquæ,
Italiam quærens Siculis errauit in vndis.
Iaſtatuſ tandem Libyæ peruenit ad oras.
Ignarusque loci, fido comitatus Achate
Indicio matris regnum cognovit Elise:
Quinetiam nebula septus peruenit ad vrbem,
Arreptosque vndis socios cum clasfe recepit.
Hospitioque vſus *Didonis, cuncta benigne
Excidiū Troiæ iussus narrare parabat.

*v.c.Di-
dui, per
autia.

S E C V N D I.

Conticuere omnes, tuic sic fortissimus heros
Fata recensebat *Troiae, casusque suorum:
Fallaces Graios: simulataque dona Mineruæ:
Laucontis poenam, laxantem claustra Sinonem:
Somnum, quo monitus accepit Heitoris, atrū:
Iam flaminas cæli Troum, patriæque ruinas
Et regis Priami fatum miserabile semper:
Impositumq; patrem collo: dextraq; prehensum
Ascanium, frustra à tergo comitante Creusa:
Ereptam hanc fato: socios in monte receptos,

T E R T I I.

Post euerſa Phrygū regna, vt fuga cœpta moueri:
Vtq; sit in Thiracem primo deuictus: ibi q; Mœnia condiderit, Polydori cæde piata:
Regis & hospitium, vt Phœbi responsa canebant:
Cœptum iter in Cretam: rufus noua fata reperta:
Naufragus vt fuerit Strophadas cōpulsus ad vndas:
Inde fugam, atq; iterū enarrat præcepta Celæno.
Liquerit vtq; Helenum perceptis ordine fatis:
Supplicem Achæmenideū Polyphemo vigente
recepit.
Amissumq; patrem Drepani, atq; hinc inde quieuit.

Q V A R T I.

At regina graui Veneris iam carpitur igni.

Con-

ARGUMENTA IN ÆNEIDEM.

Consulitur soror Anna: placet succumbere amori.
Fiunt sacra Deis: onerantur numina donis.
Itur venatum: Veneris clam foedera iungunt.
Facti fama volat, monitus tunc numine diuūm
Æneas clademque fuge, sociosque parabat.
Sensit amans Dido, precibus conata morari.
Postquam fata iubent, nec iam datur vlla facultas,
Conscenditque pyram, dixitque nouissima verba:
Et vitam infelix multo cum sanguine fudit.

QVINTI.

Nauigat Æneas: Siculas defertur ad oras.
Hic manes celebrat patios: vna hospes Acestes.
Ludos ad turulum faciunt: certamina ponunt.
Prodigium est cunctis ardens delapsa sagitta.
Iris anum Beroci habitu mentita senili,
Incendit naues, subitus quas vindicat imber.
In somnis pater Anchises, quæ bella gerenda,
Quoq; duce ad manes possit descēdere, monstrat.
Transcribit matres vrbi, populumque volentem,
Et placitum Aeneas Palinurum quartit in vndis.

SEXTI.

Cumas deinde venit, fert hinc responsa Sibyllæ.
Misenum sepelit, mons seruat nomen humati.
Ramum etiam ante Deū placato numine portat.
Et vates longæa vna descendit Auernum.
Agnoscit Palinurum, & ibi solatur Elisam.
Deiphobumque videt lacerum crudeliter ora.
Vimbrarum poenas disicit narrante Sibylla.
Conuenit Anchisen: penitusque in valle virenti
Agnoscitq; suam prolem monstrante parente.
Haec vbi percepit, graditur, sociosque reuicit.

SEPTIMI.

Hic quoq; Caietam sepelit, tum deinde profectus
Laurentum venit, hanc verbis cognovit Iuli
Fatalem terram, mensis en vescimur, inquit.
Centum oratores veniam, pacemque petentes
Ad regem mittit, lectos tum forte Latinum:
Qui cum pace etiam natæ connubia pactus.
Hoc forte Alecto Iunonis dissipat ita.
Concurrunt dictis, quantus pia facta repugnat.
Bellis causa fuit violatus vulnera ceruus.
Tū gentes socia arma parant, fremit arma iuuētus.

OCtAVI.

Dat belli signum Laurenti Turnus ab arce.
Mittitur & magni Venulus Diomedis ad vrbem,
Qui perat auxilium, & doceat quæ caussa petedi.
Aeneas Diuūm monitis adit Arcada regem
Euandru Arcadia profugum, noua regna petentē.
Accipit auxiliū, huic natū, & socia agmina iungit
Euander. Pallas fatis comes ibat iniquis,
Iamque habilis bello, & maternis latus in armis,
Fataque, fortunasque ducum, casusque suorum.
Sortitus clypeo, diuina intentus in arte est.

NONI.

Atque ea diuersa penitus dum parte geruntur,
Iunonis monitu Turnus festinat in hostem.
Teucrorum naues Rutulis iaculantibus ignem,
Nympharum in speciem diuino numine versæ:
Euryali, & Nisi coepit fuit exitus impar.

Pugnatur, castra Aeneadæ, vallumque tuentur.
Audacem Rutulum dat leto pulcher Iulus.
Fit via vi. Turnus Bitian, & Pandaron altum
Dejicit, & totis victor dat funera castris.
Iamque fatigatus recipit se in castra suorum.

DECIMI.

Confidit Diuus hominum de rebus habetur.
Interea Rutuli portis circum omnibus instant.
Aduenit Aeneas multis cum millibus heros.
Mars vocat, & totis in pugnam viribus itur.
Interimit Pallanta potens in prælia Turnus.
Cædunturq; duces, cadit & sine nomine vulgus.
Subtrahitur pugnæ Iunonis numine Turnus.
Aeneas perstat Mezentii cæde piata.
Et Lausum inuidita perimit per vulnera dextra.
Mox vltor nati Mezentius occidit ipse.

VNDECIMI.

Constituit Marti spoliorum ex hoste trophæum;
Exanimumque patri natum Pallanta remittit.
Iura sepultura tribuit, tempusque Latinis.
Euander patios affectus edit in vrbe.
Corpora cæsa virūm passim digesta cremantur.
Legati referunt Diomeden arma negasse.
Drances, & Turnus leges æquante Latino
Concurrunt dictis. Aeneas imminet vrbi.
Pugnatur, vincunt Troes, cadit iæta Camilla.
Deinde duces castris, donec cessere, minantur.

DODECIMI.

Turnus iam fractis aduerso Marte Latinis
Semet in arma parat, pacem cupiente Latino.
Fœdus percuditur passuris omnia viætis.
Hoc Turni Iuturna soror confundit: & ambos
In pugnam populos agit, ementita Cameretum.
Aeneas volucrī tardatur membra sagitta.
Anxia pro nato feruauit cura parentis.
Vrbs capitulit, vitam laqueo sibi finit Atmata.
Aeneas Turnum campo congressus, vtrinque
Circunfusa acie, vita spoliauit, & armis.
Anchises, oneri facilis pietate ferentis.

EADM ARGUMENTA MONOSTICHIS PER EVNDEM AVCTOREM.

Aeneas primo Libyes appellitur oris.
Funera Dardanias narrat fletusque secundō.
Tertius errores canit, amissumque parentem.
Vritur in quarto Dido, flammasque fatetur.
Quintus habet ludos, & classem corripit ignis.
Quærantur sexto Manes, & Tartara Ditis.
Septimus Aeneam reddit fatalibus artis.
Præparat octavo bellum, quos mittat in hostes.
Nonus habet pugnas, nec adeſt dux ipſe tumultu.
Occidit Aeneas decimo Mezentius ira.
Vndecimo viæta est non æquo Marte Camilla.
Duodecimo Turnus diuinis occidit armis.

ARGUMENTVM OMNIVM OPERVM VIRGILIANORVM.

Pastorum Musam vario certamine promit,
Rutis item docilis culturam carmine monstrat.
Arboribus vitem, prolem quoque iungit oliuæ,
Pastorumque Palen, & curam tradit equorum.

Tunc

VIRGILI LIB. ARGUMENTA.

39

INCERTI POETÆ IN GEORGICA TETRASTICHA.

PRÆFATI.

Qualis Bucolicis: quantus tellure domanda
Vitibus, arboribusque, apibus, pecoriisque, fatisque
Æneadum fuerit vates, Tetraſticha dicent.
Contineat quæ quisq; liber, lege carmina noſtra:

PRIMI.

Quid faciat lætas segetes: quæ sidera seruet
Agricola, ut facilem terram proſcindat aratri,
Semina quo iacienda modo, cultusque locorum;
Et mesſes docuit magno olim fœnore reddi.

SECUNDI.

Haec tenus aruotum cultus, & sidera cæli.
Pampinea canit inde comas, collesque vitentes;
Descriptasque locis vites, & dona Lyæi.
Atque oleæ ramos pomorum ex ordine lectos.

TERTII.

Tecum Palæ, & tē pastor memorande per orbem;
Et pecorum cultus, & gramine pascua læta.
Quis habitent armenta locis, stabulentur & agni;
Omnia diuino monstrauit carmine vates.

QUARTI.

Protinus aëtij mellis redolentia regna,
Hyblaæ & apes, aluorum cerea tecta.
Quique apibus flores, examina quæque legenda
Indicat, humentesque fauos cælestia dona.

DVODECIM SCHOLASTICO-RVM POETARVM ARGUMENTA
IN ÆNEIDEM LIB. I.

*VOMANVS I.

Æolus immittit ventos, Iunone precante;
* Troianosque vagos Libycas expellit in oras:
Solatur Venerem dictis pater ipſe dolentem.
Aeneam recipit pulchra Carthaginæ Dido.
Cui Ventis Alcanij sub imagine mittit amorem:

SECUNDI.

*EVFORBVS II.

Cogitum Aeneas bellorum exponere casus,
Graiorumq; dolos, & equum, fraudemq; Sinonis,
Excisamque vrbem, Priamiique miserrima fata;
Vtq; patrem impostum forti ceruice per ignes
Extulerit, caramque amiserit ipſe Creufam.

TERTII.

*IVLIANVS III.

Post casum Troæ fabricata classe superstes
Vela dat Aeneas, vrbemque in litore Thracum,
Mox aliam pulsus Creteis condidit oris.
Cedit & hinc, Helenuq; videt, præceptaq; *discit;
* Aethæum Cyclopa fugit, sepelitque parentem.

QUARTI.

HILASIVS IV.

Ardet amore graui Dido, soror Anna suadet
Nubere, iunguntur, nimbo cogente, sub * antro. *v. 6.
Incusat precibus patrem contemptus Iarbas.
Nauigat Aeneas iussu Louis. illa dolore
Impatiens, & amore, necem fibi protinus infert.

dd 2 QVIN-

P. VIRGILII EPITAPHIA.

40

QVINTI.

PALLADIUS V.

In Siculas iterum terras Fortuna reducit
Aeneam, tumuloque patris perfoluit honorem.
Tum cogit naues incendere Troadas Iris.
Troes ibi linquunt socios. Venus anxia placat
Neptunum. Somnus Palinurum mergit in vndis.

SEXTI.

ASCLEPIADIVS VI.

Sacratam Phœbo Cumarum fertur in urbem
Rex Phrygus, vatisque petit responsa Sibyllæ.
Miserium sepelit. post hæc adit infera regna.
Congressusque patri, discit genus omne suorum.
Quo modo casus valeat superare futuros.

SEPTIMI.

EVSTHENIVS VII.

Tandem deueniunt Laurentia Troes in arua:
Et pace accepta lati noua moenia condunt.
Nocte satam Juno Furiam euocat, illa Latinos.
Inter, & Aeneadas bellum ferit, & ciet arma.
^{*v. c.} Protinus auxilijs terra instruit Itala turmas.

OCTAVI.

POMPEIANVS VIII.

Vidit vt Aeneas summa vi bella parari:
Arcadas, Euandrumq; senem sibi foedere iungit.
Dardanioque duci sociatur Hetruria tota.
Arma petit genitrix, dat Mulciber: in clypeoque
Res pingit Latias, & fortia facta nepotum.

NONI.

MAXIMIANVS IX.

Ad Turnum propere Iunonia mittitur Iris.
Instigatque animos. acies mouet ille Phrygasque
Obsidet, in Nymphas versa est Aeneia classis.
Euryalus, Niſusque luunt nece prælia noctis.
Vi Turnus potitur castris. ^{*v. pellit.} impellitur inde.

DECIMI.

VITALIS X.

Placat & vxoris dictis, & iurgia natæ
Iuppiter, auxilijs instrutus Troius heros
Aduenit. occurunt Rutuli, atq; in litore pugnat.
Occidit à Turno Pallas: viatorque superbus
Aeneas eripitur. Mezentius interit acer.

VNDECIMI.

BASILIVS XI.

Occisis proprium pars vtraque reddit honorem.
Supplicibus Calydone satus negat arma Latinis.
Cum Drance alterno iurgat certamine Turnus.
Aeneas equitem præmittit, & obvia virgo
Excipit. extinta Rutuli dant terga, Camilla.

DVODECIMI.

ASMENIVS XII.

Troianis; Rutulisque placet coniungere scodus.
Id Rutuli rumpunt. gnato Venus alma medetur
Diætamo, Rutuliique luunt periuria victi.
Cogit Aeneas Dauni concurrere proles.
Pallantea necem misero dant singula Turno.

EORVNDEM XII. SCHOLASTICORVM EPITAPHIA P. VIRGILij Maronis per Tetraſicha.

VITALIS I.

Prima mihi Musa est sub fagi Tityrus umbra.
Ad mea nauis humum iussa colonus arat.
Præliaque expertos cecini Troiana Latinos.
Fertque meos cineres inclita Parthenope.

BASILIVS II.

Hoc iacet in tumulo vates imitator Homeri,
Qui canit Ausonio carmine primus oves.
Ad cultos hinc transit agros. Aeneidos autem
Non emendatum morte reliquit opus.

ASMENIVS III.

Bucolica Ausonio primus qui carmine feci,
Mox præcepta dedi versibus agricolæ.
Idem cum Phrygibus Rutulorum bella peregi.
Hunc mihi defuncto fata dedere locum.

VOMANIVS IV.

Tityre te Latio cecinit mea fistula versu:
Præceptisque meis Rusticus arua colit.
Ac, ne Musa carens vitiis Aeneidis esset,
Perfidia me céleri fata tulere nece.

EVPHORBIVS V.

Romuleum Sicula qui singit carmen ænea,
Ruricolasque docet qua ratione ferant:
Quique Latinorū memorat feta bella, Phrygasq;
Hic cubat, hic meruit perpetuam requiem.

VILIANIVS VI.

Qui pastorali peragauit Mænala Musa,
Ruraque, & Aenea concinit arma Maro;
Ille, decem lustris geminos postquam addidit annos,
Concessit fatis: & situs hoc tumulo est.

HILASIVS VII.

Hæc tibi Virgilii, domus est æterna sepulto,
Qui mortis tenebras effugis ingenio.
Mænaliūm carmen qui profers ore Latino,
Et cultus segetum, bellaque fæua ducum.

PALLADIUS VIII.

Primus ego Ausonio paſtorum carmina versu:
Composui, & quo sint rura colenda modo.
Post, quibus Aeneas Rutulos superauerit armis.
Vatis reliquias hæc pia terra fouet.

ASCLEPIADIVS IX.

Sicanus vates filius, Ascræus in aruis,
Mænousis bellis ipse poëta fui.
Mantua se vita præclarri iactat alumni.

EVSTHENIVS X.

Parthenope famam morte Maronis habet.
Quisquis es, extremi titulū lege catminis, Hospes,
Hac ego Virgilii sum tumulatus humo.
Qui pecudum pariter, qui cultum fertilis agri,

POMPEIANVS XI.

Mox Anchisiadæ bella Ducis cecini.
Virgilio mihi nomen erat, quem Mantua felix
Edidit. hic cineres vatis, & ossa iacent.
Cuius in æternum paſtoria fistula viuet

MA

MAXIMIANVS XII.

Carmine bucolico nitui; cultoribus agri
Iura dedi: cecini bella Latina simul.
Jamque ad lustra decem Titan acceſſerat alter,
Cum tibi me rapuit, Mantua, Parthenope.

ITEM PER DISTICHA
EORVNDEM.

EX ARGUMENTO VIRGILIANI DISTICHI.

Mantua me genuit, Calabri rapuere: tenet nunc
Parthenope, cecini pascua, rura, duces.

ASCLEPIADIVS I.

Tityron, ac segetes cecini Maro, & arma, viriūq;
Mantua me genuit, Parthenope sepelit.

EVSTHENIVS II.

Virgilii iacet hic, qui pascua versibus edit,

Et ruris cultus, & Phrygis arma viri.

POMPEIANVS III.

Qui pecudes, qui rura canit, qui prælia vates,

In Calabris moriens hac requiescit humo.

MAXIMIANVS IV.

Carminibus pecudes, & rus, & bella canendo

Nomen inextinctum Virgilii meruit.

VITALIS V.

Mantua mi patria est: nomē Maro: carmina filiæ:
Ruraque cum bellis: Parthenope tumulus.

BASILIVS VI.

Qui filias, & agros, & prælia versibus ornat,
Mole sub hac situs est ecce poëta Maro.

ASMENIVS VII.

Paſtorum vates ego sum: cui rura, ducesque
Carmina sunt, hic me pressit acerba quies.

VOMANIVS VIII.

A filiis ad agros, ab agris ad prælia venit

Musa Maronæ nobilis ingenio.

EVPHORBIVS IX.

Bucolica expressi, & ruris præcepta colendi.

Mox cecini pugnas. mortuus hic habito.

VILIANIVS X.

Hic data Virgilio requies, qui carmine dulci

Et Pana, & segetes, & fera bella canit.

HILASIVS XI.

Pastores cecini: docui qui cultus in agris.

Prælia descripsi. contegor hoc tumulo.

PALLADIUS XII.

Conditus hic ego sum, cuius modo rustica Musa

Per filias, per rus venit ad arma virtùm.

EORVNDEM CICERONIS

TVMVLVS, VERSIBVS PLANE
scholasticis.

EVPHORBIVS I.

Hic iacet Arpinas manibus tumulatus amicis,

Qui fuit orator summus, & eximus.

Quem nece crudeli maſtauit ciuis, & hostis.

Nilagis Antoni: scripta diserta manent.

Vulnere nempe vno Ciceronem confici: at te

Tullius æternis vulneribus lacerat.

41

IVLIANVS II.

Corpus in hoc tumulo magni Ciceronis humatum
Contegitur, claro qui fuit ingenio.
Quiq; malis grauis hostis erat, tutorq; bonorum,
Quo pene indigne Consule Roma perit.
Sed vigil cura detexit hostibus, urbem,
Suppicioque datis, præstitit incolumem.

HILASIVS III.

Vnicus orator, lumenque decusque Senatus,
Seruator patriæ, conditor eloquij:
Cuius ab ingenio tandem illustrata perenni
Lumine præclaro lingua Latina vocet:
Occidit insane manibus laceratus inquis
Tullius: ac tumulo subditus exiguus est.

PALLADIUS III.

Quicunque in libris nomen Ciceronis adoras,
Aspice quo iaceat conditus ille loco.
Ille vel orator, vel ciuis maximus: idem
Clarus erat factis, clarior eloquio.
Ac, ne quid Fortuna viro nocuisse putetur,
Viuus in æternum docta per ora volat.

VILIANIVS V.

Marcus erat Cicero toto notissimus orbe,
Cuius reliquias occulit vrna brevis.
Dextera me patriæ nuper ciuilis ademit,
Eripui patriam qui prius exitio.
Siquis in hoc saxo Tulli legis aduena nomen,
Non dedigneris dicere, Marce vale.

EVSTHENIVS VI.

Tullius Arpinas ex ordine natus equestri,
Sed virtute sua Consul in urbe fuit.
Quem Catilina malus, coniuratique nocentes
Senserunt vigilem ciuibis esse luis.
Hunc tamen, o pietas, tres occidere tyranni:
At Lamia ille pio suppositi titulo.

POMPEIANVS VII.

Qui tenet eloquij fastigia summa Latini:
Qui Consul patriam cædibus eripuit,
Quique trium fauor vitam dedit ense virorum,
Tullius est in hac ipse sepultus humo.
Sed vita breuitas pensatur laude perenni.
Quod mors eripuit, gloria restituit.

MAXIMIANVS VIII.

Tullius hic situs est, venerabile nomen in æuum.
Clarus honore simul, clarus & ingenio.
Quem scelerata neci crudeliter arma dederunt,
Quod patriæ vindicta ille fidelis erat.
Sed nihil infanda profecit cæde tyrannus.
Ingenium vivit: corpus inane perit.

VITALIS IX.

Romani princeps populi, decus ordinis ampli,
Maximus orator, ciuis & egregius:
Coniuratorm vindex, hostisque malorum,
Proscriptus perit à tribus ille viris.
Qui casus grauiter, qui detruncatus acerbe,
Hoc Lamia debet, quod iaciens in tumulo.

VOMANIVS X.

Doctrinæ antistites, rerum mirabilis auctor
Tullius, existens nobilis ex humili:
d d 3 Cui

^{*micias.}
^{vel nitet.}

QVATVOR ANNI TEMPORA.

Cuidedit excellens ars oratoria nomen:
Virtute ingenij venit in astra sui.
Sed Fortuna nocens miserando funere raptum
Carpit: & hoc voluit membra iacere loco.

AS M E N V S . X I .

Eloquij princeps, magnis memorabilis actis
Tullius indigna cæde peremptus obiit.
Sed terras omnes impleuit nomine claro.
Ingenium, cæso corpore, morte caret.
Viuit, & ingenti pollet cum laude per orbem.
Cuius in hoc tumulo membra sepulta iacent.

B A S I L I V S . X I I .

Inclitus hic Cicero est Lamia pietate sepultus,
Quem Fortuna neci tradidit immerita:
Maximus eloquio: cuius bonus: urbis amator:
Perniciesque malis: perfugiumque bonis.
Qui sexaginta completis, ac tribus annis
Seruitio pressam destituit patriam.

E O R V N D E M D E S C R I P T I O
QVATVOR TEMPESTATVM ANN I.A R G U M E N T U M E S T E X
H I S O V I D I A N I S .

Verque nouum stabat cinsum florente corona.
Stabat nuda Æstas, & spica ferta gerebat.
Stabat & Autumnus calcatis sordidus vuis.
Et glacialis Hyems, canos hirsuta capillos.

B A S I L I V S . I .

Vere sinum Tellus aperit, floresque ministrat.
Tempore solis ager meses fert pinguis opimas.
Fœcundos Autumnus lacus de vitibus imples.
Vis Hiems glacie currentes alligat vndas.

A S M E N V S . I I .

Frigoribus pulsis nitidum ver æthera mulcet.
Scindit agros Æstas Phœbus ignibus ardens:
Autumno dat Hiems mistum vicina temorem.
* Albentes haec durat aquas, & flumina necit.

V O M A N V S . I I I .

Ver pingit vario gemmantia prata colore.
Igneæ vestit agros culmis Cerealibus Æstas.
Vitibus Autumnus turgentis detrahit vias.

* Frigore at hiberna est granid' niue nubilus æther.
gibbus hiberna.

E V P H O R B V S . I I I I .

Vere Venus gaudet florentibus aurea fertis.
Flava Ceres Æstatis habet sua tempore regna.
Vinifero Autumno summa est tibi Bacche poter.
Imperium suis hiberno * tempore ventis. Æstas.

I V L I A N V S . V .

Vere granis fundit Tellus cum floribus herbas.
Frugiferas aruis fert Æstas torrida meses.
Pomifer Autumnus tenero dat palmitæ fructum.
Mox humus hibernis albescit operta pruinis.

H I L A S I V S . VI .

Vere nouo lætis decorantur floribus artua,
Ac riget æstiuis hirsutus campus aristis.
Labra per Autumnum multo spumantia feruent.
Deponunt frondes biemali frigore filiaz.

P A L L A D I V S . V I I .

Ver placidum vario necit de flore corollas.

DE ORTV SOLIS.

BASILIVS V.

Apparet mendax illimi fonte figura,
Qualem reiecat speculi nitidissimus orbis.

ASCLEPIADIVS VI.

Vnda quieta refert alto de gurgite formas:
Ac veluti speculum nitido splendore coruscat.

EVPHORBVS VII.

Forma repercuttus liquidarum fingit aquarum,
Quales purifico speculorum ex orbe* reducit.

VOMANVS VIII.

*mildif.
mus v.c.
ministr. Spectantis faciem mundissimus assimilat fons
Sicut in opposito speculi solet æquore cerni.

IVLIANVS IX.

Fontibus in liquidis simplex* generatur imago,
Vt solet à speculo facies splendente referri.

PALLADIVS X.

Effigies liquido respondet ab æquore fontis,
Qualis & à speculo similatrix vnda resultat.

EVSTHENIVS XI.

Effingit species purissimus humor aquarum,
Plana velut speculi viuas imitantia formas.

ASMENVS XII.

Fonte repulsatur depicta tuentis imago,
Ceu læui in speculo solet apparere figura.

*E ORV N D E M A M N I S
GLACIE CONCRETVS.

POMPEIANVS I.

Qua ratis egit iter iuncto boue plausta trahūtur:
Postquam tristis hyems frigore iunxit aquas.

MAXIMIANVS II.

Sustinet vnda rotam patulae modo peruvia puppi:
Vt concreta gelu marmoris instar habet.

VITALIS III.

Quas modo plausta premunt vndas, ratis ante se:
Postquam brumali diriguere gelu. (cabat,

BASILIVS IV.

Vnda rotam patitur celero modo passa carinam,
In glaciem solidam versus vt amnis abiit.

ASMENVS V.

Quæ solita est ferre vnda rates, fit peruvia plaustris,
Vt stetit in glaciem marmore veria nouo.

VOMANVS VI.

Semita fit plaustro, qua puppis adunca cucurrit,
Postquam frigoribus bruma coegit aquas.

EVSTHENIVS VII.

Orbita signat iter, modo qua cauus alueus exiit,
Strinxit aquas tenues vt glacialis hyems.

HILASIVS VIII.

Amnis iter plaustro dat, qui dedit ante carinæ:
Duruit vt ventis vnda, fit apta rotis.

PALLADIVS IX.

Plausta boves ducunt, qua remis acta carina est,
Postquam diriguit crassus in amne liquor.

ASCLEPIADIVS X.

Vnda capax ratium, plaustris iter algida præbet,
Frigoribus sauis vt stetit amnis iners.

EVPHORBVS XI.

Plausta viam carpunt qua puppes ire solebant:

DE ORTV SOLIS.

Frigidus vt Boreas obstupefecit aquas.

IVLIANVS XII.

Qua puppes ibant, adducunt plastra iuuenci,
Pigror vt cano constitut vnda gelu.

EORV N D E M DE ORTV SOLIS.

ASMENVS I.

Aurora Oceanum croceo velamine fulgens
Liquerat, & bijugis vecta rubebat equis.
Luce polum nitida perfudit candidus orbis,
Et clarum emicuit Sole oriente iubar.

VOMANVS II.

Roscida puniceo Pallantias exit amieth,
Astriferum inficiens luce* oriente polum,
Sol insignis caput radiorum ardente corona,
Promit ab æquoreis Tethyos ortus equis.

EVPHORBVS III.

Extulit Oceano caput aureus igniferum Sol.
Fugerunt toto protinus astra polo.
Concessere Deo tenebrae, rebusque colores
Lux iterum cunctis reddidit alma suos.

IVLIANVS III.

Tithoni coniux roseo* sub limine terras
* Inficit, & cælum lutea fidereum.
Cum Sol igniferos currus è gurgite magno
Sustulit, & claris astra fugavit equis.

HILASIVS V.

Nox abit astrifero velamine cincta micanti,
Et redigit stellas, exoriturque dies.
Emicat Oceano Phœbi rota clara relicto.

* Illustrata nitent lumine cuncta suo.

PALLADIVS VI.

* Aurea fulgebat roseis Aurora capillis,
Et matutino rore madebat humus.
Tethyos* vndiuagæ cum profilit æquore Titan,
Flammiferos vultus ore micante* ferens.

ASCLEPIADIVS VII.

Exoritur Phœbus perfundens luce nitenti
Et maria, & terras, stelliferumque polum.
Astraque cesserunt fulgentia crinibus aureis.
Et nox siderea occulit atra faces.

EVSTHENIVS VIII.

Sol oriens, currusque suos è gurgite tollens
Oceano, claro reddidit orbe diem.
Flammiferumque iubar terreq; poloque reduxit,
Et pepulit radijs astra repente suis.

POMPEIANVS IX.

Memnonis vt genitrix infecerat humida cælum,
Et roseis manibus sidera dispulerat:
Phœbus Atlanteis è fluctibus aureus orbem
Sustulit igniferum: luxque repente rediit.

MAXIMIANVS X.

Praevia flammiferi cursus Aurora* sedebat:
Extuleratque alto gurgite Phœbus equos.
Noctiuagosque simuli radijs flagrantibus ignes
Depulerat caelo, reddideratque diem.

VITALIS XI.

Vix Aurora suo rubefecrat æthera curru,
Summaque canebat roribus herba nouis:

Profi-

DE LVCR O.

DE DIE NATALI.

AS M E N I.

Profilit è medijs candens rota Tethyos vndis,

Et vaga cesserunt sidera Solis equis.

BASILIVS XII.

Surgit ab oceano Tithoni fulgida coniunx,

Et veste ab rosea* subruit ipsa* pedes.

* Tum Phœbus radijs rutillum* fulgentibus orbē

* Depulit è tenebris: noxque peracta fuit.

EORV N D E M DE LVCRO:

PALLADIVS I.

Sperne lucrum: * vexat mentes vescanæ libido:

ASCLEPIADIVS II.

Fraude carete graves; ignari* credite doctis.

EVSTHENIVS III.

Lusuri nummos, animos quoque ponere debent.

POMPEIANVS III.

* Iraisci viatos minime placet, optime frater.

MAXIMIANVS V.

Ludite securi, quibus æs est semper in arca.

VITALIS VI.

Si quis habet nummos veniens, exhibit inanis.

BASILIVS VII.

Lusori cupido semper grauis exitus instat.

ASMENVS VIII.

Sancta probis pax est: irasci desine vietus.

VOMANVS IX.

Nullus ybique potest felici ludere dextra.

EVPHORBVS X.

* Inito Furias, ego sum tribus addita quartâ.

IVLIANVS XI.

* Fleete truces animos, vt vere ludere possis.

HILASIVS XII.

Ponite matute bellum, precor, iraque cesserat:

EORV N D E M XII. LABORES

HERCVLIS.

HILASIVS I.

* Compreffit Nemæz primum virtute Leonem.

II.

Extincta est anguis quæ pullulat, Hydra secundo.

III.

Tertius* euictus sus est Erymanthius ingens.

III.

Coribus auratis ceruum necat ordine quarto.

V.

Deijcit horrisono, quinto, Stymphalidas arcu.

VI.

Abstulit Hippolytæ, sexto, sua vincula victæ.

VII.

Septimus Augiæ stabulum labor egerit vndis.

VIII.

Octatio, domuit magno luftamine Taurum.

IX.

Tum Diomedis equos, nono, cum rege peremit.

X.

Gryonem, decimo, triplici cum corpore vicit.

XI.

Vndecimo, * abstractus vidit noua Cerberus astra.

XII.

Postremo Hesperidum viator tulit aurea mala.

DE MVSARVM INVENTIS.

D. AVSONII MAGNI

BVRDIGALENSIS.

Clio gesta cancis transactis tempora reddit.

Melpomene Tragico proclamat mæsta boatu.

Comica laſciuio gaudet sermone Thalia.

Dulciloquis calamos Euterpe flatibus viget.

Terpichore affectus citharis mouet, imperat, atti-

get.

Plectra gerens Erato saltat pede, carmine, vultu.

Carmina Calliope libris heroica mandat.

Vranie cæli motus scrutatur, & astra.

Signat cuncta manu, loquitur Polyhymnia gestu:

Mentis Apollineæ vis has mouet vndiq; muſas.

In medio residens complectitur omnia Phœbus:

FESTI AVIENI SIRENVM

ALEGORIA.

Sirenes varios cantus Acheloia proles;

Et solita* miseros ore ciere modos:

* legem
ros. ex. v.c.

ILLarum voces, illarum Musa mouebat

Omnia, quæ Thymele carmina dulcis amat.

Quod tuba, quod litui, quod cornua rauca* que-

*flare. v.

c. male.

runtur,

Quodque foraminibus tibia mille sonat:

Quodq; leues calami, quod suavis cantat aedon:

Quod lyra, quod citharæ, quod moribundus

olor:

Illeotis nautas dulci modulamine vocis

Mergebant audæ flutibus Ionijs.

Sanguine Sisyphio generatus* magnus Vlysses,

* Hac tutos sola præstitit arte suis.

Illeuit cera sociorum callidus aures,

Atque suas vincis præbit ipse marius.

Transflit scopulos, & inhospita litora classis.

Illæ præcipites desiliere freto.

Sic blandas vocisque notas, & carmina vicit.

Sic tandem exitio monstra canora dedit.

EIVS D E M O R PHEI

ALEGORIA.

Threicis quandam vates fide creditur canora

EIVSDEM DE VENE-

RE ET VINO.

Nec Veneris, nec tu vini capiaris amore:
Vno nanque modo vina, Venusque nocent.
Vt Venus eneruat vires, sic copia vini:
Et tentat gressus, debilitaque pedes.
Multos cæcus amor cogit secreta fateri.
Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum saepe * parit ferus exitiale Cupido,
Sæpe manus itidem Bacchus ad arma vocat.
Perdidit horrendo Troiam Venus improba bello:
At Lapithas bello perdis Iacche graui.
Denique cum mientes hominum furarit vterque:
Et pudor, & probitas, & metus omnis abest.
Compedibus Veneré, vincis constringe Lyæum:
Ne te muneribus lœdat vterque suis.
Vina sitim sedent: natis Venus alma creandis
Seruat, hos fines transilijse nocet.

CÆLII FIRMINIANI SIM-
PHOSII DE FORTVNA.

O fortuna potens *
Tantum iuris atrox quæ tibi vindicas,
Euerisque bonos, eligis improbos.
Nec seruare potes muneribus fidem.
Fortuna immitteritis auget honoribus.
Fortuna innocuos cladibus afficit.
Iustos illa viros pauperie grauat.
Indignos eadem diuitijs beat.
Hæc auferit iuuenies, & retinet senes,
In iusto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignis adimit, transit ad impios.
Nec discrimen habet, rectaque iudicat.
Inconstans, fragilis, perfida, lubrica.
Nec quos clarificat, perpetuo souet.
Nec quos deseruit, perpetuo premit.

EIVSDEM DE LIVORE.

Liuor, tabificum malis venetiū,
Intactis vorat ossibus medullas,
Et totum bibt artibus cruentem.
Quod quisquis fuit, inuidetque forti,
Vt debet, sibi pena semper ipse est.
Testatur genitu graues dolores:
Suspedit, fremit, incutitque dentes.
Sudat frigidus intuens quod odit.
Effundit mala lingua virus atrum.
Pallor terribilis genas colorat.
Infelix macies renudat ossa.
Non lux, non cibus est siuavis illi:
Nec potus iuuat, aut sapor Lyæi.
Nec si pocula Iuppiter propinet:
Aut hæc porrigat, & ministret Hebe,
Aut tradat * Ganymedes ipse neclar.
Non somnum capit, aut quiescit vinquam.
Torquet viscera carnifex cruentus.
Vesanos tacite mouet furores,
Intentans animo faces Errinnys.
Letalis, Tityique vultur intus,
Qui semper lacerat, comedique mentem.

Viuuit pectora sub dolente vulnus:
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolisue clara Phœbi.

DE LAVDIBVS HORTVL.

INCERTI AVCTORIS.

Adeste Musæ, maximi proles Louis.
Laudes feracis prædicemus hortuli.
Hortus salubres corpori præbet cibos:
Variosque cultus saepe cultori refert:
Olus suave, multiplex herba genus:
Vuas nitentes atque foetus arborum.
Non deficit hortis & voluptas maxima:
Multisque mista commodis iucunditas.
Aquaæ strepentis vitreus lambit liquor:
Sulcoque ductus irrigat riuus sata.
Flores nitescunt discolore gramine,
Pinguntque terras gemmeis honoribus.
Apes susurro murmurant gratae leui,
Cum summa florum, vel nouos rores legunt.
Fœcunda vritis coniuges vlmos grauat,
Textasue inumbrat pampinis arundines.
Opaca præbent arbores vmbracula,
Prohibentque densis feruidum Solem comis.
Aues canoros garrulæ fundunt sonos:
Et semper aures cantibus mulcent suis.
Oblecat hortus, aduocat, pascit, tenet,
Animoque mæsto demit angores graues.
Membris vigorem reddit, & visum capit.
Refert labori pleniorem gratiam.
Tribuit colenti multiforme gaudium.

IN PVERVM FORMOSVM.

ATTRIBVTVR VIRGILIO,
item Aufonio.

Dum dubitat Natura marem, faceretne puellam,
* Factus es o pulcher pene puella puer.

INCERTI AVCTORIS,

POETÆ CHRISTIANI.

Litera rem gestam loquitur: res ipsa medullam
Verbi, quam viuax mens videt, intus habet.

MORS TRIVM.

Sus, iuuenis, serpens casum venere sub vnum.
Sus iacet ex istu, pede serpens, ille veneno.

ITEM.

Anguis, aper, iuuenis pereunt vi, vulnere, mortu.
Hic fremit, ille gemit, sibilat hic moriens.

ITEM.

Sus, serpens, iuuenis pariter perierte vicissim.
Dente perit iuuenis, pede serpens, porcus ab istu.

TVMVLVS HECTORIS,

PENTADI POETÆ.

Defensor patriæ, iuuenum fortissimus Hector,
Qui muriis miseris ciuibis alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis.
Occubuerit simul spesque salusque Phrygum.
Hunc ferus Æacides circum sua mœnia traxit,
Quæ iuuenis manibus texerat ante suis.

O quan-

O quântos Priamo lux attulit illa dolores!
Quos fletus Hecuba, quos dedit Andromache!
Sed raptum pater infelix, auroque repensum
Condidit, & mærens hac tumulauit humo.

EIVSDEM TVMVLVS

ACILLIS.

Pelides ego sum, Thetidis notissima proles;
Cui virtus clarum nomen habere dedit:
Qui strani toties armis viætricibus hostes:
Inque fugam solus millia multa dedi.
Hectore sub magno summa est mihi gloria cæsò,
Qui saepe Argolicas debilitauit opes.
Ille * interfecit subiit me vindice poenas.
Pergama tunc ferro procubuerit meo.
Laudibus immensis victor super astra ferebar.
* Hostilem pressi fraude pereemptus humum.

EIVSDEM, ACIS

TVMVLVS.

Acidos hæc cernis montana cactimina busti,
Æquor & ex imis fluminis ire iugis.
Ita Cyclopi durant monumenta furoris:
Hic armor, hic dolor est, cañida Nymphæ, tuus:
Sed bene, si petijit, iacet hac sub mole sepultus;
Nomen & exultans vnde perenne vehit.
Sic manet ille quidem, nec mortuus esse feretur:
Vitaque per liquidas cœrula manat aquas.

EIVSDEM DE NARCISSO.

Hic est ille, suis nimium qui credidit vndis,
Narcissus vero dignus amore puer.
Cernis ab irriguo repetenter gramine ripam,
Vt per quas pergit, crescere possit aquas:

EIVSDEM DE EODEM.

Se Narcissus amat captus lenonisbus vndis.
Cui si tollis aquas, non est vbi se uiat ignis:

REGIANI.

Ante bonam Venetem gelidæ per litora Baia
Illa natare lacus cum lampade iussit Amorem:
Dum natat, algentes cecidit scintilla per vndas:
Hin vapor vñsit aquas: quicunq; natauit, amauit.

DESCÆVOLÀ.

Listorem pro Rege necans nunc Mucius vitro
Sacrifico propriam coneremus igne manum:
Miratur Porfenna virum, pecuniamque relaxans
Maxima cum obfessis secedra viator init.
Plus flamnis patriæ confert, quam fortibus armis,
Vna domans bellum funere dextra suo.

DE LITERARVM AETERNITATE

IMITATVM EX PROPERTII III.

Eleg. 1. in fine.

Hæc, vrbem circa, stulti monimenta laboris,
Quasque vides moles, Appia, marmoreas.
Pyramidasque aufas vicinum attingere celum:
Pyramidas, medio quas fugit vmbra die.

Et Mausoleum misera solatia mortis,
Intulit æternum quo Cleopatra virum:
Concurrit, sternetque dies: quoque altius extat

Quodq; opus, hoc illud carpit, edetq; magis:
Carmina sola carent fato, mortemque repellunt.
Carminibus viues semper, Homere, tuis.
Nullum opus exsurgit, quod non annosa vetustas
Expugnet, quod non vertat iniqua dies:
Tu licet extollas magnos ad sidera montes,
Et * calidas æques marmore Pyramidas:
Inlæsum semper carmina nomen habent.

SVLPICII LVPERCI

SERVASTI IVNIORIS.

Omne, quod Natura patens creauit
Quamlibet firmum videoas, labiſcit
Tempore, ac longo fragile, ac caducum
Solutur vñsi.
Amnis insueta solet ire vallæ
Mutat & rectos via certa cursus,
Rupta cum cedit malè pertinaci
Ripa fluento.
Decidens scabrum cauat vnda tofum
Ferreus vomis tenuatus agris
Splendet, ac trito digitos honorans
Annulus auro.

EIVSDEM DÈ

CVPIDITATE.

Heu misera in nimios hominū petulantia census
Cæctis inutilum quo ruit ardor opum?
Auri dira famæ & non expleta libido
Ferali pretio vendat ut omne nefas,
Si latebras Eriphyla viri patefecit, vbi aurum
Accepti turpis materiam scleris.
Sic quondam Acrisæ in gremiū per claustra pueræ
Corruptore auro fluxit adulterium.
O quam mendose votum in fastigabile habendi
Imbuit infami pectora nostra malo!
Quamlibet immenso diues vigil incubet atro:
Æstuat augendæ dira cupido rei.

Heu mala paupertas nunquam locupletis auræ,
Dum struere immodice quod tenet optat, egit:
Quis metus hic legum, quæcum est reuerentia veri
Crescenti nummo si mage cura subeft?
Cognitorum animas promptu est, patrumq; crux
Fundier, affectus vincit auara famæ.
Diuitis est semper fragiles male querere gazas.
Nulla huic in lucro cuta pudoris erit.
Istud templorum damno exitioq; requirit.
Hoc cælo iubeas ut perat, inde petet.

Mirum ni pulchræ artes Romana iuuentus
Discat, & egregio sudet in eloquio:
Vt post iurisnæ famosa stipendia lingua,
Barbaricæ ingenij anteferantur opes.

Atqui sunt quos propter honestū rumpere fecundus
Audeat infilte pallida avaritia.
Romani sermoris egens ridendaq; verba

Frangit ad horrificos turbida lingua sonos.
Sed tamē ex vultu adpetitus spes grata nepotū:
Saltem istud nostrī forsan honoris habent.

Ambusti torris species exelaq; seculo

Abdu-

52

IN CVLICEM

Iussit ducere casus] lego; iussit dicere. Ni fors iussisset, vel coegerisset nos fateri incertas esse, & instabiles vires humanas.

Tractibus hydra] ex veteri scriptura & editione, tractibus ijsdem.

Pallebant aure] Statius de serpente Nemeeo,

+ percussa calidus afflatus auræ.

Qua tulit ora, cadunt: moriturq; ad sibila campus.

Vetus editio Tollebant, non Pallebant. Fortasse squaliebant.

Squaliebant aure vehementis ad omnia ijsus.

Nam sine dubio omnia non omnia legendum. Vehementis habent veteres editiones.

Sepius arripiens infendere] Infendere, non infringere habent veteres editiones. Itaque, vt alibi annotamus, Defrensi in veteri Glossario exponitur, apud dieudam, quasi fracta seges. & Defreni, apud, sequitur. Catullus idem exprimit:

Abit, infrenit, refingit virgult pede vago.

Cui cuncta parati] lege: - quo cuncta parante.

Cuius rei extant vestigia in antiquis excusis. Cuncta facere, genus loquendi non vulgare in vita que lingua. Quod fere dicebant de irrito conatu. Cicero v. De Finibus. At vero facere omnia, vt adipiscatur, que secundum naturam sunt, &c.

Marialis lepide lusit:

Omnia quam possit, Thaidia Thais olet.

Euripides Eracridis:

*μόνις δὲ πάντας διέπει, εἰς τὸν πόνον
ἔσθιασθε δύξαντος τοὺς φύγοντας.*

Eubulus Comicus:

*εἴδετε κεχρητασματίαν, εἴδετε, καὶ γνῶστε
ἄλλα τίποις, οὐτε δέ τις μάνιον ταῦτα.*

Επειδὴν πάντων πάντων, τὰς εὐκάλαθας.

Sic infra:

Guttiis arenis revolutus in omnia sensu.

Hoc est, πάντα ποτὸν ἵνα πάπ. Nisi sit, δην πᾶς διῆς λόγον. Petronius apertius: *Qua ergo dementia est, omnia facere, ne quid ē nobis relinquit sepulchrum?*

Monet per acuminæ] lego cum veteribus excusis:

Et mortem vitare monet. per culmina nang;

Qua diducta genas, &c. Culmina, τοὺς ρυπάνους vocat.

Qua diducta genas] gena hic ad βλασφήμias. Ennius:

Pandue sulti' genas, & corde relinquit sonnum.

Melius ergo obdebat, quam pandebant. Nam veteres excusi, ponebant.

At leuioris] lege, vt antiquitus excusi,

Ac senioris erat natura pupula. -

atanebam eudem & senilem, hoc est rugosam, intelligit.

Tum toruia tenentem lumina] Malo:

- tum toruia tueriem. Lumine -

Vix compos mente refugit] repono ex veteribus: refugit. compos mente, apud sequentes. vt Plautus, vino cupida. vt Ennius:

- studio sum robore bellii.

Nang illi] iste versus στροφ. neque in veteribus excusis reperitur, & sententia concinnitatem repugnat.

Fædeg, petens] lego patens, pater cœtibus, qui nullo modo aduerteri cœtus repellit, sed recipit.

Omnis languore remoto] lege, somni. Vix tum primum expurgiebatur.

Iam quafid & Quam, supple flagrum. quod multorum, & aurgatum est lignum, & σύριζα, quum profecturi sunt.

Iuuenal.

- Mota iam malo virga. Annuit, &c., tamen malo:

Iam quatuor bīnges, supra:

Et piger aurato quatuor lumina curru.

Effigies ad eum] Effigiem τὸν εἰδωλον vertit. Tamen potestardicere spectrum. Sed nondum facta erat in visu. Primus enim Catius Insuber Epicuri εἰσαγάγεια spectrum. vertit.

auctor Cicero. Lucilius, quia eo tempore Romani quomodo Latine dicerent, non habebant, Græcam vocem usurpauit:

Eidola, atq; atomos vincere Epicuri volam.

Inquit, quid meritus] Mihi videtur melius legi posse:

Quis meritus, inquit, aut que delatus.

que delatus: defor hoc crimen, est οὐτικός.

Verbera Poena] Hic poena est Furia, vt infra:

Ergo iam causam mortis me dicere vnde.

Verberibus saeo cogunt ab indice Poena.

Sic Græce muni. Scriptor nescio quis apud Suidam, πάντας τοις θεοῖς προσεργάτας, διατρέποντας, διατρέποντας, παρέστησαν αὐτῷ πολλά τε κέρδη, τε πονεῖσαι, τε περιπολούσαι τοῖς θεοῖς εἰπεῖν οὐτικόν. & in Axioco: πάντας τοις θεοῖς προσεργάτας πονεῖν. Plutarchus Εργάτης τοῖς πονεῖσαι καλούσθεντας, τοῖς δὲ προσεργάτας οὐτικόν. In eam partem, in quam accipit Plutarchus, interpretandum apophthegma de vxore, τοῦτο εἶπεν, ποιῶν, τοῦτο οὐτικόν. Terentius Eunuchus cruces vocat:

- illis crucibus, qui nos nostramq; adolescentiam

Haben deficatam -

Varro Eumenidibus:

Tertia Panarum, Insania,

Stans nixa in volgi pectora.

Nam prius dixerat:

Videmus populum Furis insinctum tribus

Diversim ferri, exteritum formidine.

Ex tribus illis Furis, ac Poenam tertiam ponit Insania. Corrector ergo, quisquis fuit ille, non intellexit Poenam nomine hic Furiam accipi debere. Quo factum, vt postea sequentem verum corrupserit.

Flagrant latribus] lege, flagrav, τὸν πονον, σανα quatin verbera. & ita melius concinnitati, & lectioni consuletur.

Horrent cui colla] Sed non discilpet id, quod in veteribus editionibus reperi. arent cui colla. Nam squalere, & arent pro eadem re ponebant Veteres.

Pramia sunt pietatis] Concinnius puto.

Pramia vbi pietatis? vbi pietatis honores?

In vanas abire vices. - Simile Catulli:

Οmnia sunt ingratia: nihil fecisse benigne est.

Pietatis honores? Hic pietatis honos sic nos in sepiatra reponit?

Fit poena merenti] Corruptissima haec sunt, & perturbatissima. Ita lego:

- fit poena merenti,

Poen: si exitum, modo, si cui grata voluntas,

Exsistat par officium -

Age plectare lane, & mihi poena pro beneficio sit, dum tamē si cui gratius animus est, is parem gratia mihi referat. si qua est gratia, mutuis officiis me remuneretur.

Quem circa tristes] Hinc alio diuulsi sunt versus, quos ita in suas sedes postliminio restituimus:

Quem circa tristes densitatem in omnia pene,

Atque alias alio densitatem super agmine turmas.

Terror a tantis infestere, terror umbras.

Nam vindicta sedet, &c.

Implacabilis in annis] Vetus editio:

Implacabilis ita iacet vienus alitu esca.

Ex quibus lego,

Implacabilis Diuis iacet alitu esca.

At stygias revocatus, &c.

Ocia quarementem frustra.] Malo ex veteribus editionibus:

Ocia querentes frustra sub lite puelas

Ita, quibus tadas accedit tristis Erinnyes,

Sicut hymen presata dedit connubia mortis:

Impiate feracum cernam Colchida matrem

Anxia sollicita, &c.

Postrema enim de industria reponimus. Sub lite, nam certatim καὶ παρατηνούσια dolia implent. Facile absoluimus Danaidas, cum videat maius scelus à Medea patrari, nimis tamē nautorum cædem.

Sicut hymen] Correxinus: *sicut hymen.*

Vecordem Colchida] Flagitiose haec mutarunt. Nos ex veteribus editionibus,

- quam canam Colchida, &c.

Quarum vox Ityn] Neque sententia, neque syllaba constant. neq; ambæ ille aues Ityn referunt, sed Proche tantum.

quanquam potuit hæc confundere poeta. ex vestigiis præfæ editionis repono,

Quarum vox querula est. Superas quoque Bistonis Rex

Orbus Epops macer volucres euctus in auras.

Eheu mutantibus] Hi versus alieni loci in secessores sunt, & interdicto de vi efficiendi. Quibus vindiciis in eos agamus, potesta dicemus sub finem colloquij Culicis.

Ipsa suis fatis.] Nil argutus hac lectione, quæ tamē tanquam forex indicio suo periit. Nam in obsoletis editionibus longe diuersior concepta lectio:

Hic Calcedonias Admeti cura morata est.

Næ audax nimis fuit ille, qui, quod ignorabat, id mutauit. Melius enim fuit hac præterire, quam corrūpere. sed melius, vt puto, erit & interpretari. An opponit Chalcedonias mulieres Alcestidi, vt videatur, quomodo eius in Admetum maritum pietas insignis, sic harum nescio quod detestabile facinus in maritos suos fuisse. In historiis quidem legimus Chalcedonias mulieres, quin loquerentur cum viris, dimidiari oris partem tegere solitas, quod pudenter eas concubuisse cum peregrinis ac seruis. Videretur ergo Virgilius velle innuere, eas propter seruos, interficisse maritos suos. quanquam Plutarchus dicit eorum viros periisse in bello, quod cum Bithynis gesserant, ac cum seruis cœcubuisse. Ergo ita mens esset Maronis: Alcestis apud inferos caret omni cura, & pecuniarum immunitis est. Cuius mirum amoris exemplum in maritum omnes Chalcedonias, quibus diuersa fuit de maritis cura, remoratum est, ne in eandem fedem scilicet ingrediantur, quam Proserpina piis vxoribus, Alcestidi, Petelopæ, & Eurydice assignavit. seruam curam vocavit, quod, vt marito consideret, fibi non peperit. Si Corrector ille hac saltē modeſtia auctoritati consultum voluisse, vt quidvis potius auderet, quam vt hoc vlcus tangeret, & plus gloria apud me consequitus fuisset, & inuidia minus. Sed hoc contenti non erimus. Pūram enim sine dubio, legendum esse.

Isthic Alcyonas Admeti cura morata est.

exemplum Alcestidis moratura est Alcyonas. Hoc est, stuprunt Alcyones exēplū simile Alcestidis in maritum. Alcyonas pietas in maritum nota est ex fabulis. Alcyonas eleganter dixit numero plurali, pro cæteris, quæ similiter ex luctu de morte maritorum périrant, quæ de re eleganter disputat Dionysius Longinus ἀπει. Quin & puto nullum ad poëma Ciceronis, cuius titulus erat, Alcyones. auctor Capitolinus in Gordianis.

Fæminum incorrupta.] Priors excusi, concepta. Quæ vera est lectio. Concepta decus, apud sequentes.

Et nunc manet Orpheu in te.] Legē:

Et nunc in te manet Orpheu.

Nec mostra obtenuit dira] Interpolatum ex præfæ editione:

Nec mostra obtenuit dira ferrugine regna.

Lego obtenta, non obtenuit ferrugine.

Nec faciles Ditis.] Et Æneid. 6.

Nec vero he sine sorte date, sine iudice sedes. Mallem tamē,

- nec faciles Ditis iudice sedes. Dicteus index est Minos.

ἀποτονετος δια τὸν διατραπέτην την περιτολήν τὸν Δικταιον.

Nam feritas, vt Autumnitas, oliuitas. Ergo in qua multæ feræ arbores: vt fera vitis Sifennæ: & fera oliua ή κέρνω.

Statio:

φιλάθεος, καὶ τὸ παρθένον χάρας. τοῖς ταῖς οντοῖς, ἡ μωρίνη γῆρας τομήσα, μηδὲ τε, ὥπερ τὸ γερούμενον οὐασθεον. In his verbis habes μωρίνον παρθένον. Tamen Theophrastus in libris *isoplas* quod aliquem agrum Sparticum Achaiae facit, οὐτε τὸ σωπτόν τὸ ἀχαίας. Sed hæc incerta sunt:

Cilici Crocus] placet veterum editionum ἀρχαιοῦς *Cilico*, non *Cilici*.

Et roris non aqua] Hæc lectio interpolata ex quibusdā veteribus editionibus, *nouaria*. Aliæ vetustiores habent *Nona-*

cria. Puto, *Nonacria tura, marini*.

vt apud Nonacrius Arcadię gentem vicem turis præstissime intelligatur. Sane propterea λιβαριτις dicta, quia τὸ διατηλεποτίς. Et quemadmodum herba Sabina prisca Romanis pro tute adolescentur, ita etiam iustius videatur τὸ λιβαριτις in vñ turis fuisse. Eodem modo supra dixi:

Lili Panchiatura,
floribus agrestes herbe varianibꝫ adſint.

Cui, inquit, pro tute, aut vice turis sunt herbae odoriſſer. an legendū non annua cura. Nam non cogitur quotan-

nis, vt vitis; sed ramo depacto sponte inoleat.

Chryanthus] lēge Chrylantes. Ita Nicander Georgicis:

Πορέδιον Σεκάνα καλα, τὸν τε χειρὸν διέρησεν.

Edera cōnīcta nitor] vt Vitruvius: Neque olei nitor, neque vitium fructuum habere potiū sensu. Poëtica sunt, τὸ πῖπη, τὸ λάτερο, τὸ γάρ. Sed & edera nitor ita videri possit dictum, vt apud Theocritum πόσιον ἀγνάστα.

ἀγαλάτην ποτεῖν, πόσιον χαρέσσα λέγουσα.

Et Bocca] επόνους βόνου. Sed quid sit, queramus.

Buphydalinus] Nicander in Georgicis ex correctione nostra,

τὸν γάλατην ποτεῖν, τὸ παστός ἔρωτες,

λακοτα τε ἄρετον τὸν γάλατην εἰπει πάντα

* τὸν αράτη, τονύμεσον, τοντα τε χοία,

επεστος λακούντον πότον τὸν περιπέλατον λακούντον

καλέσα, βούφαλον τε τὸν λάτερον διδεῖν αράτη.

Veteres excusi mendose, meo iudicio, omnes habent, *Buphydalinus*.

Et semper florida] In iuriōse nimis mutarunt hunc locum, vbi ante legebatur, — *semper florida pinus*: quum Picris etymo suo satis ostēdat, inter hos delicatissimos flores locum se habere non posse. At pinus non est arbor, quod putauit Corrector: sed *xerophilus*. Eam inter flores Columella ponit. Quin si quando nos eam legimus, ea, ac suauissimo quoque alio flore latamur. Apollodorus inter *σεμειώτα* ponit. Athenaeus, Απολόδορος τὸν τε φεύγειν οντο, κανιδητων. οἱ διανικαὶ, οἱ διατηλεποτίς, σεμειώτην. Non aliam intellexit Poëta noster: *Georg.*

Ipse thymum, pinosq; serens de montibus altis. Post:
— illi illic, atque vberimam pinus.

Qui enim putat ibi de arbore pinu intelligēdum, toto ca-

lo eum errare necesse est.

Elogium] Elogium proprie, quod Gallice *Blason* dicimus. quod tam in bonam, quam in malam partem accipiendū.

Plautus Mercatore:

Mea foras implentur elegiorum carbonibus.

Multi putant Græcum esse: priusque diētum *επαρθένος*. Ego vero contra putem, quemadmodum plerisque nominibus Græcis Latinī præpositiones suas anteponebant: ita etiam elegium ex Græca voce, & Latina præpositione cōstatum: vt in prologo, & prologio, & antelogio videmus factum:

quæ qui mere Græca dixerit, is magnas nugas eget. Sic Pronus primam producit. Nam compositione est Latina: origo Græca. In antiqua enim lingua fuit *περιπέλατος* τὸν περιπέλατον. Ex quo mansit tantum in vñ *περιπέλατος*. Sic etiā Propola ex Græco περιπέλατον. sed præpositio Latina est, vt Prologus: producitur enim. quod non esset, si Græca est. Si enim esset *περιπέλατος*, hoc est *περιπέλατος*, & Pararius Seneca, vt nonnulli annotant ex Polluce: neque primam produce-

ret, neque eam significationem haberet, quam nunc. Di-

ctus enim, quod primus vēdat merces: quas in portu pri-

mus anticipat: & vt Persius ait, primus tolit piper à si-

tiente camelō, vt prior vendat. quod manifesto innuit

Lucilius,

Sicuti quum fius primus propola recentes

Attulit, & precio ingenti dat primiū paucos.

Nam quominus credam doctissimo viro, qui censem pro-

palam, non propolam dicendum, facit, quod ea non est

scriptura Etymologia, sed praua librariorum consuetudi-

nis. Si enim, quod virus, aut alter propala scripsit, verum

esset, eam rectam esse scripturam: quidni & ego quoque

contenderem propula dicendum esse, qui in optimo Glo-

fariō scriptum inuenierim. *Propula*, πρῶτος? Deinde, quare

multis partibus plures libri habent Propola, quam Pro-

polai? Quid causæ est, cur quæ visitior scriptura, eavt ve-

rior non sit? Quare ego piutò Propolam esse Græcum cum

Latīna præpositione: quia tamen idem valet quod Græca

πρῶτος. Nam eadē est in τὸν περιπέλατον, quæ in Prologus. Sic Græci

Latīna vocabula cum Græca præpositione Latīo abſtule-

rant, & ſua fecerunt, vt *περιπέλατον*. Sic Arabes additò articulo

ſuo Al, pleraque Græca ad morem ſuum interpolantur

liber Ptolemei est Almageſte. eft enim τὸν περιπέλατον.

Sic Alchymia, χυμεῖα, & Alchymista, χυμικός. Sic Almanac,

Kalēndiarium: *μενοντας*, à Luna, & mensibus, vnde circu-

lus Lunaris apud Vitruvium *μενοντας*. Sic Alembic, à Græco

τὸν περιπέλατον, apud Dioſcoridem. Itaque, vt dixi, eo modo Pro-

polai, Ita & de Elogio. Nam & ſunt, qui diētum putent

quasi επαρθένος, hoc eft, paruam Eclogam: quod omnia par-

ua poēmatia, quæ Græci vocant εἰδῶλα, Eclogas dicerēt.

Itaque & Bucolica ſua Virgilii, Horatiſ ſuas Epiftolas, & Sa-

tyrarium poēmatia, Aufonius verò & opuſcula ſua Eclogas

inſcriperunt: quod nimis breuia eſſent, vt quæ exerce-

pere ſolem ex variis auſtoribus in vñ ſum nostrum. Quod

ſi verum erat, & eclogiū hic, quæ Eclogum dixiſſet Virgilii:

quæ non & eodem modo Elogias, nec Eclogas

dixiſſer. Quare ſatis puto eorum opinionem conuafie,

qui Elogium, quæ Eclogum diētum censerent.

Tacita quoſi format] Malo ex veteri editione, firmat. Nam

litera eft ad ſubſidium Elogij, eft autē τὸν περιπέλατον.

Catullus: *Nequicquam tacitum cubile clamat.*

I N C I R I N E P. V I R G I

L I T T M A R G N I S.

HIVIS politissimi poēmatij auctorem eſſe Virgilium vna ratio vicerit, verſus crebro hic repetiti, qui paſſim in *Æneide*, & in Georgicis, atque in Bucoliceſ ſe-

guntur. Quod si propterē Virgilij non eft, vt dicebat amicus noſter, qui putabat Virgilium pleraq; ex hoc poēmatē deſumpſiſſe, & ſuis operibus inſeruiſſe: at fidem fecerit vñus verſiculus, vt vidi, vt perij, vt me grāuis abſtulit error. Negari enim non potest, quin eum ex Theocrito verterit Maro, qui omnium Romanorū primus Theocritum Latīnū, ex eius poēmati, quod tam in bonam, quam in malam partem accipiendū.

Plautus Mercatore:

Mea foras implentur elegiorum carbonibus.

Multi putant Græcum eſſe: priusque diētum *επαρθένος*. Ego vero contra putem, quemadmodum plerisque nominibus

Græcis Latinī præpositiones suas anteponebant: ita etiam

elegium ex Græca voce, & Latina præpositione cōstatum:

vt in prologo, & prologio, & antelogio videmus factum:

quæ qui mere Græca dixerit, is magnas nugas eget. Sic

Pronus primam producit. Nam compositione est Latina: origo

Græca. In antiqua enim lingua fuit *περιπέλατος*,

Ex quo mansit tantum in vñ *περιπέλατος*. Sic etiā

Propola ex Græco περιπέλατον. sed præpositio Latina eft,

vt Prologus: producitur enim. quod non eſſet, ſi Græca eſſet.

Sic enim eſſet *περιπέλατος*, hoc eſſet *περιπέλατος*, & Pararius

Seneca, vt nonnulli annotant ex Polluce: neque primam produce-

ret, neque eam significationem haberet, quam nunc. Di-

ctus enim, quod primus vēdat merces: quas in portu pri-

mus anticipat: & vt Persius ait, primus tolit piper à si-

tiente camelō, vt prior vendat. quod manifesto innuit

Lucilius,

Sicuti quum fius primus propola recentes

Attulit, & precio ingenti dat primiū paucos.

Nam quominus credam doctissimo viro, qui censem pro-

palam, non propolam dicendum, facit, quod ea non est

scriptura Etymologia, sed praua librariorum consuetudi-

nis. Si enim, quod virus, aut alter propala scripsit, verum

esset, eam rectam esse scripturam: quidni & ego quoque

contenderem propula dicendum esse, qui in optimo Glo-

fariō scriptum inuenierim. *Propula*, πρῶτος? Deinde, quare

multis partibus plures libri habent Propola, quam Pro-

polai? Quid causæ eft, cur quæ visitior scriptura, eavt ve-

rior non sit? Quare ego piutò Propolam eſſe Græcum cum

Latīna præpositione: quia tamen idem valet quod Græca

πρῶτος. Nam eadē eft in τὸν περιπέλατον, quæ in Prologus.

Sic enim eſſet *περιπέλατος*, hoc eſſet *περιπέλατος*, & Pararius

Seneca, vt nonnulli annotant ex Polluce: neque primam produce-

ret, neque eam significationem haberet, quam nunc. Di-

ctus enim, quod primus vēdat merces: quas in portu pri-

mus anticipat: & vt Persius ait, primus tolit piper à si-

tiente camelō, vt prior vendat. quod manifesto innuit

Lucilius,

Sicuti quum fius primus propola recentes

vt Orphēi, ὁρφεῖ. Orphēi Calliopea. Quæ tela non puerilia, tametsi puer est Cupido: sed Herculea, ac nimium faua expertus est Tereus: vt patet ex his grauissimis Attij poëtis versibus,

Tereus indomito more, atque animo barbaro
Confexit in eam, amore vactors, flammens,
Depositus, facinus peñsum ex dementia.

Configit — Sed non possum facere, quin,
vt vere legendum existimo, huic charte commendem.
Puto igitur:

Heu nimium celeri nimium torrentia nisu.

Nam etiam in excusis manifeste legitur nisu: quod Graecæ eset, πένη, θολη, sicut torrentia, ταχύτατη.

Quæ simul ac venis ex cultissimo Catalli poëmatio:
— cuncto concepit pectora flammam.

Funditus, atque iniis exarbit tota medullis.

Insignes enim locos eius poëmatum expressit Virgilius.
icitæ barbaricæ Nicander Alexipharmacis:

ἴδια τε κερπόφ ζένες Θεοί βασικειά
αἰράδι λεοφόρουσιν χαζεύσιν καλύπτεις
μακρὸν ἐπεγείρασθαισιν δρόν, οἱ δὲ τρέσσων
Ιδαῖς ψυγήλον θεραπεύσιν οὐλαγύρων.
οὐδὲ νοστρούσιν επειλαμένα βρυχαρεῖσι.

Anisita [Cor. Seuerus: Stabat ad antiquas Antiflita numeris aris, hoc est apud Nicandrum, ζάρος, βασικειά, &c.]

Non syræce Ideo.] Tamen Idæum, seu Creticum storacem non probat Plinius. Est autem totus hic locus imitatus ex politissimo opere Carulliano:

Non terezi strophio rosas enīm̄ papillas.

Seua velut] Ita legitur: hic versus in antiquitus excusis: Seua velut gelidi Sibonum Bistonis oris, vbi sane necesse est secundam Sibonum produci, quæ aliter brevis erat: quod Virgilium commissum non credo. Legi igitur, Seua velut gelidis Edonum Bistonis oris. Horat. — non ego mitius Bacchabor Edonū, est autem desumptum ex eodem Catilli poëmate:

Saxa vt effigies bacchatis proficit euoe.

Cognita non teneris] hoc est cōsuetu[m], mallem tamen condita. eodem modo, hoc est figura Hypallage dicuntur condita Sicyonia pedibus, quo Perfus dixit:

— inseris aures Fruge Cleanthea.

Nam potius fruges inseruntur auribus, quæ frugibus aures.

Celi speculator amorem] Lego, celi speculator ad oram. id est, vlt̄w ἀνέστη. Cum enim iam dixerit,

Sepe etiam tristes volvens in nocte querelas:

Consequens, vt illa diem optaret, vnde siebat, vt crebro ad oram celi spectaret, vnde dies solet existere.

Non accepta plus omnino, sicut alia pleraque, desumptum ex Catilli Ariadna:

Non ingrata tamen frustra munuscula Diuia
Promittens, tacito suspendit vota labello.

Nulla colum̄ ἀρχαιοτέρος. Terentius: — nullus dixeris.

Plautus:

Nam mibi quem dixit, is nullus venit.

Nouit] etiam nubis legi poterat. Suspitor enim librarium scripsisse, nubis. Colum nubete dicunt Graeci σφεν. Et quæ velamina, vel vellimina, vt vocat Varro, dicuntur in colu, ea, εὐευτα in Oreste Euripides vocat.

Libycæ] Citreo, vel lotino.

Plauduntur] παραπλανῶσι, vt παραπλανῶσι Sophocli, hoc est crebra. vt contra Rallæ. Apud Plinium lib. 8. crebra papauerate. vbi forsan melius legeretur papauerate, hoc est παραπλανῶσι, vt sint eadem, que Pauentes apud Iridorum. quomodo pauera frumenta, multum trita, vt grana degubatur. Sunt enim frumenta quædam, quæ vix è glumis suis euaginari possunt. Pauera autem à pauiendo. pauiere παραπλανῶσι, vt — palmisq; missellam Depunuit me.

— Vbi enim pudor] Ouidius:

Non bene conuenient, pudor
atq; amor —

Nanq; hec conditio] Nihil muto. Subolet tamen hanc lectionem committitam esse: cum in priscis editionibus ita legatur:

Nanq; hec conditio raptori opponitur vna.

Nam quæ tanta diversitas lectionis? Ego sane putarim ita Virgilium scripsisse:

Nanq; hec conditio ratio proponitur vna.

Nam alium modum condicendi hosti, non habet propriæ preditorum est conditum. Nam iis, quibus arcem, aut vibem prodituri sunt, propriæ condicere, & constitvere dicuntur.

Arguto detonsum] Argutum vocat, quicquid habet σφιγγηστην τιν̄, & elegantiam: vt, Argutum, caput, brevis aliq; obesaq; terga, vbi sane nugatur Seruius. Plin.lib.xxxv. Primus symmeriam pictura dedit: primus argutias vulnus, elegantiam capilli. Dauliades (crudele) Non dubium est, quin legendū sit, Dauliades gaudente — præsternum quum toties hoc verbū antea, & post intericerit. Quin apices ipsi literarum recte conueniunt.

Chalceus] Ego, hoc monstri quid sit, plane ignoro. Nam Chalcis sane non est. Qod si eset, at χαλκη, quæ & κύπρος Homero, inter nocturnas aues ponitur à Plinio. Quare non posset esse Falco noster. Eum enim esse Nisum alibi demonstrabo. Sed nulla controværia legendum Halieum. Hic enim etiam ipsi apices literarum congruant.

Deinde lumina] deinde lumina, vt Theocritus οὐρανού μεταμόρφωσις. Posset & legi deinde.

At dempte] lege, vt dempte. id est, Simulac illi dempta vires. Caruleas autem vmbrae more Gracori, ωραίας ὥραις. & Albinouanus ad Lilium, cœruleum mortem.

Nutania sidera] vt — nutantem pondere mundum. Potes & legere νιτανία, videtur enim coniuere. Cuius rei caussam reddit Aristoteles in Meteorologicis. Porro in veteribus non culti, sed celi excusum est: vt suspicer legendum esse, Suspici ad celsi.

Quæ simul Ogygi] Filiam tamen Eubuli cuiusdam facit Paulanis Corinthiacis: εἰ δύνηται, inquit, προς τὸ ἔργον των πεντελικῶν ιδεῶν εἴσιν οὐδεὶς τελεῖ, εἰ δὲ τοῦ πεντελικοῦ αἴρεται αἴρεται τοῦ πεντελικοῦ. Καὶ δὲ τριπλεῖς (τέτοιοι γάρ εἰσι τὰ εἰς αὐτὸν διηγένεται) καράνεος ηγεμόνων πεντελικοῦ πολλαγά δηλοῦσι. Μὴ δὲ τὴν καράνην τὸν διηγένεται πεντελικοῦ πολλαγά.

Viridis per visceris pallor] Sic indifferenter Latini pallorem, & virorem usurpant, vt Grecoι ἀγριόν καλούσι. Galenus.

Nec leuis hoc facerit] Lege, Nec leuis hoc facere (neque enim pote) cura subegit. Nec leuis cura te ad hoc faciéndum adegit, vt timeres. Elegans est hic vsus verbi facere more Grecoi. Porro simile nescio quo modo videtur illud Sapphonis, vt citatur ab Aristotele in Rheticis:

εἰ δὲ τὰ στέλεχα οὐ μετρήσι τολμῶν.
ηγεμόνων εἰσὶν γλαυκοί εὐέργησι.
εἰδος καὶ σχῆμα εἴλονται περιποτασσούσι.
ἄλλος οὐεις τοῦτο τὸ δικαιοία.

Haud fallor] Inconcinna sane lectio, & tanto Poëta indigna. Sed nihil facilius, quam veterem affiseret, quæ plane ita habebat: Haud fallor: quod te potius Rhamnusia, fallar. id est, quod potius te precor Rhamnusia, vt fallar. Sic Te Neptune, pater, elegāter subiectur, precor. de quo satis in Coniectaneis in Varrone.

Nec granidos] Granidos fætus, γρανίδης. vt, Sed grauidæ fruges, & Bacchi Mæsticus humor. Cicero grauidates τὰς υγειας vocat. Ab eoq; inquit, Luna illi minata grauidates, & patrus adferat, maturitateis gignendi.

Morerere capillos.] Vetus editio remorere. quod non est derius illo.

Quod nec finit Adraſtea] Sinit, susterit. Etia frequens Plauto, vt & susterit. Sic Horatius edit, pro edat. Edit canticis allium nocentius.

Ladere virungæ] Melius, meo iudicio, ludere. illud tritum Comicis, ludos facere. Virungæ autem parentem, me, & patrem. Nam

Nam nutrit etiam mater Plautus in Mercatore: & obsterix etiam mater. Idem Tricentulo.

Quod si alio] Quod si quomodo unque aliter animata amas, & non propter has causas, quas suspicata sum. Vel, vt veteres loquebantur, Quod si cum alio animo amas. Non male etiam legere positis: Quod si alio quous nimio in Harris amore. Sed non dubito legere:

Quod si alio quous animum i. caris amore.

Nam teuctari] legendū nostra, non noſtri, & Amathuntia, non Amathusia, quanquam idem est. Carillus:

Nam mihi quam dederit duplex amathuntia curam.

Nam ita auerfa mea Venere de amore judico. Comicus aliquis licenter compofulit: οὐταντας εἰπει ταπειρόποτες.

Sin concessus amor] Non est dexterius, quod habent veteres editiones, confessus amor. Greccanicum est οὐταντας, tam qui in confessu est, quam qui esse potest. Sic aris confessus. Ne dubita igitur reponere confessus. Est autem hic εἰπεις εἰπεις. Nullum enim άνταντας, vt, ήτοι έπειτων, εἰ δὲ μή, &c. Aristophanes: — εἰ δὲ μή τοι έπειτων, εἰ δὲ μή, ήτοι εἰπεις εἰπεις, &c. ea aliquando utitur & Plautus.

Nosira & cotreximus, & coniunxiimus.

Vt meſi feruare] Simile Ouidius in sua Medea dixerat,

Seruare potui: perdere an poſsum, rogas?

Ante hunc conjectum] Aut dixit pro, Ante expectatum: aut fane legendum; Ante expectatum. Οὐτε σοδιά, οὐτε σοδιά, οὐτε σοδιά. iiii. Georgicon;

— Et hosti.

Ante expectatum positis stat in agmine castris.

Crudelis reddite] hoc est, o milti nunc iterum effecte crudelis: Non tamen verum puto, sed — crudeliter addite miltos: vt, — Τευρις addita Iuno. Poëta, έπικαρπίς, έπικαρπίς, sed Seruius cum ait esse verbum antiquorum, productiq; Plauti testimonium, Additus toni Argus: vereor ne memoria lapsus sit, habueritque in mente locum ex Aulularia:

Oros si Argus seruet, qui totus oculens fuit,

Quem quondam toni luno custodem addidit.

O iterum nostræ] Ita lego hunc locum:

O iterum nostræ miltos inimicis senecte:

Nuper, vt ante olim nata te propter eundem,

Ah amor insane luctum portuit alanna.

Vt olim nata mea Britomartis lucretum portauit amor propter te, sic & alumna Scylla: nuper propter te eundem: quaque diuersa ratione. Nam olim amas, nupte vero amas: quatenus portat putella, portate lucretum dixit, quod Grecoi καὶ οὐτε οὐτε. Britomartis matrem Carmē hanc fuisse superius ex Paisiania doctitius, quæ in ianuas Nisi peruenit bello captiva, ἵπταντε in infra profiteretur:

Tene ego tam longe iapta; atq; enēcta, nequinī, &c.

Obſitam] Hæc est veterum excusorum leſio, quam minus quot modis cruciant Corretores illi: cum alius vt ſitam, alius abſitam, alius alia monſtra pro libidine confingeret. Ego vero nulla pene licentia ita lego: Effugere obſitam exitum crudelium: An non satis conſtat de veritate leſionis obſitem, le vocat, quæ effit εἰπεις εἰπεις.

Iam iam nec nobis ea, ut illi petuiſi diſertum excusum sit antiquitus:

Iam iam nec nobis ea, quæ senioribus, vltum.

Copia viuendi vita genus.

Iam nec nobis copia refat viuendi vltum vita genus, ne ea quidem quæ senioribus supererit. Nam quid est tam desperatum quam vita seniorum, vt quæ propior morti sit? At ea ne nobis quidem supererit. Grecum est: τάς βλοσ διπότος οὐπον.

Mea spes vna salutis] Ne huic quidem loco pepererunt veteres habebant — mei spes vna sepulcri. Dignum elegantia Virgiliana. Nam quæ vitæ seniorum mortem existinet, propterea maluit dicere spes sepulcri quam spes salutis. Notum enim & scens vna coepit vocari.

Præcepit aeris] Εἰ δια θύει. spectula de montibus, pto, spectula montium: sic in Moreto: gravis spargit, salē? Sed sine dubio legendum:

— aeris spectula de montibus abſissæ. Sic in Bucolicis:

ff Præcepit

Præcepis aeris specula de monte in altum Deserat —

Vnde ali fugisse] An, vnde alij, qui propter amoris impo-
tentiā velletisse præcipere dare, præ altitude faltus de-
terrī sunt: & abstinuerunt tali temeritate. Quapropter
Statius vocat temerariam Sappho, quæ non horruerit sal-
tum Leucadis, quem non feminæ, sed virti, ex amoris in-
fania salire consueverant, ut cognoscimus ex Menandro
apud Strabonem, & Anacreone ita canente:

ἀρετοῖς δὲ οὐτὸν πάλιν τοῦτον αὐτόν.

Nam sane de Sapphone intellexit Lælius poëta vetus:

Σεσηγιναίτης μαρτυρεῖ μηδέποτε.

Inops, & egra sanitas Heros.

Sed nimis alte reperita explicatio. Non dubium est quin hic latet historia reconditus sensus, quæ est eruditio Virgilij.

Vnde ali fugisse] seruit: hoc est, vnde aiunt te euasisse, & inde

ἀρεταῖς vocata fuisse. Λέγεται τοῦτον τὸν θεόν. Nam Britomartis à Cretenibus

Dictynna vocata est, ab Aeginetis Aphæa,

vt ego interpretor, & ut manifeste hic canit Virgilius, quod effugerit Minois vim, ἀρεταῖς τὸν θεόν, vt iam dixi. Helychius:

ἀρεταῖς θεόντων, θεόντων. Pausanias de Britomartis:

Ἐπειδὴ τοῦτον τὸν θεόντων τὸν θεόντων.

Tamen non male legeretur, Per te sacra precor perluminis Ithysie.

vt perluminis eo modo dictum, & formatum sit, quo pernoctis. Nihil vero mutandum centeo.

Ne tantum in facinus] puto legendum esse:

Ne tantum in facinus tam mollemente ferari.

Nam veteres editiones habent tam molli, non, tam nulla.

Flebat amor] Sententia est Sophoclis,

Ἐπειδὴ τοῦτον τὸν θεόντων τὸν θεόντων.

Meges deusq[ue] tubi comites] vult dicere, quod expressius Gre-

ci: οὐτοὶ εἰς τοὺς θεοὺς εἰς τοὺς θεούς εἰς τοὺς θεούς.

Nibilem, quod texas] quod fit ἐπικουσώη. Quo nomine ex-

stat liber Hippocratis. Xenophon Oeconomico: εἰτοὶ τοῖς οὐραῖς εἴτε ζεύσῳ, εἴτε καὶ θεοῖς, εἴτε τοῖς θεοῖς.

Inuerso libulum] Superstitio veterum, qui lucernam non

extinguebant, sed per se sinebant languescere. Plutarchus,

Hic vero obruitur oliuo, ne viderentur ut hominem inter-

ficere, si tantum extinguerent, sed ut saturitate opprimere,

etiam vinum inuergabant, quam langueret lumen, & ex

crepitantis flamme, quam mero tangebant, sonitu, omnia

captabant. Propertius: Seu metuit tangi parca lucerna mero.

In epistola Heronis ad Leandrum:

Interea lumen posito nam scribimus illa,

Stertuit, & nobis prospera signa dedit.

Ecce merum nutrix faustos instillat in ignes.

Cras erimus plures, inquit: & ipsa bibit.

Incipit ad crebros.] Melius veteres editiones:

Incipit: & crebros in igni pectoris iūtū.

Ferre manu. Hic ferre manu, est χειρὶ ἀνθεῖσῃ, & quod

Plaut. Calina, contine pectus: face ventulum amabo.

Et gelido.] Lege Egelido. Egelido veniens manu. q.a. etx.

Hesperium] Hesperiu diem pro Hespero, quomodo Ci-

cero Brumalem diem pro bruma, eum aut odissi puellas, ut

& ipsum infestantur illa apud Catullum:

Hespere, qui calo lucet crudelior ignis?

Nang, ipso veritate est] uiueros.

Componens sūp. testa] testam ad eam rem adhiberi noui-

mus ex Eſchylo, & eius interprete, in ea enim suffimenta

componēbant pietatis mulieres. In veteribus Glossis ita

reperio: Tegularia, maleficia: eo quod supra regulas sacri-

ficent. Nam maleficiorum nomine, sortilegia.

Hic magna] Satis male habuerunt hunc locum in omni-

bus editionibus. Sed minimum omnium recedunt veteres

excusi codices, qui habent:

Hinc magno generata toni frigidula sacra.

Prodigiosa sane oratio, sed que facilem viam sternal nobis

ad veritatem indagandam. Nam ita docet legendum esse:

Hinc magico venerata toni Stygialis sacra,

Stygialis sacra sunt, que Sagæ faciebant ad pelliciendum

in amorem sui quoq[ue]cunq[ue] vellet. Talia sunt illa, quæ Dido

pretexit in quanto se facere velle, ut in amorem sui animi

Aeneas intratibiali pelliciat. Stygialis vero ideo vocatur,

quia toni Stygio fiebant, ut ibidem legimus:

Sacra toni Stygio que rite incepit a pari.

De iis & Porphyrio interpres Horatij: Cocyta, inquit, sacra

Cupido,

quem is poëta, quisquis est, χειρὸν vocat. In quarto

Æneis:

Sparsat & latices simulatoſ fontis Auerni.

Conſentaneum est spargi ramo oliue. Nihil enim sunt latices illi, quam χύται, ut etiam doceatur ex Orphæ Argonauticis. Sed & alibi mentionem fecit ramo oliue.

Idem ter ſocios pura circumulti vnda,

Spargens rōre leui, & ramo felicis oliue.

Amyclæum vocat: quia oliuarū prouenit magnus in Laconia. Argumentum fuerit & ſtudium palæſtræ, & Statius, qui Eurotan oliuiferum vocat.

Defigere rotu] Dictum, ut defigere diris. In veteri Glossario, Defigitiones, reuocariunt, regrediri. ut intelligere possit γραῦδες esse.

Veneri, dic, vincula nec̄o.

Stabilem fallacia] Veteres editiones conſtantet habent, ſtabilis fallacia. Quod non autim mutare. Eadem enim ratione actine ſtabilis, quæ & tolerabilis in Culice. vide locum.

Cum longo quod] Lege: Cum longo quod iam capter faciunt re amori, Non minus illa tamen, &c. Ita ſape loquitur Plautus:

Quod ille gallinam, aut columbam ſeſectari, aut ſintam

Dicat, diperiſſe. — quod vſum vide ſupra 51.

Non minus] corruptus locus. Scribe:

Non minus illa tamen reuobi quod, maxima Cretes.

Gaudet, at ei, &c.

Quanquam studet ſuccurrere insanię puerilę: tamen ſi eueniat id fruſtra tentare, gaudet, quod ſibi iterum in Cretam revertendum ſit, in qua, ut ſupra diximus, educata fuerat; & ibi Britomartis peperat. Sed bello captata inde Megamantia aueſta erat.

Et cimeri] Ego ſum iucundus illi rei, pro, illa re laetus, nullus veterum dixit. Ne nos quoque hanc iniuriam faciamus ſummo poëta, ut credamus eum ita locutum eſe, quomodo nemo tum loquiebatur. Nam ita potius ſi triplice mihi perſudeo: Gaudet: at ei cimeri eft patria uicunda ſipulta.

Huic placet, inquit, ruina patriæ tua. utrique cauſa eft, quod gaudeant: illi, quod iterum in Cretam reuerti ſperat: huic veſto, quod de caſu patriæ certa eft. Cimeri in femino genere veteribus uſtupabatur. Caluus:

Cum tu fulua cimis fueris. Catullus:

Trois virum, ac virtutum omnium acerba cimis.

Tum ſupensi] Non hoc finxit: ſed in Graecotum eodem ēdēm idem legitim: ἀρετῶν δὲ τοῦτο πάντας, οὐδὲ τοῦτο τοῦτο πάντας. Propertius de eadem:

Pender Creta a traxi a puerilla rate.

Vos Numantia] De Numanto Hispania, mugæ. Quis ſanus putat Scyllam de ea ſentire? Sed interpolata eſt lectione ex priſa, qui habeat: Vos δὲ Mantua. Nos iam induitum etiam ante, quam illam videtur, legendum cēnfebamus: vos δὲ Mantua. Nam Mantineam videbat, quoniam Megaris ſoluens Peloponnesum p̄terlegeret. Mantineam gentem dixit, ut Horatius, Stertinium acumen, Remini ſlu- en: Intelligit vero Peloponnesum: à parte totum videlicet, cui autibus ex priſa, qui habeat: Vos δὲ Mantua. Nos iam induitum etiam ante, quam illam cognato ſanguine. Sed quoniam manufesto Scylla videatur alloqui aues, ſuſpicio me ſine illa, vi poſſe legere: Vos matutina ſi qui de gente venitis, ut ele- ganter matutinam gentem velutres vocet, qui mane in- tegrant cantus ſuos. Propertius: Et matutinis obſtreptali- bus. Ego ſane ita putio Virgilium ſcripſiſſe. Nam quoniam alloquatur, & ſequens verſiculus conuicerit. Itaque nullum dubium, quoniam matutina legendum ſit.

— quod ab ſalua] lego — quod ab ſalua licet mihi dicere

Proche, quod pace Proches mihi cognata dicere licet. Proche enim Pandionis filia, foror Nisi patris Scyllæ, vel:

— quod ab ſalua licet te dicere Proche:

vt & habent quadam editiones. ἀρονδο] eftrem facinus Proches. Hoc enim neceſſe fuit, cum & aries, & inter eas cognata ſalloquatur.

num demere. Nam tantum haec adm'rat, pecudum ait esse. Sed diligenter perquisitione celestium rerum causas scrutari, hoc plane est calum ipsum sibi captiuum facere, & illa sacra, hoc est inanem reverentiam, qua stupemus ad rerum caelestium spectaculum, tollere, & eximere ex animis hominum. Haec, nisi fallor, egregia conjectura est.

Cur magno talia? In excerptis poetarum, quae in membris intuenti, & de quibus paulo ante memini, longe altera concepta est lectio. Nam & aliter, & alio ordine,

Scire quot, & que sunt magno natalia mundo

Principia, & rerum dubias exquirere causas.

Non dubito, quin ea vera sit lectio. Nam illud, *Nosse fidem rebus* & *ad eo*, ut semper mihi non leuiter suspectu fuerit. Quare totus locus ita legendus:

Scire quot, & que sunt magno natalia mundo

Principia, & rerum dubias exquirere causas,

Sacra perutentem captiuum tollere cali.

Cur non occasus metunt, ac secula pergunt,

Et firma aeternoreligata est machina mundo.

Cur, inquit, secula eterna sint, nec intereunt.

Annus ille moneat. I] legendum fortasse, *Annus in limonem: & que certo, &c.* Limon enim, hoc est obliquum, ut veteres loquebantur, esse signum omnes sciunt qui literas humaniores colunt. Propterea & obstitutus vocatur Lunus cursus ab Apuleio de Demonio Socratis: *Aliene lucis indiget, denso corpore, seu leui, seu quodam specie radios solis obicit, & aduersi surpas, & infra: prost, & flexu, & obfuso circulorum.* Sed hodie duo iij loci in vulgaris Apuleij codicibus corrupte leguntur. Atque hec quidem cetera nostra: quae, cum sit iuris arbitrii, legitimo, & ordinario iuri, hoc est scriptorum codicum auctoritatibus praeferenda non est. Habet igitur membrana Excerptorum,

Solis scire modum: & quanto minor orbita Luna est.

Hoc brevior quia bissenos cito peruolet axes,

Annus ille metat.

Cuius lectionis rationem qui non capiat, ego illum, quid sit ratio, nescire putabo. Orbita lunæ est linea ex aeternis. Ea Tarentina voce à veteribus Latinis vocabatur *circulus Manacus*. Vitruvius lib. ix. *Circinatio circuli mensuram agatur, quia Manacus dicitur.* Nam ut *Capitulum Illyriens* à Latinis dicitur Bardiaci: sic *pluvia* & *Manacus*, & *Manacus*, unde *Almanac* dixerunt Arribas Kalendarium, addito scilicet articulo suo. Non enim, quod quibusdam persuasum audio, mera vox Arabica est, sed tantum in Arabicum vobis familiam recepta. Merito ergo sententia doctissimi viri expounderita est, qui in Vitruvio non *Manacus*, sed *pluvia* & *leendum* censeret.

Ver prefat estatem. Bene sane, sed non deterius membrana.

Ver prefatate perit. —

Saturni quis stella tenax? Tenax est impediens, tremorans, & vt veteres Augures loquebantur, *enebra, arcula*. Tibul.

Saturni sacram me tenuisse diem.

Quo Sirius incubet? Suspecta lectio: cum aliter habeant veteres editiones, quæ habent, *quo scimus incubet index*, fortasse quo fecimus incubet. Nam scimus deterius. Notissimum enim eius sideris ortu maximas tempestates cieri. Membrana habebar — quo Lucifer incubet.

Non digesta pati? Hic, Non, negatio repetenda est. quod & alias quoque fieri solet, vt, *non solum feci, sapius dicebant pro, non solum non feci*. Non pati, inquit, indigesta nec indodata auctoratio rerum, sed disponere & digerere certa sede, & nota.

Nec acero conditare renum? Malo, *incondita*, hoc est indigesta, & *scimus reverberare*, vt loquitur Aristophanes.

Sed manifesta nota? hoc est, *dico* *scimus illa*, de qua intelligit Hippocrates, disponere.

Divini est animi? Huc referuntur omnes infiniti, qui incipiunt post versum, *Digna laborati, &c.* Nosse cursum Lunæ, discere astrarum cursus, & similia, diuini animi est.

Quod qui statim deprehenderunt, versiculum, *Non oculis solum, &c.* & sequentem, *More nec effusis, &c.* importuno loco inferuerunt post *Digna laborati, &c.* quum post istum, — diuini est animi, &c. statim sequerentur. Ita ergo ex auctoritate illius membranae, itemque sententia sic postulante, legendi sunt hi versus:

Non digesta pati, nec acero incondita rerum,
Sed manifesta nota certa disponere sede
Singula, diuini est animi, ac iucunda voluptas:
Non oculis solum pecudum miranda videre
More: nec effusis in humum, grue pascere corpus.

Diuini animi est, inquit, haec & contemplari, & certa sede disponere, non autem more pecudum tantum ad ea stupeare, nec effusis oculis in humum terrestria tantum sapere. Hanc veram lectionem esse, itemque hanc legitimam horum versuum sedem, nemo est paulo doctior, modo & aequalior, qui facile mihi non concederet.

Sed prior haec bonum? Ex ipsis colligitur superiora pet concessione, imo per confessionem dici. Fato, inquit, futum caelestem rationes scire, diuini esse animi. Sed caelum cognoscere, terram vero ignorare, extrema demissio esse iudicio. Hinc ergo nos ad misericordum hoc Aetnae considerandum latenter inducit.

Nam qua mortali species est? Et hic non leuiter grassata est. Correctorum licentia, cum mentem poecilum & non allequerentur. In veteribus excusis recte legitur:

Nam, que mortalis species, qua amentia maior, &c.

Illiud, *que mortalis species, dictum, quomodo, Nam, que tua humanitas, illipares.* Dictum vero *et. & tunc opus.* Nam, inquit, si humanam speciem contemplatur, quæ nihil caeleste habet: quæ maior insanias, quæ in caelis illis remotis immorari: haec vero propria terrestria negligere species, nō significat vero tantum id, quod extra appareat. Ergo, vt dixi, *et. & tunc opus* dictum est.

Premiung, labantes? Malo, quod illa membrana habebat. — *premiung, labore.* quamquam vt ex illa lectione leuisuscule depravata veritas indaganda sit, statim ex sequentibus patet.

Dum sepe precio? Non minimæ laudis fuerit ex eadē membrana obcursum, & intricatum huic loci sensum expedire. Ex ea igitur ita legimus:

Torquemus miser in parua, premiung, labores
Vt sepe precio redimant, verumq, professi
Tarpe silent artes, viles, inopesq, relata.

Hoc vnum, inquit, facinus, vt quum ex laboribus nostris tantum prouentus, & fructus refecerimus, quantum sumptus fecimus, postea ipsi labores, & artes à nobis negligantur. Puta, Agricolæ, qui agros colendos conduceunt, seu redimunt, tantisper torquunt se, dum tantum percipient ex agro conducto, quanti locatus suite a domino: & hoc solum confidant, possint fructus pro impensa ac labore redire. Quod si modo assequuntur, omnia reliqua perfunditorie agunt. Cum ergo ex prouentus, cultura labores reficiunt, hoc est, vt loquitur Cicero, quando non certatur cum impensis, fructibus vinearum: id nimis est, quod ille vocat labores sepe redimere precio. Illud vero Turpe, quod vix potius legere in illa membrana: dicendum *sia μέτρον*. Propertius,

Et nimis remis audent prope, turpe, Latinis

Principi te fluctus regia vela pati.

Verumq, professi? Verum professas artes vocat, quæ profumtu & impensa pecuniam reficiunt domino. Sic elegantissime Pindarus in solarium sumptuum & impensum Olympionice reddi *καθάρισμαν κατεπεινόντα*, quum gloria illos ex Victoria sequitur. Nam *τερπίστησαν* non sine maximis sumptibus erat, vt sciunt omnes, qui Græcos auctores, præsertim Aristophanem, legentur. Sic ergo *τερπίστησαν* ab ea ratione dixerunt Græci: nimis est, quod sumptus æquat prouentu fructus. Id enim ita Stoici veteres *τερπίστησαν*

τερπίστησαν. Nempe *την λίβη τὰ τελεύτας εἰς αὐτὸν, ὅπε τὴν ἀντιπράτα-* *ληξ, εἰς τὴν εἰν ἀπεγματεῖταις τελείων τὴν αρχήν.* Et Bias recte substitut, & hinc exemptis, videbis ita coniungendum esse versiculum hunc, cum alio, qui proximus post illos tres versus succedit:

Non subito pallere sono: non credere subter
Calestes migrasse minas sub Tartara mundi.

Iam nihil planius ista lectio. Sed membrana iam nos defecit, vt pote quia tantum habet usque ad, *Plenq, defacto.* *Calestes minas, δέον πλούτον.* Qui enim audiunt illos Aetnae tremitus, statim concipiunt in animis suis aliquid humano maius ibi esse, &c.

Vnde repente ques? Totus hic locus ita legendus est:

Vnde repente ques, & multo sedere pax sit:

Concretae animi penitus: neus forte caerulea

Introrsus ipi seruent: neus terra minutus

Rara foranibus venustis abstrahat auras.

Illud, *Concretae animi: animi etiam ignis infra dicet.* Post & vtcunque legi, *Cur crescent anima.* Sed & prior lectio defendi potest.

Hinc infestus. *[Infestus & obnoxius, opposita.* Nam illud pugnat, hoc vero cedens.

Addit concordia vires. *[falsum. manifesto enim legendum, discordia.*

Principi delita sono] veteres excusi: *delecta.* *Lego delecta.* Totus autem locus ita legendus est:

Principi delecta sono premit vnda, fugatq, tauri.

Torrentes auræ — Nam, vt ex sequentibus patet, nunc apparat disputationem, qua vult probare, ventum illum, qui igne animat, excitari matris agitatione, quod ex secretos calles sub terra. Id quod & Aristoteles quoq, testatur: idque vocat *Ιαναλούς εγενεν. Δοκιμ, inquit, Ιαναλούς εγενεν γένος γέγοντας τάχαντας.* Quum igitur, vt est in epitome Trogi, non est: sit, vt Sicilia per fistulosos meatus multa vim subiecti & aquoris excipiat, aquarum ille concursus raptum secum levitatem in imum fundum trahit: atque ibi suffocatum tandem tenet, donec per spiramenta terra diffusus numentrum ignis incendat. Claudianus de Aetna;

Seu mare fulgure ductum per viscera montis

Oppressa ignis aquis, & pondera librat, &c.

Item & Lucretius:

Præterea magna ex parti mare montis ad eius

Radices, frangit fluctus, astumq, reforet.

Ex hoc vñi nra speluncas montis ad altas

Peruenient subter sauges, hac ire fatendum est,

Et penetrare mare: & penitus se cogit arcto,

Arg, effuse foras: ideoq, extollere flammas,

Saxa, subiectare, & arena tollere nimbus.

Addit similitudinem ex organis hydraulicis: vt enim in illis agitatio aquæ tubulis animabat: ita etiā hic in Aetna motus aquæ subterraneæ excitat spiritū: spiritus incendium. Hoc fane, qui in Pureolan agro fuerunt, sciunt verū esse. Nam in eo tumultus ille, & tremitus montis ardantis non alia ex causa fit, quā ex aqua egressum rimatis agitatione. Seneca: *Ignem spiritus concitat: aqua, si ventum detrahens, inertes sunt.*

Senat ore die? In antiquis excusis, *fonsura diu.* Ego lego: *forat atra, fonsure artes dixit Lucretius.* Non probo aliorū correctionem, — *refonante diu Tritone.* Non dubium autem, quin Tritonem ponat inter hydraulic, qui aquarum assilia conceperat aura, voces ederet, vt bucinat, vocem ederet. In Theatris autem fuisse, & cum illis quæ *χαρά* vocabat, ponit solitum fuisse verisimile est. Ex huius exemplo vult probare Aetna spiritus illos ex aqua intus agitata excitari. Quare fallitur multarum literarum *vix*, qui simpliciter hic tanquam de Tritone marino dictum accepit, non tanquam de organo hydraulico. Non enim aduerit similitudinem, qua hic vitetur poëta.

Carmineq, irriguo? Præter primam, hanc quoque addidit *περὶ τοῦ πολεμοῦ*

Quamvis materies] Iam sœpe docuit humorem, quem in se habent καὶ οὐδενί, esse pabulum ignis. nō δὲ μητρί, inquit Theophrastus, οὐμονάς δέ, καὶ ὑπέρτα εἶχε τέλος.

Heraclei] Suppositum à Correctoribus nomine Heraclei, quasi etiam non tacito nomine καὶ ἔρχεται obsecrus ille liber, hoc est ποτένδις vocaretur. Veteres editiones pro Heraclei, habent: *Et dicit vero nihil insuperabile gigni. Quare lego audacter: Et dicit vere nihil insuperabile ab igni. Nam est ea sententia Heraclei:*

εἰ πότε τὰ πάντα σωίσει, οὐδὲ τὸν άναγέννητον.

Cuius sententiae vltimum membrum eo versiculo expressum vides. Et sane non satis erat dicere, nihil gigni insuperabile, cum ea disputatio non sit: sed cum de igne tractetur, & de igne quoque hic mentio desiderabatur.

Omnia quo rerum natura semina iacta. Ex quo igne, inquit, omnia constant. An non igitur his duobus verbis continetur sententia Heraclei?

Et dicit vero nihil insuperabile ab igni,

Omnia quo rerum natura semina iacta.

εἰ πότε τὰ πάντα σωίσει, οὐδὲ τὸν άναγέννητον.

Cuius rei causæ videntur tractatae fuisse in illo Commentario Physico, qui vulgo ποτένδις, notissimo nomine vocabatur, ut necesse non sit, sicuti iam admonui, Heraclei nomen addere.

Sed nūnūm hoc mirum] Εἰς τὸ πάντα ἀγαθόν, est obiectio. Sed hoc mirum, inquit.

Densissima corpora] Respondeat obiectio, quam confirmat exemplis. Eaque puto omnia petita ex illo obscuro Commentario.

Nectapis] Reponit ex antiquitus excusis: *Nam lapis ille riget. Non potest, inquit, εἰλεύθερος, & malleo duci, si runderatur: sed omnino resistit istibus, & riget. Item si exiguo, & leni igne, patente calo, nec inclusum teras, resistit ignibus. Sed agendum patere in obturatis fornacibus candere, & coqui, haud dubie duritiam exuet, nec durabit in ignem. Hæc, ut iam dixi, exempla non dubito quin hauserit εἰς τὸ στοιχεῖον βελλε.* Silicem vero fusilem vocamus vulgo: & ab eo omnia ignaria, fusilia.

Sed non qui nostro feruerit] Legi feruunt. Feruere Leucaten.

Spiritus additus] vel, abditus.

Fabiles operas] Legi, opera. χαρακτῆρες.

Rudibus contundere massū] Lego:

Fabiles opera tibibus contundere massas

Festinare Tudes, sunt mallei, Festus. Inde verbum traditare Lucretio: pro extundere.

Hec operis fama est] Posset legi, summa est. nihil muto. Est autem torius operis Epilogus. Αἴτη ardet, quare? In fistulosa terra spiritus excitatur, ex spiritu ignis. Pabulum ignis maxima laxa, que vocavit molaria. Ita breuiter complexus est torius disputationis summa. Quam & Lucretius quoque ita exequitur:

—Primum totius subcaeca montis

Est natura, sive silicium suffulta cæsternis.

Omnibus est porro selenuncus ventus, & aer.

Ventus enim fit, ubi est agitando percitus aer.

Hic ubi perculit, calefecit q, omnia circum

Saxa ferens, que contingit, terramq; & ab ollis

Excusit calidum flamus velocibus ignem.

& que sequuntur. Sed in his verbis Lucretij tertius à fine versus mendosus est. Legendum enim:

Hic ubi perculit, calefecit q, omnia circum

Saxa terens — Percellit, dæxigūs pro perculit, vt apud

Virgilium— Cynthius aureum Vellit— Vide Priscianum, & Diomedem. Nam non calescit spiritus ille, qui fit aeris agitatio-

ne. Quod si concedamus, non illum calorem ea agitatio-

ne acquirere potest, qui saxa accendat. Sed ex mutuo at-

tritu faxorum, que ipse inter se percellit, excudunt scin-

tillæ: que excepta materia sulfurea, qua totus ille mons

abundat, accendunt ignem.

Spiritus incendi vicus] Hac est veterum excusorum le-

ctio. Que mirum quantum nos iuvat ad verum inda-

gandum.

—Vrgit in arctum

Spiritus, incendi cui vis per maxima laxa. Hoc est, qui accendendi vires acquirit ex mutuo maximo-

rum laxorum attritu. Maxima laxa, vt iam admonui, vocat

molares lapides.

Magnificas laudes] Pulcherrima coronide Epilogum clau-

dit. que tota confat ex narratione veterum monumento-

rum. Sed & hec quoque corrigenda sunt,

Magnificas laudes, operoq; visere templum

Divinitus hominum, aut sacra marmora, resue vetustas

Traduce materia tetrica per proxima satiis

Currimus—

terris per proxima] Scribimus, tetrica per proxima satiis. Hoc

est per summa discrūmina, vt infra:

Hec visenda putas dubius terræq; m. tristis,

Dixi quod potui: neque enim satis confido huic lectioni.

Opera traduce materia eleganter vocat ea, que Græci ἄρχε-

tona, vice, ex quibus multa similia ad exemplum deriva-

tata sunt, vt ex rumpis, & traducibus vitiem multa aliae. Por-

to ut hinc traduce materia, sic apud Tertullianum, producē nu-

mri coitus, libro De carne Christi.

Cernere: & fratre] Reponendū ex veteribus editionibus:

Cernere: quod fratres, illi impiger, iste &c.

Ille canorus] Scribe: —ille canoris

Cordeis Fenices alieno interfert eno. Cordeis, pro cordis.

vnde confundunt condere, Fenices, Phoenices. hoc est Thebanos,

qui ex Phœnicia oriundi sunt, propter Cadmum.

Nunc gemina] De fratribus Thebanis: quibus quum ho-

stis pararent quotannis ciues Thebani, fumus in diuersa

dissimilabat. Paulianas Bœotias, ἔξις δέ εἰσι τοις πάσιν

μητρία, καὶ τὰ ἐπ' ἄλλοις δρόμενα, αἱ θεοὶ αὖτε μετα-

τριῶν πάντων, οὐδὲ τοις πάσιν οὐδὲ τοις πάντας μητρίας.

τοις πάντας μητρίας οὐδὲ τοις πάντας μητρίας.

τοις πάντας μητρίας οὐδὲ τοις πάντας μητρίας.

In quibus πάντας μητ

IN CATALOGA.

Prensus videbo alaribus?
Fallum ad Priapi turbulentis nequitam
Vocare, vbi ad pulsates
Stant in vadis cano retente sordido,
Macras luctantes aquas.
Neq; in culinan, & vni; a compitaria
Dapes, duci sordidas?
Et nomen adscribo] Legendum sine vila controuersia:
Et nomen adscripto tuum, improbe enim appellauit,
cum cinedum dixit.
Fameg, genium] vt famelicis canibus crepare solent. Plau-
tus Milite:
Venter creat omnes has exuminas: auribus
Peraudienda sunt, ne dentes dentiant.
Greci id dicunt μωλύνει, vt Heliodus: οὐδὲ μωλύνεται. In ea-
dem significatione Dentis Varroni εἰς τὸν δὲ σφῆν: vt &
Plauto,
Tege ruina, ne iacentem sub Deo
Ambeſſet algus dentientem frigore.
Hipponax, βαυεικεν.
Δέ χαράντια τάσσεται. κάπτει πρώτη
καυκάσο - Ad quos versus Hippontatis allusit
Aristophanes οὐτοις
οὐτοις, οὐ πέτραι τάσσεται, πρώτης
καυκάσοις, πάντας δέ εις πρώτην δονεῖ.
Quod tamen Scholiaſtes aſſequutus non est.
Scissus, ventrem] Scindere ventrem εἰπει δictum est.
Laberius: Puer nostro illius cadit.
Idem intellexit Plautus Caſina:
Effudere hic volt, credo, vescam villico.
Sic accipendus ious Martialis:
Aluum dixit habere ſeſolam.
In quem enim ſenſum Martialis dixit aluum ſolam, in eum
dem noſter poëta ſcissum ventrem.
birneſſi] reponē hernias. Idem error, qui ſupra.
Pedes inedia] Hoc fit, quia humores deorsum deſcen-
dunt, quām in cerebro ſiſti non poſſunt. Heliodus fra-
gmento μωλάνων ὑπότον per πουωμάχη idem αὐτοὶ γράμματis in-
telligit:
πρᾶς δέ χαράς ἐσθίει θητούμενή τε, καὶ αὖτις,
χλωρή, οὐδελέν, λιμῷ καταπέπληται,
πουωμάχης. eodem anigmate:
- λεπῇ διαχωρίσθει τηλεῖ μέλοις.
Hoc eft, ne fame pereas. Sed πουωμάχη in fame elegan-
ter Ouidius deſcribit:
- genuimq; tumebat
Orbis, & immodo prodibant tubere tali.
Si mibi ſeceptum] Votum Maronis pro ſuſcepto Aeneidis
opere ſuſceptum pro templo Veneris Surrentinae.
Et maxima tauri] Idem ἀποτελον inuenitur & in Ge-
orgicis:
Hinc albi, Citunne, greges, & maxima tauri
Victima, — Vides doctifimum poētam, vidimani
de magnis dixisse, certus veteribus illis, qui pure loquebā-
tur, ita obſeruantur ſuſſe. Quod verum eſſe, maniſto
Plautus docet in Pseudolo, ex verbis lenonis:
Nolo viſtimas: minimis med extis placari volo.
Nam minima exta oppoſuit viſtimas. Sed ludit Comice in
voce minimis, reſpiciens ad minas viſtimas, quibus ſibi litari
volebat. Adolescens vero ioucm non percipliens, iubet ar-
ceſſi agnos, quia ea ſunt minime hoſtiae, & que vere vi-
ſtimae dici non poſſunt, quam ait:
Propera: quid ſtas? arceſſi agnos, audin' quid ait Iuppiter?
Itaque apud Plautū male hoſtie legitur agnīnis extis, quām
plerēque calamo exarata membranæ habeant, minimis extis, vbi ſane vere Plautinus latet iocus. At non ita in vulga-
ta leſtione.
Tinget honore] Scio inſtaurare avis honores dictum a Virgi-

lio, ſed οὐδεις απικεῖ. Itaque hic lego, tanget odore. Graci &
τει τὴν κατα. Tanget, vt Varro, tangere teſtio.
Marmoreus,] Logo:
Marinoreus, tibi diuersicoloribus aliis, &c.
Alas Amori attribuere recentiores poētas, vt aiunt Greci,
quām vetuſſimi nihil tale de eo prodiderint. At fuit,
quām non ſolum alatum, ſed etiam barbatum pinxerunt:
quod minus vulgare eſt. Ita enim eum de ſe loquentem in-
ducit Thieocritus, aut quisquis is poēta fuit, qui ſcriptis
θεοῦ novis:
μὴ τὰ τρέπειν, αἱ ποτὲ οὐδὲ δάκρυα βέβαια λάχανα
λύειν. Ita enim legendum in Theocrito, vbi ποτὲ: Dicte
πρὸ ποτὲ. Sed malo legere hic in noſtro Epigrammate:
Marmoreus, tibi, Diua, ignicoloribus aliis, &c.
Itē hinc inanis Rhetorum manipli, ite hinc:
Scriptis hoc Epigramma, quām Athenas proficiſſer-
tur, vt Philoſophie Epicuti operam darer. Quod alibi
notamus.
Inflata] lege: Inflata vore non Achæico turbz. Sic enim olim
adolescentes emendabamus. Significat loquaces, quales
ſunt cicadas, qua rore viſtitant. Prouerbium, τίνητος α-
λιτερος. Etiam rore viſtitare dicebatur in macilentoſ. Cal-
limachus:
φένειαν κενεῖαι οὐρανοῖς ἔργον εἶχεν εἰς ποτίσαι
εὐδοκεῖαν αἵτινας περιέλαβεν εἴδειν.
Ita correxiſimus. Elegantiſſimum diſtichum.
Et vos] potest legi,
Et vos Stilo Aeli, Tarquitius, Varroq.
Sed aliter excusis eft antiquitus verſiculus iſte:
Et vos ſequiſ, arquiq;, an,
Et vos Seli, Curv, Arquiq; Varroq;? an potius?
Et vos Seli, Itri, Tarquitius, &c. Tarquitius eft ille qui
ſcripti Ostentatiū libri, hoc eft, τεγροπινθ. vt nuper do-
cumentum eruditissimum P. Pitheus noſter. valde placet prior
coniecta, Stilo Aeli, de quo Grammatico vide ſuetoniuſ.
Madens pingui] Madens hic, non tinctus, ſed penitus im-
butus. Martialis:
Iure madens, variog, togæ limatus in vſu.
Δοσποτος. Greci item dicunt purpur bene imbutam,
πειρανησον. Metaphorice dixit Aristophanes αειαλυρδος κα-
ροις, vt hic dicitur madens pingui. Sic Cicero poētas Cordu-
benſes ſetis ſue pingue nefcio quid redolere dixit.
Cymbalum] Videatur prouerbialiter tritum. Nam & Ti-
berius Cæſar Cymbalum mundi vocavit Appionē Gram-
maticum, qui & propter contentiſum ingeniū πειρανησον
vulgo cognominatus eft. niſi malis πειρανηſis, quod
multas in certamine historico adeptus eſſet palmas. Certe
quicquid eft, apud Gellium vbi bis Appion polyhistor ap-
pellatur, in manu ſcripta membrana Appion pliſtonices
exaratum eft.
Nos ad beatos] Vel portus dixit ſimplicer Athenas ipsaſ,
quas petebat Philoſophia Epicurea diſcende ſtudio: vel
portus αειαλυρδος & fluetibus vita, & Reipublicæ, & reli-
gionis ſe ad ſtudii, tanquam ad portum recipi, vbi ab o-
mnibus vita ſepſatib, externa, quies eft propter ea ſubiicit
πειρανησον, vita, ang, ab omni vindicauimus cura. Nihil enim,
niſi αειαλυρδος βον, νέαντον promittit Epicurus.
Itē hinc Camena] olim legebamus:
Itē hinc Camena vos quoq;, ite laſcia.
Neque eius me coniecta reponit. Sed propius ad veſ-
tigia accedit:
Itē hinc Camena vos quoq;, ite Misenæ.
Dulces Camena —
Vt Misenas Camenæ intelligat, propter ſeſſum Nea-
politanum, & Surrentinum.
Dulces Camena] In veteribus editionibus excuſum fuſt
Dulces Camena, animum fatebimur verum.
Lego ſane:

Dulces

IN CATALOGA.

Dulces Camena, cui inſtitutum verum?
Dulces fulbis) —
Satyrus illi] Parodia eft, ex Phaſeo Catulli, quem nos
olim ad deſcenſores totidem laſtis puris Graecis vertimus.
Vetus ſuſtia exercitatio fuit τρόπον, vt Archelatris
accipendum: quem iēcēto amulani Ventidij dicit, hoc
eſt, eiudem quæſtus exercitorem. ſicut & Carulū nomen
proprium eſt, Latinū quidem illud, ſed non Romana-
rum gentium. Eſt enim nomen ſerui inſulari, hoc eft eu-
ſtodiis inſulae cuiuspiam in vrbe: Ergo inſitum Caruli, cuius
Carulus cultus eft. Inſularium vocat Vlpianus ſeruum in-
ſulae custodem. Salſe ergo hominem notat: ut pote quem
dicat noſum inſitum Tryphonii mulioni, & Carulo inſulario
ac cum eis quæſtum de mulioni feciſſe. Haec ſine vlo du-
bio firmiſſima eft coniectuta.
Quintio] Mulas Quintiū mulioni ait totondiſſe: cuius
Balls ueris ſubmulio: aut cauſa perpetuariu muloni
conduxerit. Itaque propterea vocavit eum Cicero ſubfar-
nium mulioni, vt eft apud Pliniū. Nam Quintiū, vt &
alii ſeruit ab hero far, & demenſi ſuui accipiebat, à quo
rurſus & Balls accepere, tatiq; eius ſubmulio. vt o-
minio Quintiū ueritoridinarius mulio: Ventidiū vica-
rius. Sic in Factioribus ſuſtitor appellabatur, qui Con-
ditoris patet. Siquidem Conditor αειαλης την optimus
Glossarius expónit. De quo & ita in veteribus inſcriptio-
bus, m. VI D S A N I O Q U A R T I N . S V C C O N D I T O R . I .
Quinquā ego puto condidores factiorum eſſe eos,
qui factioñem ederent, & miſſus ſuppedarent. vt Factio-
num dicerentur Condidores, quemadmodum numerum,
hoc eft gladiatori editores, in vita D. Antonini Pj. legen-
dumque in optimo Glossario, Conditor, αειαλης ποτων,
vel, δεινης, μηδενι, qui pice illinit cados, quos poſtei con-
dat, & infodiat terra. Horatius,
— Græci quod ego ipſe iſtū Conditor leui-
Sed ad Venitidium, hoc eft ad ſēm, Fuit igitur ſubfar-
nies, & ſubmulio Quintiū i & forſan quāratiū: quod
triētem caperet de toto aſſe quātus, & dodrantē redde-
ret Quintiū, à quo mulas conducebat.
Bidentē dicit] Claudicat verſus. Fortiſſe legendum: Bi-
dente dicit attodifſe forcipe. vt ſic attodifſe, vt attigo, pagō. Niſi
fit, aut bidentē conſiſſe forcipe.
Comita colla] iubata. Recutita colla mula contra Martiali,
τὰ δένειαν πίειν.
Vulnus ederet] Hoc nos Panten vocari inuenimus in illo
optimo Glossario toties à nobis laudato, vi ſupra adnionui-
mus. In eo enim ita ſcriptum fuſt: Pantex, ξενος δια την πειρανησον.
In voragine] Et Catullus: Ferreām vi ſoleam tendi in voragi-
ne muli. Vorago igitur τὸ τείχος.
Depoſiſſe ſarcinaſ] Δραχαι, legendum, depoſiſſe integrum
depoſiſſe. Catullus: Quām mater prope Delium Depoſiſſe
olium.
Strigere mulas] Haec non ſunt vniuſi affiſi. Logo: Strig-
are mulas, leuia, dexter a mulas, vt in quadrigis, leuia dexter equis;
Strigare dicuntur equi quoſ interqueſſunt. Dicitum à
Striga, quod erat πειρανησον, & ſpatium turmarum, in quo
equi stringebantur, a quo nomen habet, vt docet Charis-
tius. Hinc factum, vt quoſ interqueſſunt equi, & in-
menta, dicantur Strigare. Sicut in vulgi fermone Thulco;
& Germanico ſtillae equos dicunt perotigae, quām ad v-
timam emittendam quieſſunt. Quia quām recenter ve-
nit in ſtabulum, quod nunc διλαν vocant, tunc ferre vri-
nam ſolent emittere. Ergo strigare a striga: quod eft caſtre-
ſe vocabulum. Nam etiam rustici Strigam vocant in arando
ſilcum, qui vno duclu proſlu peragitur in longitudinem,
vt ſcamnum in latitudinem. Atque vt strigare equi dicuntur
in actu intermittendo: ſic cum coniuncti actum, hoc dici-
tur protelo ducere. Lictilius:
Quem neque Lucanis oriundi montib; tauri
Ducere protelo validis ceruicib; poſſent:
h h z

94 DE OBITV MÆCENATIS.

Lucilius. Talia hodie in Longobardia, & Hertria bibuntur, quæ vere sunt, quæ Crucia vocavit idem Lucilius. *Vappa* igitur *ol. et ceteras*. At languidum, & exasperat vinum *sableum* vocabant. *Sublestis pictus* est tantum primis lineamentis deformat, ac nullis coloribus adumbrata. Eaque Graece dicitur *vappa*. *Lifta* est *χαράκη*, teste illo veteri Glossario. Sic & hodie lineam vulgo vocamus. *Dicta lilia*, à *νιτην*, p. in t: vt *σάσιν*, *μάλιν*, *βαρνιν*, *περιν*, *σινιν*, *τηνιν*, hinc *χαράκην* pictura primum, hoc est ad verbum. *sableum*. Inde ad alia translatum sumitur: pro euanius, tenui, languido. *Vt vinum*, de quo iam satius diximus, *sableum*. Erat & *κανιος* *οινος*, *improbum vinum*. Vnde, puto, Martialis pessima vina Massiliæ, famos *M. assilanus* vocavit, nisi intellexerit de vini que, vt vitium exuerint, ebbere instituebant famam in loco, quem vocat Nebularium Columellæ. At non sine nostrata, qua nascuntur in Biturigibus viles, alium fumum ebibunt, quam temperatissimam illam cali coquuntur. Ex qua potius ipsa fumum bonum emittunt, quam malum desiderant. Inuenio & *Græcis* infimè vetustatis fugiens vinum *καρπιθων* dictum. hoc est, *κανιον*, & euanius. Taleigitur vocarunt *vappa* in Latini, *Aeolica* voce. Nam vt *Æoles* pro *κανιον* dicebant, *κανιον* sic, vt ego puto, pro *κανιον*, *κανιον*. quod ita vocarent, quicquid non merum, sed dilutum esset. Vnde vinum spureum & fugiens ex nomine Latinus dicitur. Quod autem *vappa* in feminino genere dixerunt, est eadem ratio, qua & *schema* eodem genere declinatur. Plautus: — *Cum seruili schema*. Sic *firma* feminino genere annū *Turpilium*. *Schema* vero, vt Plautus usurpat, est penula *seruila* genus. Id & in Syracusana lingua inuenitur. Theretras:

τοις αὐλοῖς στένεται. οὐ δύσιον, οὐ τύχη μάκρη.
καὶ να δέρεται γενετικήν εἰς τὸν πόνον τοῦ ποντικοῦ.

diffusa] Legō *defusa*. Vinum defusum pateris. Sed & tibi de hac re satisficeret doctis. Lambinus noster in Commentariis suis in Horatium.

Huc Albidam] Ita vocat Silenus. In prologo triuiali, & in epito, sed & in *στρατῳ*, & in *ρεσ*, factio, quod præpositum est Bacchidibus Plauti, ita Silenus de se ait:

Afribidam me longi vocant greci. *Greges autem Ionij*, sunt histriones, vt alterutrum sit legendum: *Afribidam*, an *Albidam*, plane ignoraremus, nisi subiunxi set:

Quod Afri vel ut senex veretur. Legendum enim *Afrida*. Prius enim dictus *Afribida*, forma patronymica, quælia multe compónit Plautus iocans, vt *R. pacidus*, *Plagipatid*. Hoc ex imitatione *Ædolum*, qui fere epitheta patronymicæ formant, vt *αντιφίδην*. *Afribidam* autem ratio etyma postulabat. Sed consultum est euphonice, vt *αντιφίδην*, pro *αντιφίδην*, *αντιφίδην*, pro *αντιφίδην*. Verum in illo prologo est *τὸν πόνον*, quasi *vehiterium*, vt *Afriida*, pro *Afribida*. Inde *veterinaria animalia*. Ergo *Afrida* Silenus dicitur. In eodē prologo tolerabilis erat lectio, *Afribid*, quod illi imperiti libarrij inter b, & digamma nullum discrimen faciebant.

Pestrum delictum] vetus membrana, *nostri delitum*.

Nunc vero in gelida] vetus membrana,

Nunc vero in gelida sedis tenuis sedet.

Nunc prole] Corrimus — *τον πόνον*, hoc etiam confirmat scripta lectio, item illud, — *τον πόνον* auro.

Formosus] Legit manu scripta membrana,

Formosum tenera decerpens ora pueræ.

Anne coronato] Lapidés inscriptos, qui tumulis imponebantur, item & cippis coronis honorarū ad eos notum est, vt exemplis opus non sit.

IN ELEGIA M DE OBITV
MÆCENATIS.

HOc opus Epicedium scripsit idem, qui & de morte Drusii ad Liuam, hoc est C. Albinianus Pedo.

Nam sane nimium sinitre quidem iudicarunt, qui id non ab illo illius felicissimi seculi poëta, sed ab alio potius, qui multo posterior erat, exercitationis gratia scriptum esse contendunt. Extiterunt & qui Laetantio proper stili, si Diis placet, affinitatem attribuerent. Primum ego neque Laetantij esse dicebam: neque verum esse, quod ipsi adstruunt, stylum similem esse Laetantiano. Alter enim, vt ille ait, catuli longe olen, aliter sues. Deinde scriptam esse bono illo seculo non obstat humilem, *καὶ περιτελέστεν*. Non enim propterea non pure Latinam esse consequens est. Deinde in hac elegia multa sunt cognitū digna, quæ illis Scholasticis poëcis in mentem venire non potuissent, certe scio. Præterea de presenti re loquitur, tanquam testis. Nam de Lollo, qui fuit amicus Horatij, mētēnem facit, vt & propter sermones, quos de Mæcenate cum Pedone Albinoiano ille faciebat, propterea excitatum sē ad hanc elegiam scribendam restet, cum alioqui Mæcenati ipsi de facie notus non fuisset. Sic enim ait:

Nec mihi, Mæcenas, tecum fuit vīsus amici.

Lollus hoc ergo conciliavit opus.

Fidus erat vobis n. m. propter Cæsar's arma.

Cæsar's & similem propter in arms fidem.

Quid quod huiusmodi tam exacte *εἰς περιτελέστεν* singi non possunt? Quare eo seculo scriptā esse dubitare nullo modo possimus.

Defleram iuueniū] Epicedium suum de morte Drusii non intelligit, qui iuueniū in Germania perire, vt ibi annotatus. Non enim potest esse, cum post Agrippam mortuus sit, puto Marcelli Octaviae filij.

vt iuueniū] Lege ex manu scripta membrana:

vit iuueniū deflendus enim tam candidus, & iam

Longius anno viuere dignus aro.

Nam Mæcenates non minus, inquit, deflendus, quam quisvis acerba morte iuueniū praeveit, ut pote qui quovis sene dignior erat longius viuere.

Non oblitus] Vetus membrana:

Non oblitus tamen sed repetit, senes. putarem:

Non oblitus tamen subripit atq; senes. Nam subrepet scriptum fuisse mihi persuadeo, quæ fuisse illorum libratorum oscitantia.

Lollus hoc] Maximus Lollius. Horatius:

Troiam bellū scriptorem Maxime Lolli.

Ouidius in libris de Ponto scribit ad Maximum, qui, vt puto, iste est. Eum ex Ouidio, & Horatio oratorem celeberrimum fuisse colligimus. In veterioribus excusis non Lollus, sed Ilius legitur. Posset, Ailius. Nam Ailius, & Ailius scribent pro Aelius, Aemilius. Hic & amicus Horatij fuit, estque Aelius Lania.

Aeli retuso nobilis ab Lano.

Sed vetus codex calamo exaratus retinet Lollius. Quare nihil mutandum.

Fidus erat vobis n. m. propter Cæsar's arma.

Nam vobis amicissimus fuit Lollius, tibi, & Cæsari, quo magis illi de te narranti fides haberi potuit.

Regia eras] Reponendum ex veteri membrana:

Regia eras, Etrusce genus tu Cæsar's alni

Dextera. — tu Etrusce genus regiū, eras Cæsari dextera, hoc est, primus secundum Imperatorem. Statius:

— vidi omni te pridei: in flore iuuentu

Te magna propria, propiusq; accedere dextra.

Habebant enim gradus quosdam amicorum illi summates viri, vt & vina prima, aut secunda nota. Seneca lib. v. De beneficiis:

Habuerunt itaque isti amicos primos, habuerunt & secundos numquā versos, sed sine dubio significat assidū comitem Cæsari. Martialis de cane Lydia: Lydia dicebat domino fidissima dextera. Regium genus Mæcenati fuisse qui nescit, Horatium non legit, filius enim Menodotus fuit, qui Cæsari contra

contra Pompeium affuit. Illi vero Menippus pater, filius Cæcinae Regis Etrurorum, Horatius:

Mæcenas atatus edite Regibus.

Nam Cæcina Rex Etruria, atatus Mæcenatis. *Vincit vulgares*] Occurrit hic duabus obiectiōibus, quæ in Mæcenatis cum studium lapillorum, tum luxum, & delitias iactabantur. Nam de studio lapillorum responderet hoc versiculo:

Vincit vulgares, vincit Beryllus arenas.

de luxu & animi molitie, illo: *Quod disinctus eras &c.* Ac quum lapillorum studioſissimum fuerat Mæcenas, videtur habuisse in delitiis beryllos. Ergo ita diluit obiectiōēnē poeta, eum gestasse beryllum non immerito, quum scilicet illa gemma omnibus præcellat. Quare enim obiicit illi quod rem preciosissimam, nec vulgatum in precio habuerit? Nam sane studium suum in lapillis ipſem hoc Epigrammati de morte Horatij Flacci ita proficitur:

Lugent, o mea vita, te smaragdus,

Beryllus quoque: nec nitenes

Nipper, candida margarita, querib;

Nec quos Thymica lima perpoluit

Anelos, nec lassis lapillos.

Quod disinctus] In alteram obiectiōēm. Iam diluebat, quod illi obiectebat luxus in vestitu, & lapillis. Nunc, quod & animo quoque, nedum corporis cultu disinctus dicebatur, defenditab ei⁹ simplicitate. Seneca, postquam produxit in medium Mæcenates versiculum: *mox, alte cinctum, inquit, putes dixisse*: Neque solum cultum eius mollem, & dissolutum, sed & orationem quoque *περιπέπτει* fuisse annotat. Seneca: vt etiam eius *περιπέπτει*, *περιπέπτει* orationis cauilletur Augustus: Sed melius ex hominis oratione noueris: vt illa: *Anne, stūtisq; ripa comantibus vide ut alacrum lirinibus arant, versōsq; rudo remigant hortos.* Volut enim dicere, quod Virgilus:

Viridesq; ecant placido ejore filias.

Sane non minus ambitiose hic de aqua, quam de aere apud Aristophanem *ἐπινείν*:

ἔγινον αἱ δέρη οὐλαρά τε περιπέπτει.

Item, *Femina cirro crissate labris columbat*: *incipit q; suspirans, πινετε λακά feruntur*. Tamen *columbatim ferente basia* dixit Cn. Martius: & *σειρεπεῖς διὰ παντερ* *Θ*-ap Græcos: Item de domo, quo diriperetur: *Tyranni irremediabilis factio rimantur epulis lagenaq; tentant domos, & sepe mortem exigunt*. Nam Tyranni irremediabilis, Græciſſat ambitioſe, *τοπίου ἀρμέσου*, pro quo optimus Poeta, *implacabilis, implacatus*. Rimari autem domos lagena, aut epulis in direptione, quum milites omnia *έρω τάρα* ferunt, aguntque: vt quicquid esculent, aut poculenti inuenient, diripiunt, illud vero, mortem exigunt: cum etiam interficiunt, nec vt alij, pecuniam exigunt. Itēm tenuitatem familiæ quim describit: *Genium festo vix suo testem, tenuisq; Cereris filia, & crepacem molam*. Focum mater, aut vxor inuestiū. Magna sane hyperbole, vt Genius a tanta tenui familiâ abit in suo festo, sine quo festum esse non potest. & farinam in molendino per fistulam manantem vocavit filia tenuis Cereris, quod tenuis eius dicitur, vt fili. Deinde *inuestire focum*, pro fouere, & calfacere, ambitioſe nimis a Vesta vocavit: & melius legeretur, *inuestire, quām inuestiū*. Hæc vix intellecta a multis, itemque valde corrupta apud Annem Senecam, & simul cum ipsius Seneca verbis con turbata ideo adduxi, & exposui, vt lectori de Mæcenatis oratione gustum darem: quantum ex eius his pauculis reliquias, & analæctis colligere potui: & vt apud Senecam emendatiora legerentur.

Inuidē] Vetus membrana, *Inuidē*.

Num tibi non tutas] Vetus scriptura, *Nunc tibi*. Corrigō, Nunc cubi. Interrogat vero quasi de nocturno infessore, & præmiatore. Pro Cæsari hōpes, calamo exarata membrana habebat, Cæsari obſes, item & antiquitus excusi. Ea vētor est lectio. Reliquerat enī Mæcenatem in vrbe Augustus

tanquam obsidem, & pignus sui, cum in Orientem proficeretur. Quocirca subiungit, — *Romanæ tu vigil vrbis eras*. Corn. Tacitus lib. v. Ceterum Augustus bellū ciuilibus Cilium Mæcenatem equeſtris ordinis cunctis apud Romam, atque Italiam preposuit.

Splauit amanteū *καὶ οὐτε* *ζωτα* ad amicam. *Qui tergit* *Ταὶ γερές* *ταῖς λαβούσι* proterbialiter dixit. & Plautus Bacchidib:

Perī hercle: Iembus ille mibi ledit latub.
In latere enim sunt partes *καὶ οὐτε*. A quo dicitur *τεργέτης* latuſ alicui, *το δρόφοφατ*.

Maius erat] Semper enim contentus fuit manere p̄tia-
tus, Seneca. Item Propertius:

Mæcenas Eques Etrusco de sanguine Regum;
Intra fortunam qui cupis esse tuam.

Paucaq; pomosi] Intelligit hortos Mæcenatianos ad Esquilias. Subiungit enim:

Pieridai Phœbūq; colens in mollibus hortis.
Marmora *Μαρνῆ*] Legebam, Marmora *Μαρνῆ*. Sed manū scripta lectione aliter docet legēdū. Ea habet Marmora *Μαρνῆ*. Legō, Marmora *Μαρνῆ*. Nam sane prius scriptū puto *μίνει*. Marmora monumenta diūtū, vt, *rete iaculum, lapide silice &c.* vt in Catalectis annotatus.

Illiū pīcōfī] De pugna navalī, quæ commissa est in freto Siculo cum Sex. Pompeio Cn. F. Propert. lib. i. Eleg. & Appianus.

Ignibus] Lego, Ignibus hostiis tradere ligna ratis.

Quam tener] Melius vetus membrana:

Iam nunc ille tener, tum gravis hostis erat.

Ille, qui hunc tener, & fluxi animi incessit. Græcis melius exprimitur, *οὐλαρά ποτε οὐλαρά*.

Adius

Ganymedes veteribus Latinis *Catamitus* dicebatur. Plautus Menæchmis,
Vbi Aquila *Catamitus* raperet, aut vbi *Venus Adoneum*.
Nam viderunt *Caro* *quod id est* cum *Caro* *de*, detorūt esse. *Caro* enim, & *Caro*, idem. Ut prius dicere tur *Gadavidus*, inde *Catamitus*. Sic *Laomedon*, pro *Laomedon*, quanquam *Festus* legit *Alumento*, sed mirum nō in corrupta exemplaria *Liuui Andronici* inciderit. Nam *Laumento*, non *Alumento* dicitur *Laomedon* videtur. Sic *Petrionis* dixit, *Laumento* nati, pro *Laocoonte*. Sic in epistolis *Cæciliij Plinij Laudicen*, pro *Laudicen*, vt alludatur ad *Laudem*, & *Laudem*, *Laurum* Leinece.
Et preſo] *Martialis*:
Ille ſum tiniſſim⁹ vnguibus hafit onus.
Victor patiatur] *Vetus* membrana, patiatur. *Lego ſpatietur*.
Victorem vicit] *Vetus* tam ſcriptura, quam editio:
Victor amet, viſtusq; metat.
Quod ſane poſtulat ſententia.
Verberat egelido] *Virgilii*:
Aut arguta lacus circumvoluit birundo.
Suspicio tamē legendum eſſe:
Verberat egelido garrula vere lacus.
Ut intelligat lacunaria domorū. *Lucill.* – resultantes ad eſq; lacusq;. Id eſt, ad eſlaqueatas, ērā ſuī.
Indulſit merito] *Melius*, *Indulſit*: merito.
Vifcera difſecti] Legeram olim:
Vifcera difſecti mutauit *Aetias agno*
Aetis: & ſuccis, &c.
Quam quā reiūiam, cauſa non eſt. Tamen alia eſt in membranis ſcripta:
Vifcera difſecti mutauerat aetis agni
Aetis facis omne perit a ſuis.
Quā cum aliquot maculis asperfa ſit, ita eluenda mihi videtur:
Vifcera difſecti mutauerat aetis agno
Aetis facis omne perit a ſuis. Aetis, eſt aetris, & Eue-
nis, *Eleus* Proprio. *Aetis*, *Eleus*, *tau* *Eleus*, ſunt qdāq; ſuī. Nam ita vocat Theocritus, qui hic fuci dicuntur. Omnipre-
rita ſq; legendum. Eſt enim Grecorum mōdūs.
Redditū arborib⁹] Hanc ipsam ſententiam *Moschus* in Epicedio *Bionis* poēta *Bucolici* extulit:
εἰ αἱ ταῦτα μελέα τοῦ ἐπί τὸν καὶ πονόλην, ή τὰ γλυκά στήνα, τὸ διατέλεον αὐτῶν, νέφερον αὐτῷ λόγον, γένεται τὸ διάλογον τούτον.
ἄλλες δὲ αὐτοῖς, γλυκέροι, οἱ συνοιδεῖσσες, ἔτετην τοῦτα δέσμους, ἀνέκοι εἰ γένεται ποιητικής θέματος μετρία.
Idēm & Horatius: *Difſerat inuenies, &c.*
Ergo non bonum] nō Ergo habethic eum locum, quem apud Prōprium:
Ergo *Musarum*, & *Sileni parrū imago*, &c. *Plautus Cäfina*: – nempe tute dixerat
Tuam arceſtūram hinc eſſe vxorem mean.
S. T. Ergo arceſtūram air: sed dixisse te
Eam non placentur, – In Bacchidibus:
Non hic placet mibi opnatus. P. I. Nemo ergo tibi
Hac apparet, mibi paratuſt, qui placet.
Vt uere cornes] Hoc primum dixisse Theophrastum morientem, & ea de re ad naturam conquestū, memoriae proutum eſt.
Pascitur aurora] *Melius* vetus ſcheda, *Nascitur*, hoc eſt reſcitur, renascitur.
Vt tibi vita foret] Scilicet, perpetua. Malo tamē, Vt tibi
victa foret – nempe ſenectus.
Et modo puniceo] Reſtutus ex veteri ſcriptura:
Et modo peniceum rore lauant torum.
refſcientis equi] ad verſuram ſciliſt. Nam peracto actū ſuo, quod veteres vocabant protelum, equus ad verſuram refſicit. & hoc eſt finitū ſpatium. Putauit & aliquando legi

poſſe, refſiantis equi. hoceſt, qui finiuſe curriculū, & ſpatium ſuum. *Spatiari* proprie eſt in ſtadio currere. Nam nō ſed horū, *Æoles* vocabant *Æoles*, vnde Latini, qui multum *Æoles* imitantur, fecerunt *Spatiari* ſuum. Statius: iam ſatis longo ſpatiata campo. Nam perperam vulgo legitur, ſatiata.
Quæſiuerū tori] *Vetus* ſcriptura, Quæſiuerū chorū. Nempe ſtellarum chorū. Nam & ita Varro dixit, cali choreas astricas. Totum diſtichon ita legimus:

Quæſiuerū chorū iuuenem ſic Hesperon olim,
Quem necdum medio ſoluit in igne Venus.

Quem, inquit, necedum medio curriculo ſoluit, & dimittit Venus. Nam *Vesperum* citiſſime confidere curſum ſuum, cum vix alia aſtra apparuerint, notiſſimum eſt. Iccirco Venus eius amore capta citiſſime ſoluit eum in medio curſu: cum interim chorus aftrorum iſum, qui princeps chorū eſt, & primus appetat, deſiderent.

Quem nunc] eſt ſpatiū ad Maſcenatem caelo iam receput. Quem tu caelo receput coſtratio curſu vides ire alio nomine, nempe Luciferi.

Nunc ego quid poſſum?] Scribe:

Nunc ego quid poſſum, Telus leuis offa teneto.

Nihil aliud in praefenti tibi poſſum, quam ut precer hoc, Terram tibi leuem eſſe. Ille erat ſemper & enigmo in mortuοs. a qua ſuperiōne Euripides Elena:

εἰ γέ τινα οἱ θεοὶ οὐρανοὶ^{τοῦ}
δέ τινας οὐρανοὺς πολεμίους θεῶν τοῦ
νέφη καταπικτούσιν τὸν τύμβον ρεον.
κακὸς δέ τοι οὐρανοὶ περοῦν οὐρανοὶ γῆς.

Sic eſt Maſcenātū Sine dubio eſt alia Elegia a ſuperiore diuerſa, & inſcribenda mihi videtur: V E R B A S V P R E M A M A C E N A T I S. quod enim eiudiem auſtoris ſit, & de ea de re, propter ea cum ſuperiore coniuncta.

Primū turpiter] Non turpiter, ſed Iuppiter habet mēbrana. Id quod verum puto, eftque *haec* diſtum. *Catullus*:

Doctis, Iuppiter, & laboris. Idem:
Iuppiter, ut tristi lumina ſepe manu.

Et magnum magni] Educauit enim, & ſuſtulit Brutum C. Caſar, quem etiā in bonis ſuis hæredem ſcripferat, habuitque filij loco, adeo ut quum in Senatu trucidaretur ab homine ingrato, ad eum dixerit, – οὐ τέχνην; Videlicet autem ex Tragedia quadam, diſtum ex persona Clytemneſtra ad Orestem, quum ab ipſo interſiceretur: aut Eriphyle ad Alemanem.

Difſedo velleſi,] Melius vetus tam ſcriptura, quam editio: Diſtudio velleſi, prius, eſt ſpatiū. Quare ſu biungit, – non omnia dixit. Vtinam, inquit, prius de eſtiffem, quam illud diſtūm gliscere inciperet. Velleſi mori, ex lauūs dixit pro, vtinam mortuus fuſſem, aī ſeptem ſuēv.

Sed maniſtus erat] Purus putus *Helleniſmus*.
Διὰ δὴ δέ τοι λεπτούχον, λεπτοῦ μέρη.

Quarebat amata] Terentia ei nomen erat. Ea fuit mulier moroſiſſima, & importunitis morib⁹. Cū ea ſepe lites habuit, ſepe redit in gratiam Maſcenātū. Itaque ſalle dixit Seneca, eum milles vnam duixisse vxorem. Vt ex hac historia inter pretanda fit lex 1 X I I I, de don, inter virum & vxor.

Dum morior, ſatis] nō ſatis, conſlamatum eſt. *Plautus Captiuiſ*:

Liber captiuos auiſ ſera confiſiliſ eſt.

Semel fugiendi ſi data eſt occaſio,

Satis eſt: nunquā poſtila poſſis prenderē.

Fuiſſe tibi] Hoc eſt tuus fuſſem, Val. Cato in Diris:

Et vobis nunc eſt, mea que ſuit ante voluptas.

Item, – mea quod formoſa puella

Eſt vobis –

Me potuſſe velim.] *Vetus* ſcriptura: – te potuſſe.

Hoc eſt, nec vlt̄a aliud a te peto, quam ut per te liceat mihi

iacere ſub terra aqua. Legendum vero, & ſententia, & ea

dem veteri ſcriptura, poſtulante: Hoc mibi contingat.

Exemplum vixi] Putare legendum eſſe.

Exemplum vixi te proprie nobile, & obte

Vnu Maſcenātū, teg, ego propter exam.
Peti ſidera ſero] Ouidius:
Optati petere celeſtia ſidera tarda. Horatius:
Seris in celum redeas.

Et tibi ſucrificat] Tibullus ita loquitur:
At tibi ſucrificat proles, que facta parentis
Angeat, & circum ſicut venerande ſenem.

Metaphora a ſtolonibus, ſeu pullis arborum earum ſtipiti bus adnaſcentiū. Hoc enim eſt ſubcreſcere, & ſuboleſcere, vnde ſobolus *ἀσθενες*.

Et tradant porro] Sane ſi lego, Et tradant porro. Vt perſiſtat in metaphorā ſubcreſcēdi. Nam porro trudi dicuntur gēmæ arborum, & ſtolones, cum incipiunt exiſtere e cortice.

Sic ſecura tibi] *Vetus* editio:
Et tibi ſecuro cumpriūm *Liua coniunx*. Puto:
Sit tibi ſecuro ſupremūm *Liua coniunx*.

ſupremūm eis τέλος.

Inuenes bū] C. & L. Agrippa. Hi adoptati fuerunt ab Au-
gusto. Bis Caſare dignos dicit, priū quod Agrippa ge-
neri Auguſti filij: deinde, quod ab ipſo Auguſto adoptati.

Explat amiſi] Explat deſtū amiſi Marcelli Agrippa, cuius filios tu adoptasti. Maniſto ergo intelligenti filios Agrip-
pa, qui adoptati fuerunt ab Auguſto, & Caſares de-
clarati, ut ait Tacitus. Et Ouidius de iſdem intellexit:

Caſare viſturo, Caſaris, precor.
Quare errat bonus Domitius, qui de Tiberio, & Germanico intelligentum putat.

IN ELEGIA M. C. PEDONIS ALBINIANI DE MORTE CL. DRVSI GERMANICI AD LIVIAM AVGVSTAM.

Hi vius quoque Elegia: idem auſtor, qui & ſuperioris.

Quādūm enim ſuperius mollem virum Maſcenātū, & diſtūm pari, ac ipſe vixit, licentia, hoc eſt molli, ac remiſſo ſtilo proſecutus eſt: hic vero principem ma-
tronam accuratiore, ac grauiore dicendi genere alloqui-
tur: non tamen in omnibus ſui diſimilius eſt. Quod enim hic legitur:

Nec nocuiffe vlli, & fortunam babuiffe nocendi:
quid aliud eſt, quam id, quod ſupra dixerat?

Omnia quādūm ſunt tamen caruſ amico:

Te ſenſit nemo poſſe nocere tamen.

Item, quod hic de Fortuna:

Illa rapit iuuenes, ſuſtulit illi ſenes.

Item, de morte:

Illa rapit iuuenes prima florente iuuentuſ.

Non oblit a tamen & rapit ille ſenes.

Quādūm hic proſuſtulit, quidam veteres codices habēt,
ſuſtinet. Viderunt autem Neroū vel potius Druforum fa-
milia cliens ſuſtisse C. Albinianus. Nam & is eiusdem Drufi Germanici navigationē in Oceano carmine cōſcri-
piſt. Cuius hodieque fragmentum extat. Deinde Tiberij fratris Drufi comes, & ſcriba fuīt, vt ex Horatio odorati ſumus. Quod enim Ouidio hanc Elegiam attribuerunt, fruſtrati ſunt. Nihil enim diſimilius. Quādūm versi-
culū, qui hic legitur,

Altius & viuſiſſi exeruiffe caput: inuenias in Faltis:

Altius humanis exeruiffe caput.

Sed haec non mirabitur, qui ſciit & Tibullianū versi-
culū in Ouidio reperiſt:

Cum occidit fato Consul vterq; pari.

Et multa talia. Quare quādūm ex hominū
mentē ſuſtulerimus, extorquenda & alia quoq; iis, qui putant hanc ſcripta eſſe de morte Drufi eius, qui in Germania perii, filij. Quādūm contra ſit is Drufus, qui in Germania occidit. Nam quādūm Liuia cōuenit in manū mariti Auguſti etenim priori viro Tiberio Neroṇi, nō multo post eum eni-
xerat, iam grauida ex priore viro, ex quo & antea Tiberiū

Claudium Neroṇem, qui poſtea rerum poſitus eſt, priū ſe-
partu ediderat: poſtea in domo Auguſti hūc Drufum, nul-
la poſtea ſobole. Eſt ergo is Drufus frater Tiberij, qui poſte-
ea, vt dixi, rerum poſitus eſt. Is, qui poſt partam de
Suevia, ac Sicambria victoriam Consul absens factus eſ-
ſet, morte preuentus nec triumphum, nec honorem iniure
potuit. Vide Epitomen Liuui, & Dionem. Sunt quādūm
paucia admodum hic animaduertenda. In ceteris diuinius
nobis immorandum eſſe non duximus.

Hei mibi quādūm facile eſt] Eam ſententiam priū extulerat
Aeschylus Prometheo:

Ἐλεφρόν, οὐτις πηράνων ἔξα πόλια
ἔχει, φεργανῆν, ραθετηρί της καροῖς
τεχνώντας – Dio historicus: θέων την πάρον καλῶς εἴ-
ρηται, ὅπ πάντας την τεχνήν της καρπίται.

Terentius:

Facile, quādūm vademus, recta conflit. egyptis dāmus.
Percepta, mente] Lugo, precepta, iq; mente. Virgil.

– Si licet precepit egyptis.
Caſari illud opus] Ita vocat inſtitutum, & formatū Ca-
ſare. IN Maſcenātū Epicio:

Et in igniū magi Caſari illud opus.
Ergo ſeipſe imitatū.

Et incāſum tua nomina] Incāſum, & fruſtra Consul in-
ſcriberis. Infra:

Nunc primū ſcriberis Consul, viſtorg, parentis
Sic mibi, ſic niſiſ ſe nomina tanta reſerſe?

Nec tu tot verba boſorū] Lege:

Multū in te aniſi. Nam cū tot turbab boſorū,
Omnis cūtū virtus contigit, vnuſ eras.

Congelat interdū] Homerus de lacryma, ὥστε καὶ γίγνεται.

Et vidi euf

HANC Lucani Eclogam esse, fidem fecerit & scheda calamo exarata, in qua scriptum iuueni: LVCANI CATALECTON DE LA VDE PISONIS: tum & Piso iste, ad quem scribitur. Qui cum primoribus nobilitatis Romanorum iuuenibus conspiratione in Neronem facta signiferum eius consilij de legit Lucanum, multis iam sibi beneficiis deuinctum. Scriptus & alia Lucanus, ut Orpheus: quod testatur Statius. Et ex eo poëmatem citant Grammatici: -gaudent a luce relictam

Eurydicen, iterum sferantes Orpheus Manes.

Item Hectoris Lytra. Statius:

Ac primum teneris adhuc in annis

Ludes Hectora, Thestalosq; currus,

Ac supplex Priami potens aurum.

Item Catacaemon Iliacum. Ita enim legendum apud Placiadem, ex quo haec proferuntur analoga:

Haud aliter raptum transuerso limite anhelit

Flammatum Phaethontia poli.

Nam Nero, quum *glas* & *λαός* ageretur, Romanum incendit. Ad quod poëma allusus Statius:

Dices culminebus Remi vagantes

Infans domini potentis ignes.

Atque de his haec tenus.

Hymna magis placaret *Hymna*. Nam prius torrebantur; deinde faxo frangebantur.

Cum tua *ηαστος*] Cor. Tacitus, de Pisone: *Nang* facundiam tuendis ciuib; exercebat; largitionem aduerfus amicos: & ignotis quoq; corni sermones, & congressu.

Sic *aurea*] Hic *aurea* tantum eques. Nam *Aurea* & *τάλαια*.

In veteri *Glossario*, *Aurex*, *solitarus*, *ιπτερος*.

Videntur autem initium hunc poematio defessa. Nam ita in manu scriptio incipit;

-nihil est, quod texas ordine, longum.

Vnde prius cepti surgat mihi carminis ordo? & sane non dubito hic principiū defessa, quemadmodū diu finis quoque absuit, quoniam ego inueni in illo codice, & non omisit Antuerpenensis editio. Videtur autē proverbiale fuisse -nihil est, quod texas ordine, longum. nam in Ciri quoque repetitur. Solitarium vocat, qui equo singulari vehit: hoc est, τένετον, qui & Singulator in eodem Lexico dicitur.

Turbida prolatu] Apud Ciceronem pro Murena, & Plaut, Captiuus.

Tefis Acidala] Statius:

Tu dulcor populi longe emigrantis Apollo.

Caius adhuc volucrem longa certe sedentem

Resciciens blande felix Eumenis adorat. Item:

Nostra quoq; & propriis tenuis, nec rara colonis

Parthenope, cui mite solum trans aquora vecla.
Ipse Dionaea monstrauit Apollo columba.

Quare ait Pisonis eloquentiae testem esse Neapolim? Inteligit de quinquennali ludicro Neapolitano, in quo Poetae, Oratores, & Musici, aliquique certabant, De eo sepe Statius in Siluis,

Et digna suis] Cor. Tacitus: Aderant etiam fortuita, corpus procerum, decora facies, &c.

Iuuat indulgentia] Cor. Tacitus: Lenitatis, ac magnificenter, aliquando luxurii indulgebat.

Calculus] Calculorum ludus, & latrunculorum, idem est.

Ouidius:

Sue latracini sub imagine calculus ibit.

Lucilius lib. xiiiij.

Agere & *Agere* mutuorum eius epitheta enum- ciant.

Aeschylus versus apud Aristot. emen-

dantur.

Agabus.

Agriopis Ophel vexor.

Agrippa filii.

Ali.

Ali articulus Arabum.

Alaria vespa.

Alambicus vnde.

Alcaethous Pelopis filius.

Alchymista, vnde.

Aleria, seu Galeria, Colon.

Alpinus.

Alta igne, Grecissimus.

Almagaze.

Almaniac vnde.

Aluvias nomine quid Greci.

Alumna, ηρωφος.

Aluus.

Almimbata, Syriacum.

Almentati calcii.

Amnis vix fumis.

Amor antiquitus non pingebatur ali-

am.

Amor barbatu.

Amorevosa.

Amyleum Thallus.

Amuleum.

Amysibos.

Amynaeus έχεις.

Amulogium.

Antifita.

Apamea in sole formam habebat.

Aphes Britomartis.

Appion Pliotonides dictu.

Apponi fenen.

Apprium Virgilio quid.

Appuloph. illustratus.

Arithoph. emendatur.

Arribus emendatur.

Arpendia.

Arpennum.

Arripendum.

Arria ager.

Aroidea.

Assa perferentaria.

Affus Sol Ciceroni.

Alera effusa.

Alethes emendatur.

τό Αριχε Virgilio.

Altij poeta locis.

Anciputum veterum, quale.

Antra.

Aurex solitarus.

Auriga pro equite.

Auriplices.

Aufonius corrigitur.

Axedes Hispanice.

Ägor Attica.

B. Bepaxi ζεν Hipponafti.

Bellus Ventidius Picentinus.

Belli lege.

Bene ritus.

Benna.

Bidentestam.

Parthenope, cui mite solum trans aquora vecla.

Ipse Dionaea monstrauit Apollo columba.

INDEX RERUM ET VERBORVM

NOTABILIVM, QVÆ IN HISCE COM-

MENTARIIS CONTINENTVR.

A.	Banes	49	Bibul Syriace.	56	Editor maneris.	89
	Aries lapidiferi	75	Blētōνα μαστίχα.	67	Effigie, τὸ εἰδωλον.	52
	Aris, & acis nomine		Bonū lūcens, Græcissim.	50	ειδουφάζειν.	77
	quid apud Celsum	81	Bocchus herba que, ignoratur.	56	Elogium quid.	56
	Additū alicui	61	Boumator.	90	Emanjor.	84
			Copia.	92	ειδωτικός.	83
			Copula.	94	Ephebus Luna.	84
			Cornuētū cornētū hominēs.	75	Epitogium.	56
			Cornutū interp. Persiū locū.	86	Epops histrio ex Aeschyla.	79
			Corona Grece originis vox.	61	Erechtheus.	57
			Cortina theatri.	72	Ἐργον γένεα.	96
			Corymbus quid.	67	Erifre rediūs, Homericum.	54
			Cote, Gallica vox, vnde.	61	Ερκαντ.	67
			Cotytiā.	54	Eritae, να.	86
			Cotytiā Dea.	ibid.	Ἐρωτ.	ibid.
			Couīus.	90	Ἐρωτίς, Syracuse, quid.	51
			Crotalus mater Scylla.	57	Erromes.	84
			Crotrates Atme.	76	ειδωταν χρόπος.	79
			Crotrē refles.	60	ειδηταν.	87
			Crotrum.	67	Exachla venena.	58
			Creti, priezegophtis.	59	Exagone tauri.	90
			Criticis, Grammaticis.	92	Excalulari.	93
			negroζειν.	95	Excors vita.	85
			Croctea.	61	Exire prosumum, vitam.	73
			Croctum.	92	Exire in potestatem.	84
			Crociūm vnum.	94	Extingueri lumen nos.	62
			Cromata.	93	Exuere ferrum, plumbeum.	75
			Culinta.	88		
			Culmina.	52	P.	
			Culpanazifra.	85	Ἐπαρεντεις.	61
			Cunītū facere, quid.	52	Partim.	63
			Cunītū.	98	Fatalia carmina.	52
			Cuppe.	92, 93	Fauni quoniam pingebantur.	34
			Curn mea, Grecissima.	98	Fera nitis, feri olia.	53
			Cura securis, Grecissima.	50	Feritae, sceram arborum copia.	ibid.
			Curiū lacu.	55	Festas Doni, cori etiū.	74
			Curtius ignis.	56	Felix Tertulliano.	63
			Cutamitū vnde.	73	Fidicines fides.	85
			Cutamitū emendatur.	97	Firmatum Mannerie.	89
			Cutamitū.	80	Cypelidiorum familia.</td	

INDEX

Hircani canes.	82	scopulag.	77	Ordior Grece originita.
Historie, pro historice.	49	Marine pile.	59	Organum hydrantia.
Hominium dixit Sallustius.	67	Marinum mel.	ibid.	Organum pneumatica.
Horatij lectio veteris affere-	69	Mariusse passer.	ibid.	Organarium.
Horti Macceniani.	95	Martialis illustratur.	65	Ornithatum.
Hortus Epicuri.	57	Martialis emendatur.	81	Orpheum Lucubri.
Hospites fluuij.	67	Materes veteri lingua Gallica.	89	Os prebere.
Hospitium, pro hospitium.	ibid.	Marris nomine matrix, & obsterix.	61	Ouidij Medea.
		Maximi Mefallae.	91	Ouidium emendatur.
		Maximus Lollus.	94	
		Me viduus.	83	P.
Iactare animo ferarism.	58	metisse verba.	85	Pacunij locut.
Idiotes Enyoi.	93	mev'g'deot.	53	Palephatus.
Imperiorum inuentor Mercurius.	74	Metra verba.	73	Palamedes Musa dectis Enripidi.
Imprisiens et p's n.	61	Min.	86	paedobrigia aut.
Illices aves Plauto quæ.	65	Minæ.	79	Paris quadratus.
Imbalnities.	67	Miru.	77	Pantex.
Incendere locum, quid.	68. & 69	Mitra anuum tantum.	93	Panticæ.
Incendere annam.	69	Molaris lapū, quomodo siab.	75	Papyrus, liber.
Indices, pro vindiges.	54	Mollire, quid.	67	Parodia.
Indignus veterib. quid.	62	Mollis.	83	Paribica myrtiss.
Induere amos.	76	Momen.	69	Patere icibus.
Inneuctus.	51	Mongibel hodie Aeina, quare.	ibid.	Pauera frumenta.
Infrendere.	52	Moretarium allatum.	80	Pauerae vesles.
Inscius, λανθάνων.	62	Moretum quid, unde.	ibid.	Pauire, unde.
Insularius.	89	μορφάρια Circe.	63	Pauitensis vestis.
Invenire, seu inuestire focum.	93	Mortarium.	80	Pellex, ἡ μάχη.
Iu. Auratus.	80	Moschus scriptis Epicedium Bionis poete		Pedes turgescere inedia.
Ipsiphlices.	63	Bucolici.	96	Pedites.
Irneum.	86	Mulceri ferrum.	77	Peniculamentum Ennio.
Irremediabilis.	95	Musa Antonius.	92	Peplo etiam strenuorum Dñcum gesta
Irrigasi ignes.	66	Musa, nomen Libertorum.	ibid.	Athenis intexebantur.
Irriguius margo.	5	Muscaria e caudu bubulin.	81	Peplus liber Aristotelis quare ita vocetur.
Ithyphallici versus.	85	μυλίον.	88	ibid.
Iturgus.	50	Myobarbam Ausonij.	86	Peplus Mineræ.
Iuliani Apostate Epigramma.	72	μυστής.	80	Peraclæ preda.
Iura piare.	59	Myrti metamorphosis.	51	Percurrere carmina.
				Peregre profecturos Herculis sacrificare.

1

Lactuce in fine cane.	82	ταὶ τὰς φωσφόρους.	62	πεῖραι λεγόμενοι.	
Lalij poeta veteris versio.	62, 63	νεβρῶν ὄρη.	68	γένος βασικόν.	
Lamia, mater Scyllæ.	57	Nebularium.	94	Persius expōsus.	
Lamina pro Amulciis.	63	Νὲς καυστα.	69	Perurgere.	
Lapidem silicem.	85	Nefas, ἐδύτατα.	74	Pes Caſtaliz.	
Lapis conchites.	58	Nerones.	69	Petora.	
Lapis vocalis Megari.	ibid.	Nerui montis.	ibid.	Petoritum.	
Lares Viales.	90	νεροῦ ὄρη.	ibid.	πεῖραι, πεῖρας.	
Laumento.	96	Nicandri versus ex Georgicis emendati.	64	Phalica carmina.	
Legitimus Rex.	55	Nicantia sidera.	60	Phaselis oppidum.	
Laudiceni.	96	Nifregnum.	58	Picea nubes Virgilio.	
Lenta cypressus.	53	Nitor edere, Gracismus.	56	Pictura μηδογείαντος.	
Lenta membra.	ibid.	Nomen vini.	77	Pila ludebant puelle innupte.	
Lentus.	ibid.	Nomen agelli.	84	Pilas rupture suspendebat Veneti.	
Letheal cypressus.	51	Nonacrius rosmarinus.	56	Pilentum.	
Libys lectus.	64	Nota secum, ἀεροπότος.	64	Pinus zapalinus.	
Limus signifer.	70	Nota vini.	77	Pinus in Georgicis non est arbor.	
Lipare Aeolidum princeps.	72	Nota numi.	ibid.	Piso coniurauit in Neronem.	
Nicorn.	94	Noti amici.	61	Pithaule.	
Listra.	ibid.	Noua verba.	95	Plaudere, verbum textricatum.	
Lotti metamorphosis.	51	Nouacula.	66	Ploxiunum.	
Luciliij locus emendatus.	82	Nquare.	ibid.	παλαζούλεια.	
Lucretij libri.	97	Nubere, de virtutis quando.	54	Penna pro Furia.	
Lucretius emendatur.	78	Nubere colum.	60	Penna multa.	
Lucubrum.	80	Nullus dixerit, ἀεροπότος.	ibid.	Pescor caussam, ἀεροπότος.	
Luna monstorum generatrix.	58	Nullus erit.	92	παθη.	
Lustrandi mos.	73	Numerus.	78	ποτεſtas ferri.	
Avortelis.	70	Nostantia sidera.	60	πόντος λύχνος.	
M.					
Madens.	88	O.			
Madentes flammæ.	78	Obſtitut.	70	Prebes.	
Madrellum Aquitanæ.	98	Obſtrigilli calcii.	95	Prebes portus.	
Mecenas lapillorum ſtudioſus.	95	Oceanus, ἀγίστων.	58	Preputium unde.	
Mecenatis maiores.	ibid.	Oceanus historicus.	92	Première.	
Mecenatis luxus.	ibid.	Oculata dies.	67	Prius.	
Mecenatis oratio qualis.	ibid.	Oculorum illius.	73	Producem.	
Magi beator, Gracismus.	50	Odorate are.	ibid.	Profundus, venter.	
Mamurra Trypho vocatum.	89	Oline rannus in sacris.	63	Prologium.	
Manacus circulus.	96, 70	Omnia potius, Gracismus.	58	περγανος, περγανος,	
Mandre.	98	Ἐπιτη πρὸ δημη, Aeoles.	94	Pronus, unde.	
Mantineæ.	63	Ἐρδημα.	50	Propala, pro propala perperam scriptu	
Manubia machera.	85	ἔρδημα.	ibid.	ib.	
Marca in organis.	72	ἔρδημα.	ibid.	Propola.	
		παρατάτης, Paratiss.			

8

<i>Madrellum jannine.</i>	78	<i>Obstitus.</i>	70	<i>Preputium unde.</i>
<i>Madrellum Aquitania.</i>	98	<i>Obstrigilli calcei.</i>	95	<i>Premere.</i>
<i>Meccenas lapillorum studioſus.</i>	95	<i>Oceanus, ēg (Cav.</i>	58	<i>Prius.</i>
<i>Meccenatis maiores.</i>	ibid.	<i>Octauini historicus.</i>	92	<i>Producem.</i>
<i>Meccenatis luxus.</i>	ibid.	<i>Oculata dies.</i>	67	<i>Profundus, venter.</i>
<i>Meccenatis oratio qualis.</i>	ibid.	<i>Oculorum iſtus.</i>	73	<i>Prologium.</i>
<i>Magi beatior, Gracismus.</i>	50	<i>Odorate are.</i>	ibid.	<i>περγός, περιστός,</i>
<i>Mamurra Trypho vocatum.</i>	89	<i>Oline rannus in sacris.</i>	63	<i>Ibronus, unde.</i>
<i>Manacus circulus.</i>	36.70	<i>Omnia potius, Gracismus.</i>	38	<i>Propala, pro propala perperam scriptu</i>
<i>Mandre.</i>	98	<i>Ἐτ τα pro ὅμια, Aeoles.</i>	94	<i>ibid.</i>
<i>Mantinea.</i>	63	<i>Ἐρδημα.</i>	50	<i>Propola.</i>
<i>Manubia machera.</i>	85	<i>Ἐρδημά.</i>	ibid.	<i>περοπάλη, Paratim.</i>
<i>Marca in organis.</i>	72	<i>Ἐρδημά.</i>		

I N D E X.

Sinit, pro finata.	80	Stygius lacus.	62.63	Theogonis et cognomines.	86	Veratrices.	ibid.
Siphio, vel sifo.	72	Styrax Creticus non probatur Plinio;	Theophrasti emendatio.	75	Vericoleas.	ibid.	
Sirmio Scaligerorum principium recessus.	60	Subconditor.	Tibes proti.	49	Vestales quomodo ignem sacrarum inter-		
89	Subfarraneus mulda.	ibid.	Tibicini modi.	85	stinctum reparabant.	74	
Sitti.	90	Subicitare.	Tibillus emendatur.	92	Veturium.	95	
Sitaines.	ibid.	Subicit.	ibid.	55	Victima de magnis.	88	
Soboles, unde.	97	Subicit, & sumicit.	57	Victuas a lumine.	ibid.		
Solidum carmen.	51	Subire ostent.	Tophis: Topias tympana, Syriaca.	93	Viminis nomine, quid.	55	
Solinus locus.	62	Sublestum quid, unde.	Traduce materia.	78	Vina Vibisorum in Aquitania.	54	
Solinus emendatur.	90	Sublestum vinum.	ibid. Tranquillus emendatur.	63	Violarum genera.	55	
Sonere.	71	Succernens fluctus.	77 Trichilia quid, unde.	93	Virgilii illustratur.	62.66.73	
Sophoclis versus emendantur.	59	Succrescere.	97 Trichinus.	ibid.	Virgilii vita ex veteribus Grammaticis		
coram triei codicibus Sophoclis.	60	Suctus lactis.	81 Trille Gallicæ, pergula.	ibid.	confarinata.	49	
Spectrum.	52	Sugere mammam.	ibid. regiorumq[ue] ap[er]tis quid.	81	Locus insignis ex eadem restitutus.	88	
Spissus pro tardo.	93	Sus Crommyonia.	64 Triton, hydraulica machina.	71	Viridi palor.	60	
Spissus succus.	74	Syrnus syrme.	94 Trochilus.	93	Virtus Telamonia, Grecissimis.	73	
Spongic mensarie.	79		Trypho Diodorus.	89	Visera ad aliquem.	75	
Stallare Tusco et Germanico sermone			Trypho Ptolemaeus.	ibid.	Viturgis flauis.	97	
quid.	89	Tacita vocē.	56 Tades.	78	Vitruvij lectio de Manaco.	70	
Stare, quid.	66	Tede cerata Ouidio.	73 tuu, Boryeptas.	61	Vittam tentare.	85	
Stare metu.	66	Talle.	82 tuos Doricē.	88	Villi pro villius.	65	
Statij locus emendatus.	96	Talos Cretenis.	61	Vimus de multis.	58		
sudorēs.	93	Tangere latus.	95 Vacans spatum.	67	Volatice striges.	90	
Silo Aelius.	88	Tangere te et mundū.	88 Val. Potitus.	91	Volatice mulieres.	ibid.	
Sirabo emendatur.	98	Tarquitius.	ibid. Val. Maximus, incepit Verborum,	Vorago.	89		
Strabum fieri.	61	Tau Gallicum.	86 Val. Maximus, incepit Verborum,	Vetricularij.	93		
Strages quid.	76	Tegularia.	63 sententiarum affectator.	ibid.	Vulcania insula.	75	
stip̄t̄r̄ov̄ φl̄ημ̄.	87	Telum.	76 Vappa.	94	X.		
Striga.	89	Tenax Saturini stellā.	70 Vappa unde.	ibid.	Euseb. ad. Z.		
Striga, creta.	90	Terentia ex Mace-natis.	96 Varrd emendatur.	61	Z.		
Striga, venefica.	ibid.	Terra fistulosa.	67 Varronis locus.	62. 67. 68. 88. 90	Vetrum luteum, biuum.	95	
Strigare.	89	Terra in medio Oceano agitatetur secun-	Vectio Planto.	81	Venerum luteum, biuum.	Y.	
Striges aues.	90	dum Thaleiens.	66 Venetum luteum, biuum.	77	Veratrices.	ibid.	
Strigosus Lucillio quid.	ibid.	Terre semen.	88 Venetius Bassus.	89	Vestridius Bassus.	ibid.	
Strongile insula.	75	tert̄iōsφōp̄oi Atheniensis.	59 Ventus turbo.	85	Ventus.	Z.	
Strophium.	61	tēt̄iōs λαλ̄isq[ue] G...	88 Verage, verbum rassum.	63	Zizalim Febrerorient.	ibid.	
Stupor, pre stupido.	86	Thebani Oedipi filii parentabat.	78 Veteratum.	ibid.			

F I N K S S.

ANTVERPIÆ EXCVDEBAT CHRISTO
PHORVS PLANTINVS REGIVS ARCHI
TYPOGRAPHVS XV. CALENDAS IVLIL
ANNO M. D. LXXV.